

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

Finanční gramotnost

Bc. Karolína Janáková

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Karolína Janáková

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Finanční gramotnost

Název anglicky

Financial literacy

Cíle práce

Cílem rešeršní části diplomové práce je charakterizovat problematiku finančního trhu ve vztahu k finanční gramotnosti a posouzení finančních nástrojů. Hlavním cílem práce je zhodnotit úroveň finanční gramotnosti vysokoškolských studentů v České republice.

Metodika

Rešeršní část diplomové práce bude zpracována metodou deskripce a syntézy informací získaných na základě odborné literatury, týkající se problematiky finanční gramotnosti a nástrojů finančního trhu.

Pro zhodnocení úrovně finanční gramotnosti vysokoškolských studentů bude použito dotazníkové šetření. Výsledky budou vyhodnoceny na základě matematicko-statistických metod. Pro ucelený pohled na danou problematiku bude realizováno šetření formou rozhovorů s odborníky z finanční oblasti.

Doporučený rozsah práce

60 – 80

Klíčová slova

finance, finanční gramotnost, finanční nástroje, finanční trh, finanční vzdělávání

Doporučené zdroje informací

BERTL, Ivan. Kapitoly o finanční gramotnosti. 1. vyd. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-622-7.

BOROSON, Warren. Keys to Investing in Mutual Funds. Praha: Victoria Publishing, 1993. ISBN 80-85605-58-9.

KOCIÁNOVÁ, Helena. Finanční gramotnost v kostce, aneb, Co vás neměl kdo naučit. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-767-6.

NAVRÁTILOVÁ, Petra, JIŘÍČEK, Michal, ZLÁMAL, Jaroslav. Finanční gramotnost: učebnice učitele. 2. vyd. Kralice na Hané: Computer Media, 2013. ISBN 978-80-7402-151-0.

SYROVÝ, Petr, TYL, Tomáš. Osobní finance: řízení financí pro každého. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3813-0.

ŠKVÁRA, Miroslav. Finanční gramotnost. 1. vyd. Praha: M. Škvára, 2011. ISBN 978-80-904823-0-2.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Pavel Štáfek, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 1. 4. 2020

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 1. 4. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 22. 08. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Finanční gramotnost" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29. 11. 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Pavlovi Štáfkovi, Ph.D. a Ing. Milanu Ulrichovi za odborné vedení, konzultace a cenné rady při zpracování diplomové práce. Nesmím opomenout studenty České zemědělské univerzity v Praze, kteří se podíleli na dotazníkovém šetření. Dále si velice vážím pomoci odborníků, s nimiž provedené rozhovory obohatily praktickou část diplomové práce.

Finanční gramotnost

Abstrakt

Tématem diplomové práce je finanční gramotnost. Práce se skládá se dvou částí – rešeršní (teoretická východiska) a praktická část (vlastní práce). Rešeršní část práce je zpracována na základě studia odborné literatury. Je zde vymezena problematika týkající se finančního trhu, podrobně je vysvětleno tzv. finanční plánování resp. finanční plán, charakterizován termín finanční gramotnosti, jsou zde uvedeny a popsány nejpoužívanější finanční nástroje (produkty) a následně je zmíněno finanční vzdělávání, které má velký vliv na úroveň finanční gramotnosti. Praktická část práce je zpracována dvěma formami výzkumů tj. dotazníkovým šetřením, kterého se zúčastnili vysokoškolští studenti a rozhovory, na něž odpovídali odborníci z finanční oblasti. Hlavním cílem práce je zhodnotit úroveň finanční gramotnosti vysokoškolských studentů v České republice. Zjištěné poznatky z obou výzkumů jsou vyhodnoceny v závěru této práce.

Klíčová slova: finance, finanční gramotnost, finanční nástroje (produkty), finanční plánování, finanční prostředky, finanční trh, finanční vzdělávání, rizika, úroková sazba

Financial literacy

Abstract

The topic of the diploma thesis is financial literacy. The thesis consists of two parts – research (theoretical background) and practical part (own research). The research part of the work is based on studies of specialized literature. The issues related to the financial market are defined here, including a detailed explanation of financial planning, respectively financial plan. Furthermore, the term financial literacy is explained, the most used financial instruments (products) are listed and described here, followed by financial education, which has a great influence on the level of financial literacy. The practical part of the work is processed by two forms of research, first, a questionnaire survey, which was attended by university students, and secondly interviews, which were answered by experts in the field of finance. The main goal of this work is to evaluate the level of financial literacy of university students in the Czech Republic. The findings from both types of research are evaluated in the final work.

Keywords: finance, financial literacy, financial tools (products), financial planning, financial resources, financial market, financial education, risks, interest rate

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	14
3.1 Finanční trh	14
3.1.1 Charakteristika	14
3.1.2 Funkce finančního trhu	16
3.1.3 Účastníci finančního trhu.....	16
3.1.4 Členění finančního trhu	17
3.1.5 Regulace a dohled finančního trhu	18
3.2 Finanční plánování	18
3.2.1 Finanční plán.....	19
3.2.1.1 Cíle	20
3.2.1.2 Definice finanční nezávislosti	21
3.2.1.3 Zdroje	21
3.2.1.4 Rizika ohrožující finanční plán	21
3.3 Finanční gramotnost – vymezení pojmu	22
3.4 Finanční nástroje	24
3.4.1 Životní pojištění	24
3.4.1.1 Pojištění pro případ smrti	27
3.4.1.2 Pojištění pro případ dožití	28
3.4.1.3 Smíšené životní pojištění.....	28
3.4.2 Penzijní připojištění	28
3.4.2.1 Srovnání PP a doplňkového penzijního spoření (DPS).....	30
3.4.3 Neživotní pojištění	32
3.4.3.1 Pojištění majetku	33
3.4.3.2 Pojištění finančních ztrát a záruk	35
3.4.3.3 Pojištění odpovědnosti za škody	35
3.4.3.4 Pojištění právní ochrany	37
3.4.4 Investice	37
3.4.4.1 Rizikový profil investora	38
3.4.4.2 Investiční dotazník.....	39

3.4.4.3	Základní třídy aktiv	39
3.4.5	Stavební spoření.....	40
3.4.5.1	Úvěr ze stavebního spoření	42
3.4.5.2	Překlenovací úvěr	43
3.4.6	Osobní a spotřebitelské úvěry.....	44
3.4.7	Hypoteční úvěry.....	45
3.4.7.1	Hypoteční úvěr na výstavbu (opravu) či pořízení nemovitosti	49
3.4.7.2	Americká hypotéka.....	49
3.4.8	Běžný účet.....	49
3.4.9	Spořicí účet	50
3.5	Finanční vzdělávání	51
3.5.1	Den finanční gramotnosti.....	53
3.5.2	Finanční vzdělávání ČSOB pro školy.....	53
3.5.3	Abeceda peněz	53
4	Vlastní práce	54
4.1	Dotazníkové šetření.....	54
4.2	Rozhovory s odborníky	55
5	Výsledky a diskuse	56
5.1	Dotazníkové šetření.....	56
5.1.1	Shrnutí výzkumu.....	88
5.2	Rozhovory s odborníky	91
5.2.1	Shrnutí výzkumu.....	94
6	Závěr.....	95
7	Seznam použitých zdrojů	96
8	Přílohy	99

Seznam obrázků

Obrázek 1	Přímé a nepřímé financování	17
Obrázek 2	Schéma finančního plánu	19
Obrázek 3	Finanční plánování krok za krokem.....	20
Obrázek 4	Schéma pojišťovny	22
Obrázek 5	Rozdělení životního pojištění	27
Obrázek 6	Schéma překlenovacího úvěru	44

Seznam tabulek

Tabulka 1	Státní podpora a daňové zvýhodnění u PP/DPS	32
Tabulka 2	Srovnání DPS a PP	32

Seznam grafů

Graf 1	Přesvědčení o vlastní finanční gramotnosti	57
Graf 2	Přesvědčení o vlastní finanční gramotnosti	57
Graf 3	Používání finančních produktů	58
Graf 4	Používání finančních produktů	58
Graf 5	Druhy používaných finančních produktů.....	59
Graf 6	Druhy používaných finančních produktů.....	60
Graf 7	Úvahy o využití dalších finančních produktů v budoucnu	62
Graf 8	Úvahy o využití dalších finančních produktů v budoucnu	63
Graf 9	Preferované způsoby sjednání finančních produktů	64
Graf 10	Preferované způsoby sjednání finančních produktů.....	64
Graf 11	Banka, u které mají studenti ČZU vedený běžný účet	65
Graf 12	Počet bank, u kterých mají studenti ČZU vedený jejich běžný účet	66
Graf 13	Rozhodující faktory při výběru běžného účtu	67
Graf 14	Rozhodující faktory při výběru běžného účtu	68
Graf 15	Finanční závislost při studiu na vysoké škole	69
Graf 16	Finanční závislost při studiu na vysoké škole	69
Graf 17	Rozhodování o financích.....	70
Graf 18	Rozhodování o financích.....	71
Graf 19	Aktivní zájem o dění na finančních trzích.....	72
Graf 20	Aktivní zájem o dění na finančních trzích.....	72
Graf 21	Aktivní zájem o dění na finančních trzích.....	73
Graf 22	Aktivní zájem o dění na finančních trzích.....	73
Graf 23	Zdroje informací o dění na finančních trzích	74
Graf 24	Zdroje informací o dění na finančních trzích	75
Graf 25	Zájem o další vzdělávání v oblasti financí	76
Graf 26	Zájem o další vzdělávání v oblasti financí	76
Graf 27	Zájem o další vzdělávání v oblasti financí	77
Graf 28	Rozdíl mezi PP a DPS	78
Graf 29	Rozdíl mezi PP a DPS	79
Graf 30	Stavební spoření a státní příspěvek	80
Graf 31	Stavební spoření a státní příspěvek	80
Graf 32	Význam zkratky RPSN.....	81

Graf 33	Význam zkratky RPSN.....	81
Graf 34	Anuitní splátka hypotečního úvěru.....	82
Graf 35	Anuitní splátka hypotečního úvěru.....	83
Graf 36	Obmyšlená osoba.....	84
Graf 37	Obmyšlená osoba.....	85
Graf 38	Dohled nad finančním trhem v ČR.....	86
Graf 39	Dohled nad finančním trhem v ČR.....	86
Graf 40	Znalost pojmu inflace	87
Graf 41	Znalost pojmu inflace	87
Graf 42	Celkové zhodnocení testových otázek.....	89
Graf 43	Celkové zhodnocení testových otázek.....	90

1 Úvod

Každý jedinec si pod pojmem finanční gramotnost představí něco jiného. Někdo na ni nahlíží jako na komplexní finanční přehled. Některá literatura naopak pod tímto názvem skrývá finanční nástroje (produkty). Do finanční gramotnosti lze také zahrnout hospodaření s penězi, určité finanční plánování. Možností, co vyjadřuje a obsahuje je mnoho.

Úroveň finanční gramotnosti v České republice není nejpříznivější. Lidé postrádají základní orientaci ve finanční oblasti. Tak jako je zřejmé, že bez řidičského oprávnění se auto neřídí, nejen z důvodu skutečnosti, že by tím byl porušován zákon, ale také zejména s ohledem na bezpečnost, kdy člověk bez řidičského průkazu nemá takové zkušenosti s řízením automobilu oproti tomu, co úspěšně absolvoval autoškolu. Každý ví, že stát se chirurgem nelze bez náležité kvalifikace, absolvování studia a odborné praxe. V opačném případě by takový člověk mohl lidem naopak uškodit než pomoci. Podobných příkladů je možné uvést opravdu velké množství. Je důležité uvědomit si, že stejně tak i finance jsou oblast, ve které by se člověk měl orientovat, mít základní povědomí, neuzavírat smlouvy a nedělat rozhodnutí, kterých by později litoval.

Možnou nápravou úrovně finanční gramotnosti se jeví finanční vzdělávání. Lidem však často chybí ochota a chuť se vzdělávat. Problém raději ze svého života vytěsní, což může mít ve výsledku nedožité následky. Člověk se tak může dostat do dluhové pasti – kvůli neschopnosti splácet svůj dluh řeší situaci tím, že si půjčí finanční prostředky jinde. Je tak svázán dalším závazkem. A nejen finanční problémy, řeč je i o psychických problémech, o nadměrném užívání alkoholu, nebo i dokonce o návykových látkách, které mají negativní dopad na zdraví. Mnohdy tíživá finanční situace ovlivňuje celou rodinu, dochází k nárůstu rozvodů, které mohou mít i negativní dopad na dospívání dětí.

Diplomová práce se zabývá problematikou finanční gramotnosti. Charakterizuje finanční trh, pojednává o tzv. finančním plánování, definuje ty nejpoužívanější finanční nástroje (produkty) a taktéž zmiňuje finanční vzdělávání, které je v nynější době tak důležité a finančními institucemi podporované. Teoretickými východisky této diplomové práce jsou zejména četba odborné literatury, ale také znalosti, nabyté praxí ve finančním sektoru. Práce vypovídá o úrovni finanční gramotnosti vysokoškolských studentů a je doplněna o názory odborníků na tuto problematiku. Téma finanční gramotnosti jsem zvolila s ohledem na zájem o tuto oblast a možné rozšíření si znalostí.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem rešeršní části diplomové práce je charakterizovat problematiku finančního trhu ve vztahu k finanční gramotnosti a posouzení nejpoužívanějších finančních nástrojů. Nezbytnou součástí diplomové práce je vysvětlení termínů finančního plánování a finančního vzdělávání, které je z pohledu finanční gramotnosti žádoucí. Hlavním cílem diplomové práce je zhodnotit úroveň finanční gramotnosti vysokoškolských studentů v České republice. Šetření je doplněno o názory odborníků z různých finančních institucí a to z důvodu jejich praktických poznatků a zkušeností.

2.2 Metodika

Rešeršní část diplomové práce je zpracována metodou deskripce a syntézy informací získaných na základě odborné literatury, týkající se problematiky finanční gramotnosti, nástrojů finančního trhu, finančního plánování a finančního vzdělávání.

Pro zhodnocení úrovně finanční gramotnosti vysokoškolských studentů je použit kvantitativní výzkum – dotazníkové šetření. Výsledky jsou vyhodnoceny na základě matematicko-statistických metod a zpracovány do grafických znázornění. Pro ucelený pohled na danou problematiku je realizován kvalitativní výzkum – šetření formou rozhovorů s odborníky z finanční oblasti.

3 Teoretická východiska

3.1 Finanční trh

Běžně se lze setkat se situací, kdy ekonomické subjekty mají buď nedostatek, nebo přebytek finančních prostředků. Dostávají se do tíživé situace – jsou omezovány realizovat určité činnosti, které by jim napomohly v jejich rozvoji. Pokud však dojde ke spojení subjektů, těch, kteří disponují prostředky a těch, kteří je postrádají, oba na tom budou lépe a ekonomice to jedině prospěje.¹

3.1.1 Charakteristika

„**Finanční trh** umožňuje tok úspor k těm jednotlivcům a institucím, které potřebují pro svou útratu více finančních prostředků, než kolik je jim poskytováno. Finanční trhy jsou srdcem finančního systému. Určují objem disponibilního úvěru, podněcují spořivost, vytvářejí úrokové sazby a ceny cenných papírů.“²

„Finanční trhy jsou trhy, na kterých dochází k transferu disponibilních fondů od přebytkových jednotek k deficitním jednotkám.“³

„Finanční trhy jako nedílná součást finančního systému umožňují, aby finanční systém nasál a začlenil do peněžního okruhu ekonomického systému co možná nejvíce, byť i pouze dočasně volných peněžních prostředků, které by jinak zůstaly nevyužity.“⁴

Jedná se o tzv. kanál, jímž proudí množství peněžních prostředků, které nepřetržitě čerpají žadatelé a doplňují dodavatelé peněžních fondů a rezerv. Nejvýznamnějším peněžním fondem jsou státní centralizované peněžní fondy, mezi které lze zařadit státní rozpočet a státní účelové fondy, fond hotovostních peněžních prostředků, devizový fond, rezervy majetkového a osobního pojištění.⁵

Finanční trhy přeměňují peněžní přebytky na odlišné druhy finančních nároků. Tím dochází k tomu, že jsou dnešní příjmy transformovány na vyšší, budoucí příjmy.⁶

¹ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 38.

² ČEJKOVÁ, V. *Pojistný trh*. 2002, s. 13.

³ ČERNOHORSKÝ, J., TEPLÝ, P. *Základy financí*. 2011, s. 136.

⁴ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 47.

⁵ ČEJKOVÁ, V. *Pojistný trh*. 2002, s. 13.

⁶ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 52.

Finanční trh je možné charakterizovat jako „systém ekonomických vztahů a institucí zprostředkujících soustředění, alokaci a realokaci volných finančních prostředků prostřednictvím finančních instrumentů.

Na finančním trhu se tedy soustřeďuje nabídka a poptávka po finančních instrumentech – čili platebních prostředcích, cenných papírech, devizách, drahých kovech, pojistné ochraně a podobně.

Většina subjektů v ekonomice je velmi často vystavována situaci, kdy buď mají přebytek finančních prostředků nebo jejich nedostatek. Systém finančních trhů pak umožňuje přemísťovat finanční prostředky mezi těmito subjekty.“⁷

„Peněžní prostředky tedy mohou potřebovat všechny druhy ekonomických subjektů, a to jak domácnosti, firmy, tak i stát. **A je posláním finančních trhů, aby přemísťovaly peníze od přebytkových subjektů (které jich mají v dané době nadbytek) k subjektům deficitním (které si naopak přejí utratit více, než kolika penězi disponují), a to především k těm, jež pro ně mají nejefektivnější využití.**“⁸

Rozlišují se deficitní subjekty, které chtějí použít peněžní prostředky na financování vlastních provozních potřeb, nebo rozvoj. A dále přebytkové subjekty, které investují dočasné volné prostředky pro následné zhodnocení či podíl na vlastnictví v jiných podnicích a u jiných podnikatelů.

Přerozdělovat finanční prostředky mezi těmito subjekty lze dvěma způsoby. Prvním z nich je tzv. přímý způsob přerozdělování. Ten spočívá v tom, že přebytkové subjekty umísťují své volné prostředky do deficitních subjektů prostřednictvím cenných papírů. Znamená to tedy, že deficitní subjekty emitují cenné papíry a přebytkové do nich vkládají své úspory. Druhým způsobem je tzv. zprostředkovaný způsob přerozdělování. Zde přichází na řadu finanční zprostředkovatelé – banky, spořitelny, investiční fondy, pojišťovny, penzijní fondy. Ti emitují sekundární finanční instrumenty (depozita, podíly, pojistné smlouvy, penzijní smlouvy). Peníze od věřitelů finanční zprostředkovatelé transformují a poskytují je v odlišných formách dlužníkům. Může se jednat o transformaci kvantitativní, časovou, transformaci z hlediska obchodovatelnosti, z hlediska rizika či měnovou. Finanční zprostředkovatelé dále také snižují transakční náklady spojené s přemísťováním peněz mezi subjekty (deficitními, přebytkovými), zajišťují informační

⁷ ČEJKOVÁ, V. *Pojistný trh*. 2002, s. 14.

⁸ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 38.

servis a monitoring. Díky finančním zprostředkovatelům je možné na finančním trhu docílit vzájemného propojení ekonomických subjektů. Za zprostředkování je stanovena určitá cena, která může mít mnoha podob například úroku, marže, pojistného apod.⁹

3.1.2 Funkce finančního trhu

„Základní funkci finančního trhu lze charakterizovat jako proces přemísťování finančních prostředků od *přebytkových jednotek* k *deficitním jednotkám*.“¹⁰

Mezi nejdůležitější funkce finančního trhu je možné zahrnout funkce:

- **„akumulační** – soustřeďování volných finančních prostředků z různých zdrojů,
- **alokační** – umístování finančních prostředků,
- **přerozdělovací** – přerozdělování finančních prostředků mezi deficitními a přebytkovými subjekty,
- **selekční** – finanční prostředky jsou automaticky přerozdělovány subjektům, které je dokáží nejefektivněji využít.“¹¹

3.1.3 Účastníci finančního trhu

Účastníky na finančním trhu lze rozlišit na koncové uživatele, finanční zprostředkovatele a tvůrce trhu. Mezi koncové uživatele patří primární věřitelé, spořitelé a druhou skupinou jsou koncoví dlužníci, zapůjčovatelé. Realizace obchodu probíhá buď přímo, nebo pomocí finančního zprostředkovatele, tedy nepřímá forma obchodování. Finanční zprostředkovatel zde vystupuje v pozici koordinátora, přijímá vklady od přebytkových jednotek a poskytuje je dále jednotkám deficitním. Typickým finančním zprostředkovatelem je banka, dále spořitelna, ale také nebankovní finanční zprostředkovatel (např. pojišťovna). Za tvůrce trhu lze považovat dealery. Jedná se o zprostředkovatele mezi koncovými uživateli, kteří uskutečňují nákup cenných papírů a následně je prodávají.¹²

Přímý a nepřímý způsob obchodování na finančním trhu je znázorněn na níže uvedeném schématu. Lenders neboli věřitelé půjčují své prostředky borrowers neboli dlužníkům. U přímého financování si dlužníci (vypůjčovatelé) půjčují finanční prostředky

⁹ ČEJKOVÁ, V. *Pojistný trh*. 2002, s. 15 – 16.

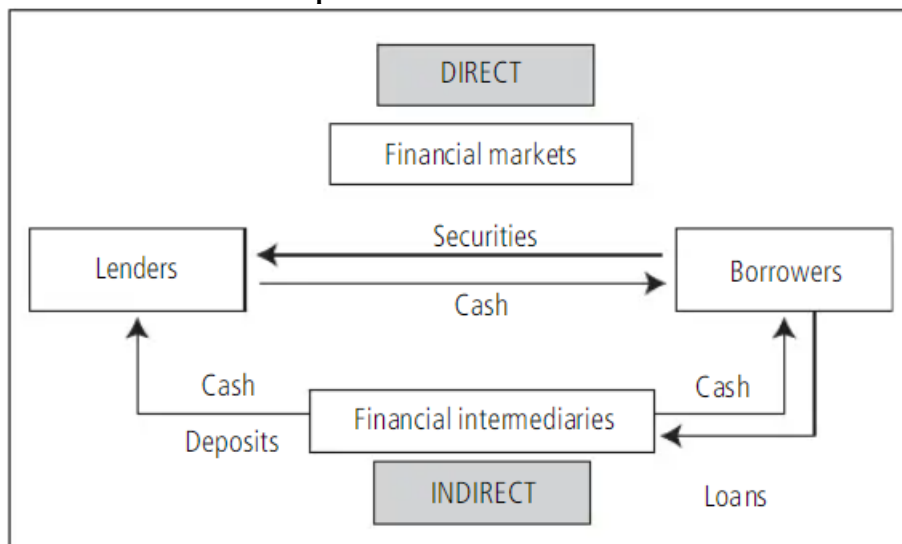
¹⁰ DITTRICHOVÁ, J., PTATSCHEKOVÁ, J., JINDRA, V. *Základy financí*. 2010, s. 94.

¹¹ ČEJKOVÁ, V. *Pojistný trh*. 2002, s. 16.

¹² DITTRICHOVÁ, J., PTATSCHEKOVÁ, J., JINDRA, V. *Základy financí*. 2010, s. 95 – 97.

přímo od věřitelů prodejem cenných papírů. U nepřímého financování zde vystupuje navíc financial intermediaries tzv. finanční zprostředkovatel, který stojí mezi věřiteli a dlužníky. Finanční zprostředkovatel pomáhá převádět finanční prostředky z jednoho subjektu na druhý. Přijímá vklady (půjčky od jednotlivců nebo firem) a poskytuje půjčky (peněžní částky půjčené zprostředkovatelem jednotlivcům nebo firmám).¹³

Obrázek 1 Přímé a nepřímé financování

Zdroj: https://www.academia.edu/24827134/Principles_of_banking_and_finance.

3.1.4 Členění finančního trhu

Finanční trh lze členit dle různých hledisek, která však představují určité zjednodušení, neposkytují komplexní pohled a vzájemné souvislosti.

Členění finančního trhu z hlediska času:

- krátkodobý – do 1 roku
- střednědobý – 1 až 4 roky
- dlouhodobý – 4 roky a více

Členění finančního trhu z hlediska jednotlivých segmentů, které se od sebe liší svými nástroji, jimiž se uskutečňují obchody:

- peněžní trh – trh s úvěry, půjčkami a cennými papíry, splatnost – do 1 roku
- kapitálový trh – trh s úvěry, půjčkami a cennými papíry, splatnost – 1 rok a více
- devizový trh – trh s cizími měnami, instrumenty, které jsou v cizích měnách

¹³ BUCKLE, M., BECCALLI, E. *Principles of banking and finance* [online]. [cit. 2020-11-02]. Dostupné z WWW: https://www.academia.edu/24827134/Principles_of_banking_and_finance.

- komoditní trh – trh s cennými kovy a dalšími komoditami
- pojistný trh – trh pojištění a zajištění¹⁴

3.1.5 Regulace a dohled finančního trhu

Ačkoliv se může zdát, že pojmy regulace a dohled znamenají totéž, není tomu tak. Platí však, že musí být stále propojeny a spolu aplikovány. Pod **regulací** je možné chápat „stanovení souboru závazných pravidel a norem“, které jsou třeba dodržovat a na jejichž základě jsou finančním institucím udělovány licence a povolení k provozování činnosti. Naopak **dohled** (dozor) je „kontrola dodržování závazných pravidel, potažmo vynucování jejich plnění“.¹⁵

Česná národní banka (ČNB) je výhradním regulátorem finančního trhu.¹⁶

„ČNB je ústřední (centrální) bankou České republiky a orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem.“¹⁷

Na finančním trhu lze podnikat pouze, pokud má subjekt (finanční instituce) požadovanou licenci. Právě Česká národní banka uděluje tyto licence a vykonává dohled nad podnikajícími subjekty.

3.2 Finanční plánování

Tak jako lidé v běžném životě plánují věci např. dovolená – čím se dostat do zvolené destinace, trasa, věci, které jsou potřeba s sebou apod., tak by tomu mělo být i v osobních financích. Realita je ovšem zcela odlišná. Lidé co vydělají, utratí, tím pádem u nich nevzniká žádná finanční rezerva pro případ nečekaných výdajů. Nedostatek peněz řeší nesmyslnými půjčkami, úvěry.

Cíl finančního plánování spočívá v nalezení rovnováhy mezi „budoucími finančními cíli a současnými a očekávanými zdroji, a v návaznosti na to nalezení nejefektivnější cesty k dosažení vytyčených cílů, která vychází z možností, které nabízí finanční trh.“¹⁸

¹⁴ ČEJKOVÁ, V. *Pojistný trh*. 2002, s. 17.

¹⁵ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 698 – 699.

¹⁶ PFEIFEROVÁ, D., ULRICH, M. *Obchodní bankovníctví*. 2015, s. 6.

¹⁷ ŠKVÁRA, M. *Finanční gramotnost*. 2011, s. 16.

¹⁸ MÁLEK, P., OŠKRDALOVÁ, G., VALOUCH, P. *Osobní finance*. 2010, s. 156.

Podstatou finančního plánování je tvorba rezerv, ať už krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých. Pod pojmem rezerva je možné představit si dávání peněz na stranu pro budoucí plány, které mohou nastat již zítra, za 2 roky anebo delší horizont např. 10 let.¹⁹

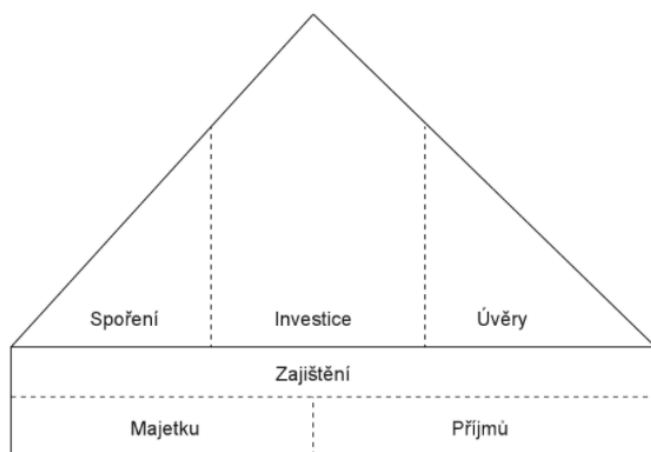
3.2.1 Finanční plán

K tomu, aby se člověk nedostal do dluhové pasti, slouží finanční plán. Je nezbytné stanovit si, jaký je cíl (např. koupě letní dovolené) a k němu přiřadit finanční zdroje (tj. nashromáždit peníze, za které je možné dovolenou pořídit). Pro „shromažďování“ peněžních prostředků poslouží různé finanční nástroje (produkty). U příkladu letní dovolené to může být například odkládání prostředků na spořicí účet.

Finanční plán pomáhá vytvořit tzv. likvidní rezervu (finanční rezerva, která poslouží v případě výdajů, které jsou nečekané např. oprava automobilu) a zajistit majetek a příjmy (např. při ztrátě pracovního místa, které má za následek výpadek příjmu). Plán vede ke splnění dlouhodobých cílů. U cílů s krátkodobým horizontem, do 1 – 2 let, není finanční plán potřeba. Postačí si k jejich splnění pravidelně odkládat peněžní prostředky. Dále finanční plán napomáhá zjistit případná rizika a stanovit jejich výši, poradí co pojistit a na kolik.

Jak je uvedeno níže na obrázku, finanční plán je možné představit si jako pyramidu. V základech si skrývá zajištění majetku a příjmů. Pokud je tato podmínka splněna lze se dále zabývat dalšími finančními produkty, jako jsou spoření, investice či úvěry.²⁰

Obrázek 2 Schéma finančního plánu

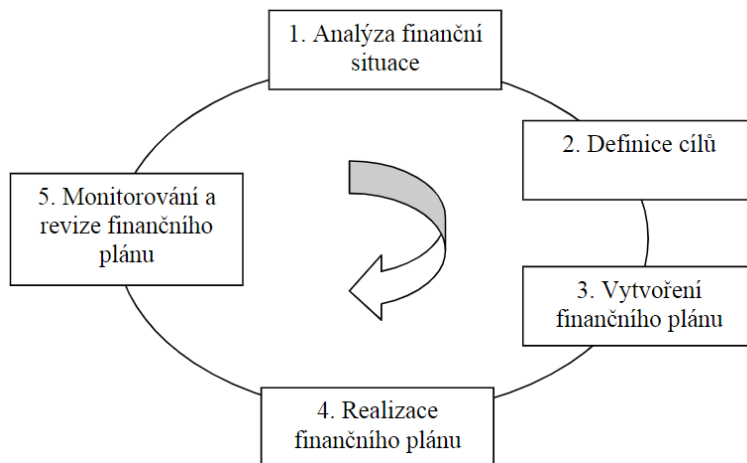
Zdroj: SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 20.

¹⁹ PARTNERS. *Jak ovládnout své peníze. Finanční plánování pro každého*. 2013, s. 9.

²⁰ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 11 – 20.

Finanční plánování se skládá z 5 fází, které mají na sebe návaznost viz. obrázek níže. Kruh představuje neustále se opakující proces.²¹

Obrázek 3 Finanční plánování krok za krokem

Zdroj: MÁLEK, P., OŠKRDALOVÁ, G., VALOUCH, P. *Osobní finance*. 2010, s. 160.

V rámci finančního plánování nelze opomíjet možné změny, které se dějí nepřetržitě. Během realizace finančního plánu je potřeba reagovat na měnící se okolnosti, pracovat tak s vytyčenými cíli a dalšími souvislostmi.²²

3.2.1.1 Cíle

Aby bylo možné definovat cíl, kterého se chce dosáhnout, je zapotřebí říct si:

CO – KDY – KOLIK

Pro pochopení problematiky je uvedený následující příklad:

CO – co je cílem např. koupě nemovitosti (rodinného domu)

KDY – kdy daný cíl splnit, tedy kdy zrealizovat koupi domu např. v horizontu 5 let

KOLIK – kolik je potřeba zdrojů např. tržní hodnota rodinného domu 3 000 000,- Kč

Mezi časté cíle, kterých lidé chtějí dosáhnout, patří bydlení, podpora dětí (zabezpečení studia), finanční nezávislost (renta), koupě drahé dovolené, automobilu apod.²³

²¹ MÁLEK, P., OŠKRDALOVÁ, G., VALOUCH, P. *Osobní finance*. 2010, s. 159.

²² PARTNERS. *Jak ovládnout své peníze. Finanční plánování pro každého*. 2013, s. 14.

²³ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 21 – 23.

Všechny tyto cíle mají společné to, že je nezbytné na ně myslet několik let dopředu a začít je krok za krokem naplňovat. Stojí člověka velké množství peněz a je takřka nemožné je realizovat ihned.²⁴

3.2.1.2 Definice finanční nezávislosti

„Finanční nezávislost znamená, že člověk nemusí pracovat proto, aby se uživil. Má takový majetek, který ho dokáže uživit. Jeho majetek mu dokáže doživotně pokrýt všechny výdaje, které jsou stejné, jako když pracoval.

Pak je člověk finančně nezávislý na své práci i na státu. Už pro něho není rizikem, že ztratí práci, není pro něj rizikem věk odchodu do důchodu, výše důchodu a podobně.“²⁵

3.2.1.3 Zdroje

Zdroje se dělí na vlastní (tj. příjmy, úspory a majetek) a cizí (např. půjčky a úvěry).²⁶

Aby bylo dosaženo výše uvedených cílů, je zapotřebí ukládat finanční prostředky (peníze). Mezi zdroje pro splnění vytyčených cílů patří majetek a volné cash flow.

Majetek lze rozlišit na finanční (běžný účet, doplňkové penzijní spoření, stavební spoření a další) a nefinanční (pronajímaná nemovitost, z níž plyne pasivní příjem, podnikání, rodinný majetek, který člověk nabyt v rámci dědictví).

Pod termínem „volné cash flow“ se dají představit volné finanční prostředky. Volné cash flow se zjistí tak, že se od měsíčních příjmů odečtou měsíční výdaje domácnosti. Se zjištěnou částkou je pak možné dále pracovat – spořit či dále investovat.²⁷

3.2.1.4 Rizika ohrožující finanční plán

Při naplňování stanovených cílů je možné se setkat s riziky, nahodilými událostmi, kterou mohou mít negativní vliv na výše uvedené zdroje.²⁸

Mezi klasická rizika, která ohrožují finanční plán, patří:

- ztráta majetku – rodinného domu, zařízení domácnosti, automobilu vlivem např. živelné události, krádeže apod.

²⁴ SYROVÝ, P., NOVOTNÝ, M. *Osobní a rodinné finance*. 2003, s. 33.

²⁵ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 24.

²⁶ SYROVÝ, P., NOVOTNÝ, M. *Osobní a rodinné finance*. 2003, s. 41.

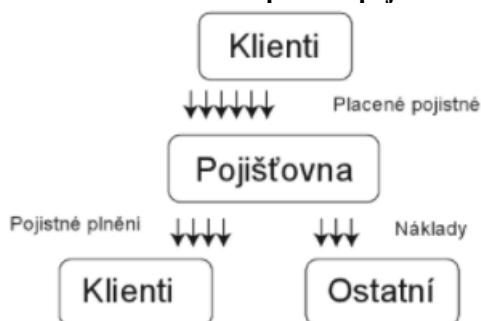
²⁷ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 26 – 27.

²⁸ SYROVÝ, P., NOVOTNÝ, M. *Osobní a rodinné finance*. 2003, s. 42.

- ztráta příjmů – kvůli nemoci či ztrátě zaměstnání, úmrtím, invaliditou (následkem úrazu nebo nemoci)

Proti těmto rizikům je možné se bránit a to díky finančním produktům, které jsou na trhu k dispozici např. pojištěním. Klienti za pojistnou ochranu platí pojišťovně tzv. pojistné. Pokud nastane pojistná událost, vyplatí pojišťovna pojistné plnění. Princip fungování pojišťoven znázorňuje následující schéma. S poskytováním pojistné ochrany také souvisí náklady, které pojišťovně vznikají – zaplacení svých zaměstnanců, zprostředkovatelů, reklamy atd.²⁹

Obrázek 4 Schéma pojišťovny
- zaplacené pojistné musí pokrýt pojistná plnění i náklady pojišťovny

Zdroj: SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 38.

3.3 Finanční gramotnost – vymezení pojmu

Problematiku týkající se finanční gramotnosti lze označit za aktuální téma probírané společností. Vztahuje se ke každému, kdo řeší nějakým způsobem své finance.³⁰

S rychlým rozvojem finančních služeb se mění tradiční chování a přístupy obyvatelstva. Dříve se lidé chovali více konzervativně, spořili si. Nyní vzrůstá trend zadlužování se, s čímž souvisí i určitá rizika. Proto je vzdělávání v oblasti financí, alespoň mít základní přehled, přímo žádoucí.³¹

Dříve se pod pojmem gramotnost skrývala pouze schopnost číst a psát, někdy i počítat. V dnešní době je potřeba nahlížet na tento termín v širším kontextu.³²

Gramotnost pochází z řeckého slova *gramma*, neboli písmeno.³³

²⁹ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 37 – 38.

³⁰ BERTL, I. *Finanční gramotnost v kontextu rozvoje celoživotního učení dospělých*. 2016, s. 11.

³¹ ŠKVÁRA, M. *Finanční gramotnost*. 2011, s. 12.

³² BERTL, I. *Finanční gramotnost v kontextu rozvoje celoživotního učení dospělých*. 2016, s. 15.

³³ ENCYKLOPEDIJE.SOC.CAS.CZ. *Sociologická encyklopedie* [online]. [cit. 2020-11-04]. Dostupné z WWW: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Gramotnost>.

„Pojem gramotnost využívá andragogická teorie pro vyjádření kompetencí – znalostí, dovedností, způsobilosti – vytvářených na základě vzdělávání v jednotlivých oborech: čtenářské gramotnosti, literární gramotnosti, matematické gramotnosti, přírodovědné gramotnosti, finanční gramotnosti, ICT gramotnosti a dalších.“³⁴

Finanční gramotnost je „znalost finančních pojmů a osvojení dovedností v oblasti ekonomického života jednotlivce, včetně uvědomování si rizik, která jsou s finanční situací lidí spojena“.³⁵

„Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.“³⁶

Motto: *„občané nejsou finančními experty, ale měli by být schopni zvážit, co je jim nabízeno – konečné rozhodnutí je jejich odpovědností“*³⁷

Jinými slovy, finančně gramotný člověk rozumí pojmům a procesům, které mají spojitost s finanční oblastí, finančními produkty jako jsou například pojištění, spoření apod., zná a ví, co se míní pod termínem daně, dluhy a získané znalosti uplatňuje a řídí se jimi ve svém osobním životě.³⁸

Ministerstvo financí aktivně provádí výzkumy resp. měření finanční gramotnosti, z nichž vyplývá, že se Česká republika řadí mezinárodně do průměru. Poslední měření probíhalo na začátku roku 2020. Oproti výzkumům provedených v roce 2010 a 2015 je evidentní mírné zlepšení úrovně finanční gramotnosti dospělé populace. Je zaznamenáno zlepšení týkající se hospodaření s financemi v rámci domácností, lidé jsou si více vědomi

³⁴ BERTL, I. *Finanční gramotnost v kontextu rozvoje celoživotního učení dospělých*. 2016, s. 15.

³⁵ BERTL, I. *Finanční gramotnost v kontextu rozvoje celoživotního učení dospělých*. 2016, s. 9.

³⁶ FINANCNIGRAMOTNOST.MFCR.CZ. *Strategické dokumenty* [online]. [cit. 2020-11-04]. Dostupné z WWW: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty>.

³⁷ ČNB.CZ. *Měření úrovně finanční gramotnosti občanů České republiky. Společný projekt MFČR a ČNB* [online]. (PDF). [cit. 2020-11-02]. Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/verejnost/.galleries/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2010/download/20100831_hradil_mf_tk_mereni_fin_gram.pdf.

³⁸ BERTL, I. *Finanční gramotnost v kontextu rozvoje celoživotního učení dospělých*. 2016, s. 16.

svých práv a jednájí s větší opatrností, pokud sjednávají některý z finančních produktů. Naopak česká populace postrádá základní znalosti v rámci úvěrových produktů.³⁹

3.4 Finanční nástroje

Finanční instituce působící na finančním trhu nabízí svým klientům nespočet finančních produktů a přináší různé finanční služby.⁴⁰

V této kapitole jsou stručně charakterizovány nejpoužívanější finanční nástroje (produkty), které vytváří základ českého trhu. Jedná se o životní pojištění, penzijní připojištění (doplňkové penzijní spoření), neživotní pojištění, investice, stavební spoření, spotřebitelský úvěr, hypoteční úvěr, běžný a spořicí účet.

3.4.1 Životní pojištění

„Životní pojištění lze charakterizovat jako pojistný produkt, jehož posláním je jednak chránit blízké osoby pojištěného (případně jeho věřitele) před finančními důsledky možné negativní nahodilé události, jednak finančně pomoci samotnému pojištěnému, pokud dojde k závažné změně jeho postavení ve společnosti, v důsledku čehož by mu klesly příjmy.“⁴¹

„Životní pojištění zahrnuje krytí rizik ohrožujících životy lidí. V rámci těchto pojištění se uplatňují výplaty pojistných plnění v případě pojistných událostí, které se dotýkají života pojištěných osob nebo jiných osob.“⁴²

Vedle krytí pojistných rizik produkt životního pojištění umožňuje i zhodnotit finanční prostředky.⁴³

V rámci životního pojištění bývají základní události typu úmrtí a dožití doplněny ještě dalšími – invalidita, trvalé následky úrazu, závažná onemocnění a další, které představují tzv. připojištění.

Dříve bylo hlavní podstatou životního pojištění právě krytí pojistného nebezpečí úmrtí. Jedná se o tzv. rizikové životní pojištění. Pakliže došlo k úmrtí pojištěného, pojistná částka měla zabezpečit krytí potřeb osob finančně závislých na pojištěném (živiteli rodiny).

³⁹ FINANCNIGRAMOTNOST.MFCR.CZ. *Měření finanční gramotnosti 2020* [online]. [cit. 2020-11-04]. Dostupné z WWW: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2020/mereni-financni-gramotnosti-2020-3302>.

⁴⁰ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 74.

⁴¹ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 129.

⁴² DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 109.

⁴³ ŠKVÁRA, M. *Finanční gramotnost*. 2011, s. 101.

Aktuálně vedle krytí pojistného nebezpečí úmrtí nabývá na významu tzv. dožití, které představuje v životním pojištění spořicí složku. Tento finanční nástroj, produkt začíná být považován za alternativní prostředek – spořicí nástroj, kryjící potřeby osob ve stáří. Životní pojištění tedy slouží nejen ke krytí rizik (viz. výše uvedené úmrtí a další jeho složky), ale také plní úspornou funkci.⁴⁴

„Životní pojištění bývá zpravidla pojištěním dlouhodobým. Bývá sjednáváno buď na určitou dobu, nebo do určitého věku klienta, jenž mívá (v případě smíšeného životního pojištění) možnost volby vzájemného poměru mezi složkou pojistné ochrany (pojištění pro případ smrti) a složkou spořicí (na výplatu v případě dožití), přičemž v případě flexibilního životního pojištění může tento poměr ve smyslu podmínek uzavřené pojistné smlouvy i měnit.“⁴⁵

Cena životního pojištění má tedy následující strukturu:

- riziková složka pojistného – složka slouží k pokrytí pojistného plnění při úmrtí
- rezervotvorná složka pojistného – složka je určena k pokrytí pojistného plnění při dožití
- správní náklady – jedná se o pokrytí nákladů, které souvisí se správou životního pojištění

Pojistníkem je osoba, která platí za poskytovanou pojistnou ochranu. Převážně představuje pojistník a pojištěný tutéž osobu. Pojistné tj. cena za pojištění může mít dvojitou podobu, buď jednorázové pojistné, které se platí jednorázově při uzavření pojistné smlouvy, anebo běžné pojistné, které se platí opakovaně na počátku určitého období – měsíčně, čtvrtletně, pololetně, ročně. U životního pojištění se spíše preferuje měsíční platba.

Při stanovení výše pojistného v životním pojištění dochází k tzv. ohodnocování rizika – pravděpodobnost úmrtí. Mezi faktory ovlivňující tuto pravděpodobnost patří například aktuální věk pojištěného, ve kterém uzavírá pojistnou smlouvu, délka pojistné doby, také pohlaví (jeví se rozdíly ve vývoji úmrtnosti mužů a žen), aktuální zdravotní stav pojištěného a další. Pokud jsou rizika příliš vysoká, může to pro zájemce životního pojištění znamenat odmítnutí pojištění ze strany pojišťovny.⁴⁶

⁴⁴ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 109.

⁴⁵ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 131.

⁴⁶ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 109 - 110.

Má-li pojistitel při sjednávání pojistné smlouvy dotazy, zejména pak týkající se zdravotního stavu, je pojistník (pojištěný) povinen na ně pravdivě odpovědět. Vznik smlouvy může být někdy i podmíněn lékařským vyšetřením.⁴⁷

„Nemůže-li pojistník platit běžné pojistné, nemusí to vždy znamenat zánik pojištění, po dohodě může pojištění pokračovat, pokud dojde k *redukci pojistné částky* (nebo důchodu) nebo k *redukci pojistné doby*. V řadě případů má pojistník právo žádat o zrušení pojištění, což je spojeno s výplatou tzv. odbytného. *Odbytné* (odkupné) tj. zpětný odkup životní pojistky, se uplatňuje při předčasném ukončení platnosti pojistné smlouvy ze strany pojistníka. Odbytné znamená částku rezerv pojistného s odpočtem neamortizovaných nákladů správní režie a tzv. manipulačního poplatku. Tato konstrukce odbytného má motivovat pojištěného, aby sjednané životní pojištění předčasně neukončoval.“⁴⁸

Pokud by nastala situace, kdy by pojištěnému byl přiznán plný invalidní důchod, bylo by možné zprostit pojistníka od placení pojistného tzv. liberace. Nebo může být rozhodnuto jako „pojištění s výhradou“, které znamená vrácení podstatné části dosud hrazeného pojistného při předčasném ukončení z téhož důvodu.

V rámci životního pojištění je možné uplatnit daňové zvýhodnění. Zvýhodnění se vztahuje pouze na tzv. kvalifikovaná životní pojištění, což jsou pojištění, která musí splňovat tato kritéria: obsahovat krytí rizika dožití tj. spořivá složka, výplata pojistného plnění za předpokladu dožití nejdříve ve věku 60 let, minimální doba trvání smlouvy 5 let, pojistník a pojištěný je tatáž osoba. Uplatnit daňové zvýhodnění může jak pojištěný, tak i jeho zaměstnavatel. Pro pojištěného činí výše odpočtu zaplaceného pojistného ze základu daně z příjmu maximálně 12 000,- Kč/rok. Naopak zaměstnavatel, který přispívá zaměstnanci na životní pojištění nebo penzijní připojištění, smí do nákladů z pohledu daně z příjmu zahrnout příspěvky, maximálně však 24 000,- Kč/rok.

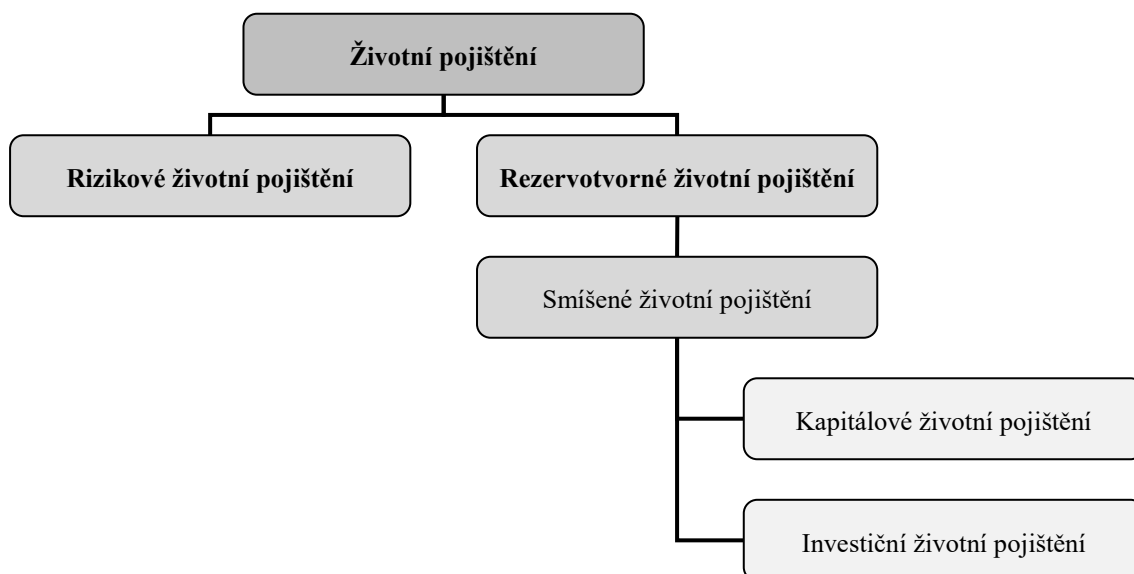
Lze se setkat také s pojmem tzv. obmyšlená osoba. Jedná se o osobu, kterou stanoví pojistník v pojistné smlouvě za předpokladu naplnění rizika smrti a již bude vyplacena pojistná částka. Stanovená částka by měla být nápomocná pozůstalým (finanční zabezpečení), lze ji použít na úhradu závazků, nákladů spojených s pohřbem apod.

⁴⁷ DITTRICHOVÁ, J., PTATSCHEKOVÁ, J., JINDRA, V. *Základy financí*. 2010, s. 152.

⁴⁸ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 113.

Životní pojištění může nabývat řady podob a jeho modifikací.⁴⁹

Obrázek 5 Rozdělení životního pojištění

Zdroj: Janáková, vlastní zpracování, 2020

3.4.1.1 Pojištění pro případ smrti

Jak již bylo uvedeno výše, pojištění pro případ smrti, tzv. rizikové životné pojištění slouží ke krytí rizika úmrtí. Zemře-li pojištěný v době, kdy je pojistná smlouva platná, náleží pojistné plnění osobám určeným ve smlouvě. Tento druh pojištění neobsahuje spořicí složku.⁵⁰

„**Rizikové životní pojištění** je pojištění, které za žádných okolností **netvoří rezervu**. Je tedy nastaveno pouze na rizika tak, že nestane-li se pojistná událost, nejsou z pojistky vyplaceny žádné peníze.“⁵¹

Způsobů zajištění příjmů členů domácnosti v případě smrti pojištěného je hned několik. Jedním z nich je zajištění dle výše úvěru – pojistná částka je stanovena na základě výše úvěru tak, aby pozůstali byli schopni úvěr řádně splatit. Další možností je zajištění na násobek příjmů – je doporučeno brát 3 – 5 násobek čistého ročního příjmu. Nebo existuje ještě třetí varianta a to zajištění dle celého plánu – zahrnuje pokrytí běžných

⁴⁹ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 113 – 122.

⁵⁰ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 130.

⁵¹ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 123.

výdajů domácnosti, splacení dluhů a také splnění cílů, jichž se chce dosáhnout (např. vzdělání svých dětí).⁵²

Pojistnou částku na krytí rizika smrti lze sjednat buď jako pevnou (tj. neměnnou po celou dobu trvání pojistné ochrany) nebo klesající. Klesající pojistná částka se využívá zejména při splácení úvěrů.⁵³

3.4.1.2 Pojištění pro případ dožití

Za předpokladu, že se osoba pojištěná ve smlouvě dožije určeného věku, jí náleží pojistné plnění. Sjednaná částka slouží k budoucímu finančnímu zajištění. Převážně je pojistná částka vyplácena jednorázově, avšak lze také zvolit formu doživotní renty (důchodu) vyplácené každý měsíc.⁵⁴

3.4.1.3 Smíšené životní pojištění

Smíšené životní pojištění spadá do kategorie rezervotvorného životního pojištění, které naopak od rizikového životního pojištění vytváří rezervu.⁵⁵

Jedná se o kombinaci pojištění pro případ smrti a dožití. Mezi základní formy tohoto typu pojištění patří kapitálové životní pojištění a investiční životní pojištění.

Kapitálové životní pojištění je typickou formou smíšeného pojištění. Spočívá v tom, že pojišťovna zaručuje určitou minimální výnosnost prostředků, které klient vložil. Klient investování svých peněz nemůže ovlivnit.

V rámci **investičního životního pojištění** může klient volit investiční strategii a díky tomu mít vliv na výnosnost prostředků. Pojišťovna nezaručuje minimální výši zhodnocení, klient přebírá rizika související s investováním.⁵⁶

3.4.2 Penzijní připojištění

„Penzijní připojištění je produkt, který je prvotně zaměřen na krytí tzv. dožití, tím představuje vytváření úspor na stáří, také ho lze charakterizovat jako spořicí nástroj.“⁵⁷

⁵² SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 43 – 45.

⁵³ SYROVÝ, P., NOVOTNÝ, M. *Osobní a rodinné finance*. 2003, s. 89.

⁵⁴ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 130.

⁵⁵ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 124.

⁵⁶ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 130 – 131.

⁵⁷ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 131.

Sice se v názvu skrývá „připojištění“, avšak s pojištěním to nemá co dočinění. Penzijní připojištění (PP) je pouze spořicí (investiční) produkt.⁵⁸

Finanční instituce tzv. penzijní fondy shromažďují a investují od účastníků penzijního připojištění finanční prostředky v rámci finančního trhu, za nichž klienti obdrží plnění (dávky).⁵⁹

„Penzijní spoření lze charakterizovat jako odkládání části aktuálního příjmu jeho účastníky do penzijních fondů, jimž zpravidla částečně přispívá i stát a zaměstnavatelé. Penzijní společnosti (resp. penzijní fondy) pak následně tyto peníze investují s cílem jejich zhodnocení. V souladu s uzavřenou smlouvou, pak vyplácejí účastníkům spoření dávky (penze), jež jim umožňují udržet důstojnou životní úroveň v důchodovém věku.“⁶⁰

Vzhledem k faktu, že lidstvo stárne, je více lidí v důchodovém věku vůči těm, co aktivně pracují, je více než pravděpodobné, že nebude dostatečně zajištěna penze dalších, budoucích seniorů. Proto se stát snaží podpořit obyvatele k vytváření rezerv (zdrojů) na penzi pomocí produktu penzijního připojištění.⁶¹

„Uplatňují se dva základní typy penzijního připojištění:

1. **system s definovanou dávkou**, tzn. že při zřizování penzijního připojištění je stanovena pevná dávka, kterou bude účastník penzijního připojištění pobírat. Od výše dávky odvozuje potom penzijní fond výši příspěvku, kterou bude účastník penzijního připojištění platit.
2. **system s definovaným příspěvkem**, tzn. že je stanoven příspěvek, který bude účastník penzijního připojištění platit a z něho potom vyplývá možná výše dávky, kterou bude pobírat.“⁶²

Podmínkou pro uzavření smlouvy o penzijním připojištění je, aby účastníkem byla osoba starší 18 let, která má trvalý pobyt v České republice.

Účastník penzijního připojištění může obdržet státní příspěvek, jehož výše závisí na velikosti účastníkovy příspěvku. Pokud výše příspěvku účastníka činí 1 000,- Kč a více, jedná se o nejvyšší možný státní příspěvek ve výši 230,- Kč. Také lze uplatnit daňové zvýhodnění – týká se jak účastníka penzijního připojištění, tak jeho zaměstnavatele

⁵⁸ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 122.

⁵⁹ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 131.

⁶⁰ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 122.

⁶¹ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 36 – 37.

⁶² DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 131.

(zaměstnanec uplatňuje u svého zaměstnavatele finanční příspěvek na smlouvu o penzijním připojištění). Pro účastníka (poplatníka) penzijního připojištění platí, že může od základu daně z příjmu odečíst částku, která představuje roční úhrn zaplacených příspěvků účastníkem, ponížený o 6 000,- Kč. Avšak maximální částka, kterou lze každý rok odečíst činí 12 000,- Kč. Tak jako je tomu u životního pojištění, zaměstnavatel může odečíst ze základu daně z příjmu částku v maximální výši 24 000,- Kč/rok.

Dozor nad penzijním fondem vykonává Česká národní banka. Ta rovněž uděluje penzijnímu fondu povolení k podnikání.

Účastníkům penzijního připojištění se vyplácejí následující dávky:

1. penze – jedná se o pravidelnou výplatu, která může mít formu:
 - a) starobní penze – za předpokladu přiznání starobního důchodu nebo dosažení určeného věku (60 let)
 - b) invalidní penze – za předpokladu přiznání invalidního důchodu, doživotní dávky před dožitím se důchodového věku se počítají z částky našetřené na účtu
 - c) výsluhové penze – za předpokladu dosažení určené doby (15 let a dále), doživotní dávky před dosažením 60 let se počítají z částky našetřené na účtu
 - d) pozůstalostní penze – za předpokladu smrti účastníka penzijního připojištění, penze náležící obmyšlené osobě, která je účastníkem stanovena ve smlouvě
2. jednorázové vyrovnání – vyrovnání na místo penze
3. odbytné – znamená úhrn zaplacených příspěvků poplatníkem včetně podílu na výnosu hospodaření finanční instituce⁶³

3.4.2.1 Srovnání PP a doplňkového penzijního spoření (DPS)

Počátkem penzijního připojištění se datuje rok 1994, avšak v roce 2013 došlo k důležitým změnám. Původnímu penzijnímu připojištění bylo například vytýkáno, že všichni účastníci penzijního připojištění využívají jednu totožnou investiční strategii, dále, že majetek podílníků a akcionářů není rozdělen, tzn. pokud by nastal krach, klienti by mohli své finanční prostředky ztratit. Dále to byly vysoké provizní náklady a netransparentnost fondů.⁶⁴

⁶³ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 132 – 136.

⁶⁴ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 183 – 184.

„V obou těchto případech se jedná o shromažďování peněžních prostředků jak od jednotlivých účastníků spoření, tak případně i od jejich zaměstnavatelů, resp. státu, jde však i o jejich obhospodařování a posléze o vyplácení peněžních dávek (penzí).“⁶⁵

„Staré penzijní připojištění již není možné od 1. 1. 2013 uzavírat. Nyní je možné vstupovat pouze do doplňkového penzijního spoření.

Kdo měl prostředky v penzijním připojištění, tomu jsou převedeny do tzv. transformovaného fondu, který si ponechává většinu vlastností starého penzijního připojištění. Z tohoto transformovaného fondu je možné přestupovat do tzv. účastnických fondů. Tím se definitivně vzdáme výhod i nevýhod starého penzijního připojištění a budeme si užívat výhod a nevýhod nového doplňkového penzijního spoření. Cesta zpět již není možná.“⁶⁶

I zde je možné čerpat příspěvek státu. Podmínkou pro uplatnění je minimální měsíční vklad ve výši 300,- Kč. Když by účastník doplňkového penzijního spoření měsíčně zasílal částku ve výši 1 000,- Kč, je možné dosáhnout nejvýše možného státního příspěvku a to 230,- Kč/měsíc.

Také je možné uplatnit daňové odpočty a to ponížít základ daně nejvýše o 12 000,- Kč/rok, pokud jsou měsíční vklady účastníka nad částku 1 000,- Kč.⁶⁷

Oba produkty mají tudíž od 1. 1. 2013 tyto společné znaky – státní podporu a daňové zvýhodnění. Maximální vhodný příspěvek účastníka činí 2 000,- Kč. Obecně se doporučuje začít se spořením co nejdříve a to se týká právě mladých lidí, kteří mohou začít vkládat finanční prostředky buď zatím po malých částkách.⁶⁸

⁶⁵ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 122.

⁶⁶ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 184.

⁶⁷ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 187.

⁶⁸ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 38 – 39.

Tabulka 1 Státní podpora a daňové zvýhodnění u PP/DPS

Výše vkladu	Výše státní podpory	Snížení daňového základu o	Výše vkladu	Výše státní podpory	Snížení daňového základu o
100	0	0	1 100	230	1 200
200	0	0	1 200	230	2 400
300	90	0	1 300	230	3 600
400	110	0	1 400	230	4 800
500	130	0	1 500	230	6 000
600	150	0	1 600	230	7 200
700	170	0	1 700	230	8 400
800	190	0	1 800	230	9 600
900	210	0	1 900	230	10 800
1 000	230	0	2 000	230	12 000

Zdroj: KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 38.

Základní a podstatné rozdíly mezi penzijním připojištěním a doplňkovým penzijním spořením znázorňuje tabulka níže.

Tabulka 2 Srovnání DPS a PP

	DPS	PP
Starobní penze	Na určenou dobu	Pouze doživotní
Výsluhová penze	Ne	Ano
Pozůstalostní penze	Ne, peníze jsou předmětem dědického řízení	Ano, ve smlouvě lze stanovit osobu, která v případě úmrtí účastníka obdrží penzi
Možnost volby strategie	Ano, avšak veškeré investiční riziko nese klient	Ne, veškeré investiční riziko nese fond
Garance alespoň 0% výnosu	Ne, klientovi není garantována návratnost vložených finančních prostředků	Ano, klientovi je garantována návratnost vložených finančních prostředků

Zdroj: Janáková, vlastní zpracování, 2020

3.4.3 Neživotní pojištění

Neživotní pojištění je pojištění kryjící řadu pojistných nebezpečí charakteru neživotního. Produkt neživotního pojištění lze členit do těchto kategorií: pojištění majetku, pojištění finančních ztrát a záruk, pojištění odpovědnosti za škody, pojištění právní ochrany.⁶⁹

⁶⁹ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 139.

Pojišťovna hradí klientům škodu pouze při vzniku pojistné události, avšak není zaručené, zda k události dojde, případně kolikrát. Z tohoto důvodu produkt neživotního pojištění přináší pojišťovně větší riziko než produkt životního pojištění.⁷⁰

3.4.3.1 Pojištění majetku

Jedná se o produkt neživotního pojištění, který kryje rizika spojená s majetkem, díky nimž vzniká škoda na tomto majetku, například poškození, zničení, ztráta hodnoty apod. Dle obecné roviny se možné rizika členit do těchto skupin:

- živelní rizika – rizika způsobená živelní událostí (povodeň, požár, vichřice, pád stromu, krupobití, blesk a další)
- vodovodní rizika – rizika způsobená vodou, která vytéká z vodovodních zařízení, kanalizace či topení
- havarijní rizika – rizika (náraz, střet dopravního prostředku), při nichž dochází ke škodě na dopravním prostředku a přepravovaném zboží
- rizika odcizení a vandalství – rizika způsobena třetí osobou, pojistné plnění je podmíněno například určitým druhem zabezpečení, které je překonáno
- strojní rizika – rizika spojená s poruchou/havárií daného zařízení díky neodbornému zacházení, poškozeného materiálu, elektrického zkratu atd.⁷¹

Hodnotu majetku lze stanovit, proto je nezbytné pojistit majetek na tuto hodnotu. Tzv. podpojištění nastává, když je majetek pojištěn na nižší hodnotu, než je hodnota téhož majetku při pořízení znovu.⁷²

Nastane-li pojistná událost a majetek bude podpojištěn, pojišťovna může krátit pojistné plnění a to mnohdy v poměru pojistné částky ke skutečné hodnotě.⁷³

Pojištění majetku může být sjednáno na různou hodnotu – časovou, novou či na kombinaci obojího:

- „*pojištění na časovou hodnotu*, tzn. že pojištěnému je vyplaceno pojistné plnění ve výši odpovídající hodnotě pojištěného poškozeného majetku těsně před pojistnou událostí (s ohledem na opotřebení),

⁷⁰ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 133.

⁷¹ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 143.

⁷² KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 132 – 133.

⁷³ PARTNERS. *Jak ovládnout své peníze. Finanční plánování pro každého*. 2013, s. 148.

- *pojištění na novou hodnotu*, tzn. že pojištěnému je vyplaceno pojistné plnění, které nahrazuje pořizovací cenu nového předmětu umožňující obnovu majetku nebo cenu opravy, pomocí které se uvádí majetek do původního stavu,
- *kombinace* pojištění na časovou hodnotu a pojištění na novou hodnotu (například krytí částečných škod na principu pojištění nové hodnoty a celkových škod na základě časové ceny, nebo majetek do 30 % opotřebení na principu pojištění na novou hodnotu a majetek s vyšší mírou opotřebení na principu časové ceny).⁷⁴

Jak zmiňují autoři Dan Ariely a Jeff Kreisler ve své knize *Peníze a zdravý selský rozum*, lze se setkat s tzv. majetnickým efektem. Tento efekt znamená, že dochází k nadhodnocení ceny vlastněné věci. Lidé mají tendence své věci nadhodnocovat.⁷⁵

V obecné rovině je možné pojištění majetku rozlišit na pojištění věcí, ať už movitých či nemovitých a pojištění zájmů tj. vkladů, úvěrů, pohledávek a tak dále.⁷⁶

Dle zaměření produktů lze rozlišit pojištění majetku na:

- pojištění majetku obyvatelstva – do této skupiny produktů je možné zahrnout pojištění domácnosti, budov a havarijní pojištění (tj. základní produkty). Pojištění domácnosti se týká movitých věcí, které jsou součástí domácnosti tzv. soubor zařízení domácnosti. V rámci pojištění budov je předmětem pojištění stavba (zdi, střecha, sklep) a související součásti (garáž, bazén, skleník). Havarijní pojištění slouží ke krytí škody na vlastním automobilu.
- pojištění průmyslových a podnikatelských rizik – mezi nejvýznamnější druhy patří pojištění technická, pro případ přerušení provozu, živelní, havarijní, dopravní, pojištění proti odcizení a mnoho dalších
- pojištění zemědělských rizik – do této skupiny spadá pojištění plodin, pojištění hospodářských zvířat⁷⁷

Pojistné částky by měly být nastaveny tak, že pokud dojde k pojistné události, klient si za pojistné plnění bude moci znovu pořídit stejný, obdobný majetek. Příklad – čtyřčlenná rodina žije v rodinném domě na okraji řeky Labe. Dojde k rozvodnění a zatopení celého domu. Pojistná částka vypovídá o tom, kolik rodina bude potřebovat peněz na to, aby si obstarala podobné bydlení. Jiný příklad – v bytě, kde žije mladý pár,

⁷⁴ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 144.

⁷⁵ ARIELY, D., KREISLER, J. *Peníze a zdravý selský rozum*. 2019, s. 148 – 149.

⁷⁶ DITTRICHOVÁ, J., PTATSCHEKOVÁ, J., JINDRA, V. *Základy financí*. 2010, s. 145.

⁷⁷ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 144 – 152.

dojde ke zkratu v rychlovarné konvici, která způsobí požár. Pojistná částka by měla být taková, za kterou si pár koupí nové vybavení, které bylo v důsledku požáru zničeno.

V rámci pojištění je také možnost sjednání spoluúčasti – ta mnohdy zlevňuje výsledné pojištění.⁷⁸

3.4.3.2 Pojištění finančních ztrát a záruk

„V rámci této oblasti neživotního pojištění jsou řešeny důsledky následujících rizik:

Rizika přerušení provozu (šomáží rizika) – rizika škod v důsledku přerušení provozu nebo výroby v důsledku živelní události, havárie, výpadku dodávky energie apod.

Rizika úvěrová – rizika škod v souvislosti s nesplacením úvěru, a to

- v důsledku nesolventnosti dlužníka (platební neschopnosti),
- v důsledku platební nevěle (dlužník může zaplatit, ale nechce),
- v důsledku vnějších podmínek není možné zaplatit (například embargo).

Rizika nesplnění finančního závazku vůči jiné osob (osobám).⁷⁹

Mezi nejvýznamnější produkty tohoto pojištění patří:

- pojištění pro případ přerušení provozu – jedná se o krytí následných škod způsobených živelní či jinou událostí, pojištění, které zajišťuje náhradu finanční újmy vzniklé při přerušení provozu
- pojištění úvěru – znamená krytí finančních ztrát za předpokladu nesplacení úvěru, který je poskytnut klientovi
- pojištění cestovních kanceláří – krytí škod v případě úpadku cestovní kanceláře⁸⁰

3.4.3.3 Pojištění odpovědnosti za škody

„Na pojištění odpovědnosti není vhodné šetřit.

Nejen proto, že není nákladné, ale především proto, že je velmi důležité.“⁸¹

Tento druh pojištění pojednává o krytí následujících rizik – pokud pojištěný uvedený v pojistné smlouvě způsobí škodu někomu jinému, ať už na zdraví, životě, majetku či finanční ztrátu, vztahuje na to pojištění odpovědnosti za škody.⁸²

⁷⁸ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 41.

⁷⁹ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 153.

⁸⁰ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 153 – 158.

⁸¹ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 137.

⁸² DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 158.

„Předmětem pojištění odpovědnosti je tedy právní vztah (odpovědnost za škodu). Pojistnou událostí v odpovědnostním pojištění je vznik povinnosti pojištěného nahradit škodu (o této povinnosti často rozhoduje soud nebo jiný orgán). Pojišťovna vyplácí pojistné plnění až na základě rozhodnutí o povinnosti nahradit škodu, a to obvykle nikoli pojištěnému, ale subjektu (subjektům), který má právo na náhradu škody (tedy poškozenému). Škoda je poškozenému hrazena v rozsahu, v jakém za ni pojištěný odpovídá.“⁸³

Jinými slovy, příjemcem pojistného plnění je poškozená osoba, které vznikla škoda, nikoliv pojištěná osoba.⁸⁴

Dle charakteru rizik se produkty pojištění odpovědnosti za škody rozlišují na:

- pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla – krytí škod způsobených provozem vozidla, kdy je pojištěný oprávněn chtít po pojišťovně, aby za něj uhradila škodu vzniklou druhým, za kterou on odpovídá
- pojištění odpovědnosti za škody při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání – krytí škod vzniklých při pracovním úrazu či nemoci z povolání
- profesní odpovědnostní pojištění – představuje odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu profese, mezi povinné pojištění profese patří např. advokát, lékař aj.
- obecné odpovědnostní pojištění – zahrnuje pojištění odpovědnosti za škody jednotlivců (např. pojištění odpovědnosti za škody v běžném občanském životě, pojištění odpovědnosti za škody vlastníka nemovitosti), pojištění odpovědnosti podnikatelů, pojištění odpovědnosti za výrobek a další⁸⁵

Jako je tomu například u pojištění majetku, kdy lze pojistnou částku poměrně dobře stanovit, tak naopak u pojištění odpovědnosti za škodu neexistuje žádná horní hranice. Nelze odhadnout nejvyšší možnou škodu. Proto je z obecného hlediska doporučeno volit co nejvyšší limity pojistných částek.⁸⁶

⁸³ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 158.

⁸⁴ SYROVÝ, P., NOVOTNÝ, M. *Osobní a rodinné finance*. 2003, s. 102.

⁸⁵ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 159 – 162.

⁸⁶ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 42.

3.4.3.4 Pojištění právní ochrany

„Pojištění právní ochrany zahrnuje krytí nákladů pojištěného (dodatečných výdajů pojištěného, případně jeho rodiny) v souvislosti s právními úkony, a nákladů spojených s prosazením požadavků na náhradu škod pojištěného.“⁸⁷

„Soudní spor je často dražší než věc, která je předmětem sporu.“⁸⁸

V České republice se tento produkt příliš nevyužívá. Nese též označení „pojištění proti pojišťovně“ a to právě díky vzniklým sporům, které se týkají pojistného plnění.⁸⁹

Pojištění se používá v těchto formách – pojištění právní ochrany rodiny, pojištění právní ochrany motorového vozidla a pojištění právní ochrany podniků (podnikatelů).⁹⁰

3.4.4 Investice

„Investice lze obecně chápat jako *„vkládání soudobých prostředků do určitých aktivit, které by měly v budoucnu přinést očekávaný výsledek“*, nebo také jako *„záměrné obětování určité přesně známé dnešní hodnoty za účelem získání vyšší, i když ne zcela jisté hodnoty budoucí“*.“⁹¹

Investováním se rozumí vzdát se současné hodnoty prostředků, která je známá s cílem získat budoucí neznámou hodnotu, která by měla být vyšší.⁹²

Dle druhu nakupovaného instrumentu investorem je možné investice rozlišit na investice reálné a investice finanční. Mezi reálné investice je možné zařadit přímé podnikání, nákup nemovitostí, nákup movitých věcí a nákup komodit. V rámci finančních investic to jsou peněžní vklady, poskytování úvěrů a půjček, nákup cenných papírů a další druhy finančních investic.⁹³

Při investování dochází k nákupu tzv. aktiv. Jedná se o majetek, který člověku přinese v budoucnu užitek, tedy výnos. Mezi aktiva se řadí pronajímané nemovitosti, podíly ve společnostech, cenné papíry, komodity, ale také archivní vína či starožitnosti.⁹⁴

⁸⁷ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 162.

⁸⁸ PARTNERS. *Jak ovládnout své peníze. Finanční plánování pro každého*. 2013, s. 152.

⁸⁹ SYROVÝ, P., NOVOTNÝ, M. *Osobní a rodinné finance*. 2003, s. 104.

⁹⁰ DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 2009, s. 163.

⁹¹ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 52.

⁹² SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 55.

⁹³ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 52 – 60.

⁹⁴ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 55 – 56.

Pod pojmem aktivum se dá představit fyzický majetek (statek), který je uchovatelem hodnoty, ale taktéž nehmotný nárok, který má hodnotu ekonomickou. Z hlediska investic znamená vše, co vlastníkově (investorovi) poskytne výnos.

Finanční investice lze dále členit dle strategických záměrů na investice přímé a portfoliové. Přímá investice se provádí s cílem získat co největší majetkový podíl na základním kapitálu daného podniku. U portfoliových investic investor diverzifikuje své portfolio (investuje do různých investičních aktiv) s cílem dosáhnout tak co nejvyššího zhodnocení za co možná nejnižšího rizika.⁹⁵

V zásadě existují tři kritéria, která jsou klíčová u tohoto produktu. Prvním z nich je očekávaný výnos, tedy kolik peněz investice vynesou, dále investiční horizont tj. kdy investice peníze vynesou, ale také níže zmiňované investiční riziko, které říká, jaká je jistota výnosu.⁹⁶

Při investování peněžních prostředků tudíž nelze opomenout i určitou míru rizika, která ohrožuje výnosnost. Existuje velmi mnoho druhů investičních rizik, mezi ty nejčastější patří například riziko inflační, riziko událostí, riziko insolvence resp. úpadku emitenta, riziko ztráty likvidity investičního instrumentu, riziko měnové apod.⁹⁷

„Ideální investice by přinášela co nejvyšší výnos, při co nejnižším riziku za co nejkratší dobu.“⁹⁸

„Smyslem investování je dosažení výnosu, který bude odpovídat alespoň míře inflace. Ta je obvykle chápána jako růst cen zboží a služeb. Snižuje reálnou hodnotu peněz a jejich kupní sílu. Ideální je dosažení nadinflačního výnosu, což je zásadní zejména v delším časovém období.“⁹⁹

3.4.4.1 Rizikový profil investora

Investor může přistupovat k riziku různým způsobem, pro něž je charakteristický určitý rizikový profil¹⁰⁰:

Velmi konzervativní – jedná se o investora, který nechce přijít o finanční prostředky. Jeho portfolio nesmí kolísat, tudíž ani investování do akcií nepřipadá v úvahu.

⁹⁵ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 52 – 60.

⁹⁶ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 56.

⁹⁷ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 201.

⁹⁸ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 56.

⁹⁹ PARTNERS. *Jak ovládnout své peníze. Finanční plánování pro každého*. 2013, s. 193.

¹⁰⁰ DITTRICHOVÁ, J., PTATSCHEKOVÁ, J., JINDRA, V. *Základy financí*. 2010, s. 116.

Z dlouhodobého hlediska jeho portfolio nepřekoná inflaci a díky tomu bude ztrácet na hodnotě.

Konzervativní – je investor, jehož portfolio má přinejmenším pokrýt inflaci. Proto je třeba na dlouhodobém horizontu zahrnout do portfolio i akciovou složku. Stejně jako velmi konzervativní, nemá v oblibě kolísání ve vývoji.

Vyvážený – tento investor předpokládá výnos nad inflaci a je si vědom určitého rizika s tím spojeného. Při mírném kolísání portfolio hned nepanikaří a nevybírá jej. Oproti konzervativnímu zahrnuje jeho portfolio více akcií.

Dynamický – pro investora je podstatný zejména dlouhodobý výnos. Poklesy pro něj nepředstavují strach, ale naopak příležitost pro investování.¹⁰¹

3.4.4.2 Investiční dotazník

„Každý investiční poradce u klienta nejprve zjišťuje jaký je typ investora.“¹⁰²

Aby se zjistilo, které nástroje jsou pro investora vyhovující, jsou investiční poradci a zprostředkovatelé, dle Směrnice o trzích finančních instrumentů tzv. MIFID (The Markets in Financial Instruments Directive), povinni s klienty provádět investiční dotazník. Dotazník obsahuje různé typy otázek – od investičních cílů, zdrojů klienta, po jeho znalosti a zkušenosti s investováním. Na základě jeho odpovědí dochází k bodovému ohodnocení a zjištění rizikového profilu investora.¹⁰³

3.4.4.3 Základní třídy aktiv

Mezi aktiva, díky nimž dochází k rozmnožování bohatství, patří¹⁰⁴:

- hotovost a peněžní trh – hotovost znamená bankovky a mince (peníze), z investičního pohledu však například bankovní účty, spořicí účty, fondy, termínované vklady. Peněžním trhem jsou krátkodobé půjčky se splatností do jednoho roku (půjčky mezi bankami, státní pokladniční poukázky tj. krátkodobé státní dluhopisy, a krátkodobé dluhopisy).
- dluhopisy (obligace) – jsou půjčkou v podobě cenných papírů. Emitent tj. firma či stát vydá dluhopis, díky němuž si může půjčit finanční prostředky. Emitent

¹⁰¹ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 96 – 97.

¹⁰² DITTRICHOVÁ, J., PTATSCHEKOVÁ, J., JINDRA, V. *Základy financí*. 2010, s. 116.

¹⁰³ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 98.

¹⁰⁴ DITTRICHOVÁ, J., PTATSCHEKOVÁ, J., JINDRA, V. *Základy financí*. 2010, s. 112.

je zavázán splatit částku, kterou dluží a také investorovi vyplatit úrok. Existuje zde pouze vztah dlužníka a věřitele.

- akcie a akciové trhy – díky nákupu akcie má její majitel nárok na vyplácení dividendy, stává se spoluvlastníkem společnosti, s čímž se pojí i jisté rozhodovací pravomoci.
- nemovitost na pronájem – výnosem je zde nájem, který inkasuje vlastník nemovitosti, nebo v případě prodeje nemovitosti kapitálový výnos, změní-li se (vzroste-li) cena nemovitosti.
- komodity – patří sem energie (ropa, zemní plyn aj.), průmyslové kovy (hliník, měď), drahé kovy (zlato, stříbro), ale také zemědělské produkty nebo dobytek. Z těchto aktiv plynou pouze kapitálové výnosy.¹⁰⁵

3.4.5 Stavební spoření

Stavební spoření se vytvořilo z nezbytnosti financovat bydlení.¹⁰⁶

Produkt stavebního spoření se od investic liší tím, že je předem znám výnos.¹⁰⁷

Pomocí tohoto produktu klient spoří finanční prostředky, díky nimž má možnost zajistit si úvěr na financování svých bytových potřeb.¹⁰⁸

„Smlouvou stavebního spoření si **zajišťujeme výši úroků jak na spořicí složku, tak na fázi případného řádného úvěru**. A to po celou dobu spoření a celou dobu splácení řádného úvěru.“¹⁰⁹

Již při podpisu smlouvy je klientům známa úroková sazba z vkladů. Její výše závisí na stavební spořitelně, ale také na dalších parametrech. Lze se setkat s nabídkou, kdy stavební spořitelna poskytuje variantu nižší úrokové sazby z vkladů a současně nižší úrokové sazby z úvěru ze stavebního spoření, nebo naopak.¹¹⁰

Ve své podstatě se produkt stavebního spoření skládá ze dvou fází a to 1. fáze – spoření, 2. fáze – úvěrová resp. splácení úvěru, zde se ovšem jedná o nepovinnou část

¹⁰⁵ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 99 – 111.

¹⁰⁶ LUKÁŠ, V., KIELAR, P. *Stavební spoření a stavební spořitelny*. 2014, s. 11.

¹⁰⁷ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 55.

¹⁰⁸ MÁLEK, P., OŠKRDALOVÁ, G., VALOUCH, P. *Osobní finance*. 2010, s. 69.

¹⁰⁹ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 29 – 30.

¹¹⁰ SYROVÝ, P. *Financování vlastního bydlení*. 2009, s. 24.

stavebního spoření. Pokud si chce klient pouze spořit, bez následného úvěru, je to možné.¹¹¹

Principem produktu stavebního spoření je, že si klient ukládá na účet stavebního spoření své finanční prostředky, které jsou zhodnoceny úroky. Stavební spoření lze považovat za velmi bezpečný finanční produkt, vklady jsou pojištěny ze zákona.

Je zde garantována podpora ze strany státu. Státní podpora se liší dle výše vkladů, avšak maximální podpora činí 2 000,- Kč/rok při splnění určité výše vkladů tj. 20 000,- Kč/rok. Aby nedocházelo k tomu, že by byla státní podpora odejmuta, je třeba dodržet 6letou vázací lhůtu. Proto se nedoporučuje vybírat peněžní prostředky před uplynutím této doby.¹¹²

„Do stavebního spoření není nutné spořit měsíčně či jinak pravidelně. Pokud jsou vloženy peníze na konci roku, vzniká nárok na státní podporu na **celou vloženou částku v plné výši**, byť by peníze ležely na stavebním spoření na konci roku jen jeden pracovní den.“¹¹³

Po uplynutí 6leté lhůty je na každém, jak s penězi naloží. Je možné peněžní prostředky na účtu ponechat (jakási rezerva), avšak rozhodujícím kritériem je výše garantovaného zhodnocení. Rozhodne-li se klient prostředky vybrat, je třeba smlouvu o stavebním spoření vypovědět. Výpovědní lhůta bývá zpravidla 3 měsíce.

Při sjednávání tohoto produktu se stanoví tzv. cílová částka – ta představuje částku, které je možné dosáhnout spořením či úvěrem. Tuto částku není možné bez navýšení překročit. Příklad: cílová částka byla stanovena na 200 000,- Kč. Je možné naspořit celou nebo částečnou výše cílové částky a stavební spoření ukončit, nebo naspořit část např. 100 000,- Kč a zbylých 100 000,- Kč financovat úvěrem.¹¹⁴

Stává se, že je klientům záměrně nastavena vyšší cílová částka. Důvodem toho jsou provize vyplácené zaměstnancům stavebních spořitelien, které jsou úměrné výši poplatku za uzavření smlouvy o stavebním spoření.¹¹⁵

¹¹¹ LUKÁŠ, V., KIELAR, P. *Stavební spoření a stavební spořitelny*. 2014, s. 13.

¹¹² SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 181 – 183.

¹¹³ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 33.

¹¹⁴ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 181 – 183.

¹¹⁵ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 31.

Produkt stavebního spoření může být sjednán každou fyzickou osobou, jejíž trvalý pobyt je v České republice, má přidělené rodné číslo či právnickou osobou, která má sídlo také na území České republiky.¹¹⁶

Stavební spoření bývá mnohdy prvním finančním produktem, který je sjednáván rodiči pro své ratolesti. Ať už kvůli výše zmíněnému garantovanému úročení, tak státní podpoře.¹¹⁷

Produkty stavebního spoření a hypoteční úvěr se liší v úvěrových zdrojích. Aby bankovní instituce mohly půjčovat finanční prostředky tj. poskytovat hypoteční úvěr, půjčují si na finančním trhu. To znamená, že banka emituje například pětileté dluhopisy, z nichž následně poskytuje hypoteční úvěry s fixací 5 let.¹¹⁸

„Stavební spořitelny mají jiné úvěrové zdroje. Přijímají vklady od účastníků a z nich půjčují úvěry na bydlení. Stavební spořitelna má levné úvěrové zdroje, protože účastníkům platí úrokovou sazbu z vkladů cca 2 % p.a.“¹¹⁹

3.4.5.1 Úvěr ze stavebního spoření

„Poskytování úvěrů ze stavebního spoření je hlavním účelem produktu stavebního spoření. Fáze spoření je pouze prostředkem (způsobem), jakým stavební spořitelna získá zdroje pro poskytování těchto úvěrů.“¹²⁰

Úvěr ze stavebního spoření nese též označení „řádný úvěr“.¹²¹

Účel, ke kterému může být úvěr ze stavebního spoření využit, je daný Zákonem o stavebním spoření a jedná se pouze o bytové potřeby. Mezi ně patří např. koupě, výstavba, rekonstrukce bytu, domu, získání pozemku, vypořádání společného jmění manželů, spoluvlastníků nebo v rámci dědictví apod.¹²²

Úvěry ze stavebního spoření fungují na jiném principu než hypoteční úvěry – účastník stavebního spoření si po nějakou dobu ukládá své peněžní prostředky na účet stavebního spoření a až poté žádá o úvěr ze stavebního spoření.

¹¹⁶ SYROVÝ, P., NOVOTNÝ, M. *Osobní a rodinné finance*. 2003, s. 69.

¹¹⁷ PARTNERS. *Jak ovládnout své peníze. Finanční plánování pro každého*. 2013, s. 68.

¹¹⁸ SYROVÝ, P. *Financování vlastního bydlení*. 2009, s. 22.

¹¹⁹ SYROVÝ, P. *Financování vlastního bydlení*. 2009, s. 22.

¹²⁰ LUKÁŠ, V., KIELAR, P. *Stavební spoření a stavební spořitelny*. 2014, s. 37.

¹²¹ SYROVÝ, P., NOVOTNÝ, M. *Osobní a rodinné finance*. 2003, s. 79.

¹²² LUKÁŠ, V., KIELAR, P. *Stavební spoření a stavební spořitelny*. 2014, s. 40 – 45.

Klienti stavební spořitelny si svůj úvěr musí zasloužit, splnit tyto podmínky:

- z cílové částky stavebního spoření naspoření daného procenta (40 – 60 %)
- spoření trvající alespoň po dobu dvou let
- splnění hodnotícího čísla

Pokud klient splní všechny výše uvedené podmínky, získává nárok na úvěr ze stavebního spoření. Částka, kterou obdrží klient, je cílovou částkou skládající se z naspořených prostředků klienta a úvěru.

Při podpisu smlouvy o stavebním spoření je dána výše splátky, za předpokladu naplnění úvěru ze stavebního spoření. Splátku lze poměrně snadno stanovit, jelikož činí od 0,5 % do 1 % z cílové částky.

Dalším rozdílem mezi úvěrem ze stavebního spoření a hypotečním úvěrem je doba splatnosti. U hypotečního úvěru klient stanoví dobu splatnosti, na jejímž základě je vypočítána příslušná splátka. Naopak u úvěru ze stavebního spoření stavební spořitelna vypočítá výši splátky a zároveň stanoví dobu splatnosti. Čím déle se budou klienti podílet na vytváření zdrojů (spořit), tím delší je doba splatnosti.

Pro některé klienty je nepředstavitelné spořit si po nějakou dobu a teprve poté mít nárok na úvěr ze stavebního spoření. Existuje zde ještě možnost tzv. překlenovacího úvěru.¹²³

Další odlišností je, že u hypotečního úvěru je potřeba splácet v konkrétní den, který je stanoven úvěrovou smlouvou, naopak u úvěru ze stavebního spoření je povinnost hradit splátku *nejpozději* v daný den.¹²⁴

3.4.5.2 Překlenovací úvěr

Překlenovací úvěr lze též označit jako meziúvěr. Je určen pro ty, kteří nesplňují výše uvedené podmínky pro poskytnutí řádného úvěru.¹²⁵

Úvěr se váže k danému účtu stavebního spoření.¹²⁶

V praxi to funguje tak, že klient uzavře smlouvu se stavební spořitelnou a může ihned začít čerpat finanční prostředky (úvěr). Finanční prostředky jsou rovny cílové částce. Zároveň spolu s úvěrem, kdy je klientovi založen tzv. úvěrový účet (překlenovací úvěr),

¹²³ SYROVÝ, P. *Financování vlastního bydlení*. 2009, s. 23 – 26.

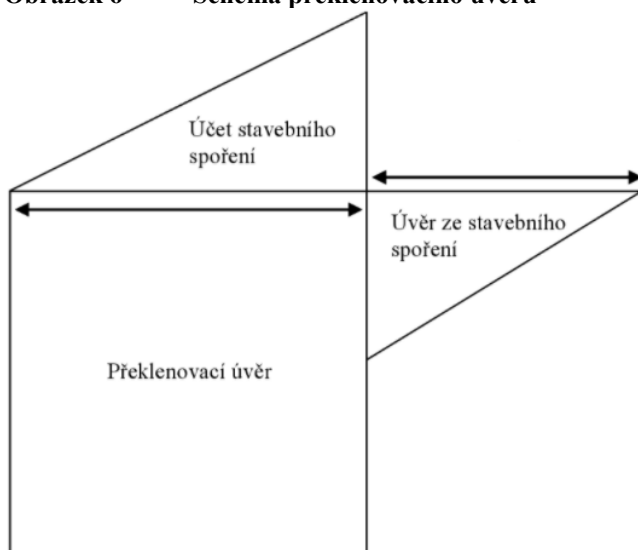
¹²⁴ LUKÁŠ, V., KIELAR, P. *Stavební spoření a stavební spořitelny*. 2014, s. 41.

¹²⁵ SYROVÝ, P., NOVOTNÝ, M. *Osobní a rodinné finance*. 2003, s. 81.

¹²⁶ LUKÁŠ, V., KIELAR, P. *Stavební spoření a stavební spořitelny*. 2014, s. 42.

je zřízen účet stavebního spoření, kam klient pravidelně ukládá peníze. Znamená to tedy, že klient spolu se splácením úroků z překlenovacího úvěru (splátka úroků neklesá, jako je tomu u hypotečního úvěru), spoří na účet stavebního spoření. V momentě, kdy naspoří na účtu cílovou částku, je pomocí níž umořen překlenovací úvěr. Z překlenovacího úvěru se stává tzv. řádný úvěr tj. klasický úvěr ze stavebního spoření, který je výše popsán. Princip fungování je znázorněn na obrázku níže.¹²⁷

Obrázek 6 Schéma překlenovacího úvěru

Zdroj: SYROVÝ, P. *Financování vlastního bydlení*. 2009, s. 27.

3.4.6 Osobní a spotřebitelské úvěry

Spotřebitelský úvěr je charakterizován jako neúčelový úvěr tzn. není sjednán účel, ke kterému má být úvěr použit.¹²⁸

„Spotřebitelské úvěry jsou určeny fyzickým osobám starším 18 let, kteří jsou občany České republiky. Některé instituce poskytují úvěr také cizincům, ti však musejí mít alespoň trvalý pobyt v ČR.“¹²⁹

Jedná se o úvěry, které jsou poskytovány ve velkém množství fyzickým osobám. Lidé je využívají především k nákupu předmětů dlouhodobé spotřeby či k uhrazení služeb jako například dovolená, vzdělání.¹³⁰

¹²⁷ SYROVÝ, P. *Financování vlastního bydlení*. 2009, s. 26 – 29.

¹²⁸ ČERNOHORSKÝ, J., TEPLÝ, P. *Základy financí*. 2011, s. 232.

¹²⁹ SYROVÝ, P., NOVOTNÝ, M. *Osobní a rodinné finance*. 2003, s. 84.

¹³⁰ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 101.

Finanční prostředky získané spotřebitelským úvěrem lze využít i na modernizaci bydlení, na uhrazení závazků např. v rámci vypořádání dědictví a tak dále.¹³¹

Při poskytování spotřebitelských úvěrů je povinné uvádět náklady, které představuje tzv. roční procentní sazba nákladů (RPSN). Tato sazba je vyjádřením toho, jak je daný úvěr drahý. Součástí RPSN jsou úroky a poplatky. Při poskytování hypotečních úvěrů tato povinnost odpadá, jelikož výši RPSN nelze přesně určit.¹³²

„RPSN u spotřebitelského úvěru většinou zůstává mezi 15 a 20 % ročně.“¹³³

Spotřebitelské úvěry jsou tzv. drahé úvěry. Proto se obecně doporučuje je co nejdříve splatit, jelikož čím déle se čerpají, tím více se prodražují.¹³⁴

„Spotřebitelské (maloobchodní) úvěry jsou nejčastěji poskytovány buď ve formě hotovosti, šeku, případně otevřením kontokorentního účtu klientovi. Jedná se výhradně o úvěry peněžní, většinou krátkodobé nebo střednědobé. V některých případech ovšem bývají poskytovány i úvěry dlouhodobé, jištěné nejčastěji ručením jiné fyzické osoby (tzv. ručitelem).“¹³⁵

Stejně, jako je tomu při poskytování hypotečního úvěru, je zapotřebí ze strany žadatele o úvěr dodat veškeré potřebné dokumenty (dva platné doklady totožnosti, potvrzení o výši pracovního příjmu/daňová přiznání).¹³⁶

3.4.7 Hypoteční úvěry

„Úvěr znamená, jak plyne ze samotné podstaty tohoto slova, že banka dlužníkovi uvěřila, že dluh splatí.“¹³⁷

„**Hypoteční úvěr je účelovým úvěrem, který banka poskytuje na základě ručení nemovitostí (zástavou).** Slovem „zástava“ se označuje tzv. **zástavní právo banky na nemovitost.** Banka má na takto zastavené nemovitosti jisté právo, a to pro případ, že by klient nesplácel svůj závazek.“¹³⁸

¹³¹ SYROVÝ, P., NOVOTNÝ, M. *Osobní a rodinné finance*. 2003, s. 84.

¹³² SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 196 – 197.

¹³³ PARTNERS. *Jak ovládnout své peníze. Finanční plánování pro každého*. 2013, s. 112.

¹³⁴ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 200 – 201.

¹³⁵ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 101.

¹³⁶ SYROVÝ, P., NOVOTNÝ, M. *Osobní a rodinné finance*. 2003, s. 84.

¹³⁷ DITTRICHOVÁ, J., PTATSCHEKOVÁ, J., JINDRA, V. *Základy financí*. 2010, s. 61.

¹³⁸ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 80.

Ve výše zmíněné definici je možné si povšimnout pojmenování „nemovitost“. Tento termín byl dle Nového občanského zákoníku, který vstoupil v účinnost 1. ledna 2014, nahrazen a nyní by se měl správně používat termín „nemovitá věc“.

Hypoteční úvěry jsou dlouhodobé peněžní úvěry. Samotnému poskytnutí úvěry předchází mnoho úkonů – ze strany banky provedení odhadu ceny nemovitosti, kontrola, zda na dané nemovitosti nevázne břemeno, ze strany žadatele (spolužadatele) je nezbytné podat žádost o poskytnutí hypotečního úvěru, dodat potřebnou dokumentaci, pojistit nemovitost, zanechat vklad zástavního práva do katastru nemovitostí a mnoho dalšího.¹³⁹

Jedná se o náročný proces, avšak při splnění veškerých požadavků a doložení všech dokladů a dokumentů je zpravidla možné zrealizovat hypoteční úvěr i do jednoho měsíce.

Úvěr je možné poskytnout jak fyzickým, tak právnickým osobám. Žádost o úvěr může být podána osobou starší 18 let, která je občanem České republiky, ale také cizincem, trvale žijícím na území České republiky.

Při poskytování hypotečního úvěru se zkoumá tzv. bonita žadatele, která říká, zda je žadatel schopen splácet daný úvěr. Klient dokládá potvrzení o výši pracovního příjmu za posledních 6 měsíců až 2 roky, jedná-li se o příjem ze závislé činnosti. Podnikatelé předkládají daňová priznání, většinou za 2 poslední zdaňovací období.¹⁴⁰

Při posuzování klienta banka také ověřuje záznamy v registrech. To znamená, že prověřuje úvěrovou historii – zda má/měl klient někdy nějaký úvěr, zda řádně splácel apod.¹⁴¹

Po podpisu úvěrové smlouvy dochází k tzv. čerpání, které může být buď jednorázové (jednorázové čerpání částky), nebo naopak postupné (typické pro výstavbu a rekonstrukci – čerpání částky na základě faktur, které klient bance dokládá).¹⁴²

„Hypoteční úvěr se splácí tzv. anuitní splátkou, která v sobě zahrnuje úrok i jistinu. Splátka se určí na základě výše úvěru, úrokové sazby a doby splatnosti.“¹⁴³

Jistinou se rozumí částka, kterou klient dluží příslušné instituci.¹⁴⁴

To, jak velká bude výše hypotečního úvěru, ovlivňují v zásadě dva faktory. Prvním z nich je cena zástavy – jedná se o nejvyšší dosažitelnou hranici úvěru tj. maximální

¹³⁹ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 102.

¹⁴⁰ SYROVÝ, P., NOVOTNÝ, M. *Osobní a rodinné finance*. 2003, s. 72.

¹⁴¹ PARTNERS. *Jak ovládnout své peníze. Finanční plánování pro každého*. 2013, s. 84.

¹⁴² DITTRICHOVÁ, J., PTATSCHEKOVÁ, J., JINDRA, V. *Základy financí*. 2010, s. 66.

¹⁴³ SYROVÝ, P. *Financování vlastního bydlení*. 2009, s. 34.

¹⁴⁴ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 71.

možnou částku, kterou si klient může půjčit. Druhým faktorem je výše zdrojů klienta (příjmy) – záruka toho, že klient bude řádně a včas splácet jistinu.¹⁴⁵

Pakliže se v průběhu hypotečního úvěru nezmění výše úrokové sazby, je splátka po celou dobu trvání totožná. Pouze se mění poměr mezi placenými úroky a jistinou – zprvu mají největší podíl úroky, později je tomu obráceně.¹⁴⁶

„Úrok je v podstatě vždy vztažen k **aktuální výši** nesplacené částky, proto je ze začátku velmi vysoký (nesplacená částka je vysoká). Tím, jak se snižuje nesplacená částka, klesá i výše peněz zaplacených na úrocích.“¹⁴⁷

Splatnost tj. doba, po kterou klient splácí úvěr, bývá v rozmezí 5 až 30 let. Doba splacení též závisí na věku žadatele, protože je mnohdy pravidlem splatit úvěr do 65 let. Někdy je tato hranice stanovena na 70 let.¹⁴⁸

Čím je splatnost hypotečního úvěru delší, tím nižší je splátka. Díky tomu má člověk více volných finančních prostředků, které může využít i jiným způsobem, než pouze na splácení dluhu, například v rámci ostatních finančních produktů, k naplnění svých přání a stanovených cílů. Nižší splátka je také z hlediska rizika pro rodinný rozpočet vhodnější variantou. Nízká splátka představuje nízké závazky, je zde i místo pro vytváření rezervy nastanou-li nečekané výdaje nebo dostane-li se rodina do nouze.

Nižší splátka otevírá prostor pro pravidelné investování. S tím souvisí otázka předčasného splacení hypotečního úvěru. U mladých lidí, kteří dlouhodobě investují, se většinou nedoporučuje hypoteční úvěr předčasně splácet. Naopak u těch starších, kteří investují krátkodobě, je doporučeno hypoteční úvěr předčasně splácet.¹⁴⁹

Cenou za vypůjčené peníze je tzv. úroková sazba, která je ovlivněna:

- účelem úvěru – pokud je účelem vlastní bydlení, úroková sazba je nízká (pro banku nepředstavuje takové riziko), naopak jedná-li se o pronájem nemovitosti, nebo o tzv. bezúčelovou hypotéku, zde je úroková sazba vyšší
- délkou fixace – čím delší je doba fixace, tím vyšší je úroková sazba
- výší zajištění – v případě, že se klient podílí svými vlastními prostředky na financování, je úroková sazba nižší

¹⁴⁵ MÁLEK, P., OŠKRDALOVÁ, G., VALOUCH, P. *Osobní finance*. 2010, s. 56.

¹⁴⁶ SYROVÝ, P. *Financování vlastního bydlení*. 2009, s. 36.

¹⁴⁷ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 71.

¹⁴⁸ PARTNERS. *Jak ovládnout své peníze. Finanční plánování pro každého*. 2013, s. 85.

¹⁴⁹ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 201 – 210.

- bonitou klienta – znamená kvalitu dlužníka např. prokázáním příjmů, platební morálkou¹⁵⁰

Pojem „fixace“ znamená platnost úrokové sazby, tj. po jakou dobu banka garantuje klientům sjednanou úrokovou sazbu. Blížili se konec fixace, klient má možnost přijmout od své banky novou sazbu nebo se obrátit ke konkurenci – jiné bance. V každém případě je zapotřebí určitého vyjednávání.¹⁵¹

O přechodu klienta od jedné banky ke druhé v době, kdy končí fixace, se hovoří jako o tzv. refinancování.¹⁵²

Je možné se také setkat s tzv. „float“ plovoucí úrokovou sazbou. Ta se na rozdíl od fixní odvíjí od PRIBORu (sazba zveřejněná Českou národní bankou). K této sazbě finanční instituce připočte marži tj. výdělek. Sazba je nazývána plovoucí z toho důvodu, že není garantovaná, její výše se může lišit každý měsíc.¹⁵³

Podmínkou hypotečního úvěru je zajištění zástavním právem k nemovité věci. Nelze ručit, jako u stavebního spoření, ručiteli.¹⁵⁴

„K zajištění se používá hlavně úvěrovaná nemovitost, i rozestavěná. Výjimečně je také přípustné zajištění nemovitostí, která s financovaným záměrem nesouvisí.“¹⁵⁵

Ve spojitosti se zástavou je možné se také setkat s termínem LTV (Loan to Value), který představuje poměr mezi hodnotou zastavované nemovitosti a půjčovanou částkou.¹⁵⁶ Příklad: LTV 80 % znamená, že klient bude financovat nemovitost svými zdroji z 20 % a zbylých 80 % činí hypoteční úvěr.

„Hypoteční úvěr může být buď **účelový**, kdy je přesně dán účel použití poskytnutých peněz – zpravidla související s nemovitostí, nebo **neúčelový**, kdy si lze z úvěru koupit cokoliv (dům, auto, dovolenou), nicméně stále je úvěr zajištěn zástavním právem k nemovitosti.“¹⁵⁷

V praxi je možné se setkat se dvěma základními druhy hypotečního úvěru. Liší se právě tím, k jakému účelu má být daný úvěr poskytnut.¹⁵⁸

¹⁵⁰ SYROVÝ, P. *Financování vlastního bydlení*. 2009, s. 31 – 33.

¹⁵¹ SYROVÝ, P., TYL, T. *Osobní finance*. 2014, s. 214.

¹⁵² KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 84.

¹⁵³ PARTNERS. *Jak ovládnout své peníze. Finanční plánování pro každého*. 2013, s. 86.

¹⁵⁴ SYROVÝ, P. *Financování vlastního bydlení*. 2009, s. 30.

¹⁵⁵ SYROVÝ, P., NOVOTNÝ, M. *Osobní a rodinné finance*. 2003, s. 73.

¹⁵⁶ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 81.

¹⁵⁷ ČERNOHORSKÝ, J., TEPLÝ, P. *Základy financí*. 2011, s. 232.

¹⁵⁸ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 102.

3.4.7.1 Hypoteční úvěr na výstavbu (opravu) či pořízení nemovitosti

Zmíněný úvěr je tzv. „klasický“ hypoteční úvěr, jehož účelem je poskytnutí finančních prostředků na financování výstavby (opravy) nebo pořízení nemovitosti. Díky zajištění bývá jeho úroková sazba nižší než při americké hypotéce. Je možné zvolit podobu úrokové sazby a to fixní (pevnou), variabilní či kombinaci obou.¹⁵⁹

3.4.7.2 Americká hypotéka

Americkou hypotékou se rozumí neúčelová hypotéka, tzn. finanční prostředky je možné použít na cokoliv. Podmínkou je zástava nemovité věci.¹⁶⁰

Jedná se o hypoteční úvěr, kde není sjednán účel. Z tohoto důvodu bývá jeho úroková sazba vyšší než při klasickém hypotečním úvěru.¹⁶¹

Lidé pomocí této hypotéky mohou financovat vybavení nemovitosti, jet na dovolenou, koupit si nový automobil apod., při splnění zástavy nemovitosti.¹⁶²

Americkou hypotéku lze také využít při tzv. konsolidaci závazků tj. sloučení.¹⁶³

3.4.8 Běžný účet

Produkt běžného účtu spadá do kategorie účtů platebního styku.¹⁶⁴

Pro běžný účet se také používá termín „konto“. Jedná se o nejvíce významný a nejvyužívanější typ bankovního účtu. Díky němu je možné využívat i další bankovní produkty. Jeho podstatou je umožnit ukládat dočasně volné peněžní prostředky a provádět bezhotovostní platební styk. Jejich úročení bývá zpravidla nízké.¹⁶⁵

Jinými slovy: Pod běžným účtem je možné představit si peněženku. Lidé do nich vkládají své peníze a neustále s nimi určitým způsobem manipulují. Z důvodu inflace se nedoporučuje ponechávat přebývající finanční prostředky na běžném účtu delší dobu.¹⁶⁶

Pro vklady na běžném účtu je charakteristický vysoký stupeň likvidity. Banky mají povinnost tyto vklady pojišťovat.¹⁶⁷

¹⁵⁹ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 102.

¹⁶⁰ PARTNERS. *Jak ovládnout své peníze. Finanční plánování pro každého*. 2013, s. 112.

¹⁶¹ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 102.

¹⁶² SYROVÝ, P. *Financování vlastního bydlení*. 2009, s. 30.

¹⁶³ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 73.

¹⁶⁴ PFEIFEROVÁ, D., ULRICH, M. *Obchodní bankovníctví*. 2015, s. 80.

¹⁶⁵ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 107.

¹⁶⁶ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 16.

¹⁶⁷ MÁLEK, P., OŠKRDALOVÁ, G., VALOUCH, P. *Osobní finance*. 2010, s. 65.

V dnešní době je možné se setkat s tzv. balíčky produktů a služeb – banka neposkytuje klientům pouze běžný účet, ale také k němu doplňkové produkty typu elektronické bankovníctví, platební karta a další.¹⁶⁸

„Banky zřizují běžné účty pro různé typy klientů. Tito klienti se dělí většinou na tři základní skupiny:

- ✓ právnické osoby
- ✓ fyzické osoby – podnikatelé
- ✓ fyzické osoby – občané“¹⁶⁹

Obchodní banka má velké množství klientů, kteří u ní mají vedený svůj běžný účet. Dochází tak k potlačení extrémů v kolísání velikosti vkladů na běžných účtech. Z tohoto důvodu vzniká jistá hladina uložených peněžních prostředků, jenž má banka nepřetržitě k dispozici.¹⁷⁰

Možností, kde sjednat běžný účet je mnoho. Dostupné běžné účty se liší svými podmínkami. Populární jsou běžné účty bez poplatků (za vedení, transakce). Zavedené, velké banky také začínají podléhat tomuto trendu, protože nechtějí přijít o svou stávající a nově příchozí, potenciální klientelu.¹⁷¹

Výše zmíněný platební styk lze rozlišit na tuzemský a zahraniční. Tuzemský se vyznačuje tím, že probíhá uvnitř národní ekonomiky pomocí tuzemské měny. Zahraniční naopak znamená platbu, která plyne do a ze zahraničí a taktéž zahrnuje platbu uskutečněnou tuzemským subjektem v zahraničí.¹⁷²

3.4.9 Spořicí účet

Produkt spořicího účtu, na rozdíl od běžného účtu, je konto, které se řadí do kategorie vkladových (depozitních) účtů. Často bývá založen k běžnému účtu, jako jeho doplňková část.¹⁷³

„Spořicí účty, jak již název napovídá nejsou určeny jen k jednorázovému vkladu, ale lze na ně postupně spořit.“¹⁷⁴

¹⁶⁸ DITTRICHOVÁ, J., PTATSCHEKOVÁ, J., JINDRA, V. *Základy financí*. 2010, s. 78.

¹⁶⁹ PFEIFEROVÁ, D., ULRICH, M. *Obchodní bankovníctví*. 2015, s. 100.

¹⁷⁰ REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 2014, s. 107.

¹⁷¹ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 16.

¹⁷² DITTRICHOVÁ, J., PTATSCHEKOVÁ, J., JINDRA, V. *Základy financí*. 2010, s. 79.

¹⁷³ PFEIFEROVÁ, D., ULRICH, M. *Obchodní bankovníctví*. 2015, s. 80 – 103.

¹⁷⁴ SYROVÝ, P., NOVOTNÝ, M. *Osobní a rodinné finance*. 2003, s. 45.

Spořicí účet „slouží k vedení úsporných vkladů klientů.“¹⁷⁵

Právě například tento produkt je vhodný pro umístění těch „přebytečných“ peněžních prostředků, které jsou na běžném účtu. Jedná se o rezervu, která je rychle dostupná, tzv. pohotovostní peníze. Spořicí účet taktéž podléhá inflaci jako běžný účet, ale ne v takové míře a to díky vyššímu úročení. Úroková sazba bývá mnohdy podmíněna například počtem provedených transakcí za měsíc, výší vkladu apod.¹⁷⁶

Výhodou spořicího účtu je právě okamžitá manipulace s prostředky a častokrát i vyšší zhodnocení vkladu, než je tomu u běžného účtu.¹⁷⁷

Na výši úrokové sazby působí situace na finančním trhu. Vzhledem k aktuálnímu dění ve světě, vlivem pandemie COVID-19 klesly úrokové sazby na spořicích účtech. Klientovi, který sjednával spořicí účet předtím, byly nabízeny jiné, vyšší úrokové sazby.

3.5 Finanční vzdělávání

*„Vzdělávání může mít hořké kořeny,
ale přináší sladké plody...“¹⁷⁸*

„Finanční vzdělávání je klíčový nástroj pro boj se zadlužením spotřebitelů a domácností, eliminaci jejich předlužení, snížení počtu exekucí a insolvenčních řízení a jiných negativních jevů. To se odráží ve snížení počtu lidí závislých na vyplácení sociálních dávek, a tedy i na snižování zátěže veřejných financí.

Pozitivním důsledkem finančního vzdělávání je zvýšení úspor domácností a jejich investic do ekonomiky, obecně pak zvýšení blahobytu obyvatelstva, včetně skupin jako jsou např. nižší sociální vrstvy, střední třída a v dlouhodobém pohledu také senioři.“¹⁷⁹

„Ministerstvo školství, tělovýchovy a mládeže výrazně posiluje oblast finančního a ekonomického vzdělávání v rámcových vzdělávacích programech. Rovněž Ministerstvo financí a Česká národní banka považuje oblast finančního vzdělávání mladé generace za velmi důležitou.“¹⁸⁰

¹⁷⁵ MÁLEK, P., OŠKRDALOVÁ, G., VALOUCH, P. *Osobní finance*. 2010, s. 67.

¹⁷⁶ KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 2012, s. 18 – 19.

¹⁷⁷ PFEIFEROVÁ, D., ULRICH, M. *Obchodní bankovníctví*. 2015, s. 103.

¹⁷⁸ BERTL, I. *Finanční gramotnost v kontextu rozvoje celoživotního učení dospělých*. 2016, s. 5.

¹⁷⁹ FINANCNIGRAMOTNOST.MFCR.CZ. *Finanční vzdělávání a jeho vývoj v České republice* [online]. (PDF). [cit. 2020-11-04]. Dostupné z WWW: PSFV_2020_Financni-vzdelavani-a-jeho-vyvoj-v-CR.pdf.

¹⁸⁰ ŠKVÁRA, M. *Finanční gramotnost*. 2011, s. 12.

Jako jedna z prvních zemí ve světě Česká republika zahájila vzdělávání z oblasti financí a to povinně jak u žáků středních škol v roce 2009, tak později roku 2013 u žáků škol základních.¹⁸¹

S tímto souvisí tzv. Standard finanční gramotnosti – dokument, který má sjednotit výuku finanční gramotnosti na školách.

„V rámci Standardu finanční gramotnosti jsou stanoveny základní znalosti a osvojené chování, jaké je cílovým stavem pro žáky jednotlivých stupňů vzdělávacího systému. Očekávané osvojené kompetence se dělí do oblastí „nakupování a placení“, „hospodaření domácnosti“, „přebytek rozpočtu domácnosti“ a „schodek rozpočtu domácnosti“. Jsou nastavené tak, že pokud je žák a následně student zvládne, neměl by mít problém s řízením osobního a rodinného rozpočtu ani se základní orientací na finančním trhu. Stejně tak by měl být schopen najít řešení např. v případě potíží se splácením úvěrů a půjček.“¹⁸²

Ačkoliv se to nezdá, i rodiče mají významný podíl na finanční gramotnosti svého dítěte. Již od útlého věku, kdy se dítě naučí počítat, je potřeba ho vzdělávat – naučit ho hospodařit s penězi. Možnou variantou je kapesné – stanovit pevnou výši a termín vyplácení. Dítě si tak začne uvědomovat základy a bude se snažit s penězi určitým způsobem pracovat. Nezbytná je také komunikace s dítětem – vysvětlení, proč mu není například koupena drahá hračka, která by nepříznivě ovlivnila rodinný rozpočet.¹⁸³

Dříve bylo možné získat znalosti pouze díky školnímu systému. Dnes je ale možné se setkat s různými formami vzdělávání a to nejen v rámci školní docházky. Vzděláváním populace se zabývají různé finanční instituce (banky, finanční zprostředkovatelé...), existují kurzy pro rodiče a tak dále. Několik vybraných z nich je popsáno v následujících kapitolách.

¹⁸¹ FINANCNIGRAMOTNOST.MFCR.CZ. *Finanční vzdělávání a jeho vývoj v České republice* [online]. (PDF). [cit. 2020-11-04]. Dostupné z WWW: [PSFV_2020_Financni-vzdelavani-a-jeho-vyvoj-v-CR.pdf](#).

¹⁸² INVESTUJEME.CZ. *Finanční gramotnost: Jak se měří?* [online]. [cit. 2020-11-04]. Dostupné z WWW: <https://www.investujeme.cz/clanky/financni-gramotnost-jak-se-meri/>.

¹⁸³ PARTNERS. *Jak ovládnout své peníze. Finanční plánování pro každého*. 2013, s. 70 – 71.

3.5.1 Den finanční gramotnosti

Finančně poradenská společnost Partners Financial Services, a. s. zahájila v roce 2011 projekt – Den finanční gramotnosti. Pomocí tohoto projektu se snaží lidem předat finanční vzdělání. Výhodou projektu je, že se může zapojit jakákoliv generace. Školitelé navštěvují školy, základní, střední i vysoké, taktéž firmy, kde vzdělávají zaměstnance, vyučují v mateřských či rodinných centrech, ale také vedou kurzy pro seniory.¹⁸⁴

3.5.2 Finanční vzdělávání ČSOB pro školy

Československá obchodní banka, a. s. (ČSOB) nabízí od roku 2016 program – Finanční vzdělávání ČSOB pro školy, který je určen pro žáky základních a středních škol. Společnost vsadila na maskota Filipa, který výuku finanční gramotnosti dětem patřičně obohatí. Hlavními tématy, na co se ČSOB zaměřuje ve svých přednáškách, jsou peníze, hospodaření domácnosti, finanční produkty, spotřebitel a jeho práva. Společnost se dále zaměřuje na práci se seniory.¹⁸⁵

3.5.3 Abeceda peněz

Také Česká spořitelna, a. s. odstartovala v roce 2017 vzdělávací projekt – Abeceda peněz. Společnost klade důraz na vzdělávání juniorů již odmala a neopomíjí ani seniory. Program lze rozdělit na 5 dílčích částí – předškoláci, druháci, čtvrtáci, teenageři a senioři. Každá část je proto uzpůsobena a používá různé metody. Předškoláci se učí pomocí edukačních her, druháci si například zkouší den dospělých, čtvrtáci v rámci programu navštěvují banku atp.¹⁸⁶

¹⁸⁴ DENFINANCNIGRAMOTNOSTI.CZ. *Den finanční gramotnosti* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z WWW: <https://www.denfinancnigramotnosti.cz/>.

¹⁸⁵ CSOB.CZ. *Pro vzdělání* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z WWW: <https://www.csob.cz/portal/csob/spolecenska-odpovednost/odpovedne-podnikani/pro-vzdelani>.

¹⁸⁶ CSAS.CZ. *Abeceda peněz* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z WWW: <https://www.csas.cz/cs/page/abecedapenez>.

4 Vlastní práce

Vlastní práce neboli praktická část je rozdělena na dva výzkumy. S ohledem na hlavní cíl diplomové práce je, pro zhodnocení úrovně finanční gramotnosti vysokoškolských studentů, zvoleno dotazníkové šetření. Šetření je doplněno o rozhovory s odborníky z oblasti financí a to díky odborným názorům na danou problematiku, praktickým poznatkům a zkušenostem v oboru.

4.1 Dotazníkové šetření

Pro dotazníkové šetření byl použit internetový nástroj zvaný Survio (<https://www.survio.com/cs/>), který umožňuje snadné vytvoření dotazníků. Základní verze je poskytována zdarma, avšak pro účely této diplomové práce, bylo zapotřebí zakoupit rozšířenou verzi. Zpracovaný dotazník (viz. Příloha A) byl dále publikován na sociální síti Facebook, kde jej respondenti elektronicky vyplňovali.

Výběr vzorku respondentů byl náhodný. Jedinou podmínkou, kterou museli respondenti splňovat, bylo studium na České zemědělské univerzitě v Praze. Dotazník vyplnilo celkem 200 respondentů – studentů České zemědělské univerzity v Praze. Třídícím kritériem při zpracování byl věk (18 – 22, 23 – 26, 27 a více let), aktuálně studovaný stupeň studia na vysoké škole (bakalářský, magisterský) a fakulta (Provozně ekonomická fakulta – PEF, Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů – FAPPZ, Technická fakulta – TF, Fakulta životního prostředí – FŽP a Fakulta lesnická a dřevařská – FLD).

Studenti odpovídali na celkem 22 otázek. Jednalo se o uzavřené typy otázek s možností jedné či více odpovědí. Sběr dat byl zahájen 28. 09. 2020 a ukončen 17. 10. 2020. Následně byla data vyhodnocena pomocí tabulkového procesoru Microsoft Excel (kontingenční tabulky), doplněna o vlastní výpočty a zpracována do grafických znázornění, které jsou uvedeny v následující kapitole Výsledky a diskuse.

4.2 Rozhovory s odborníky

Vlivem situace spojené s COVID-19 nebylo možné realizovat rozhovory osobní formou, proto byla zvolena alternativa prostřednictvím emailové korespondence. Jednalo se o standardizovaný rozhovor, který byl pro všechny odborníky totožný. Skládal se z 10 předem stanovených otázek. Výběr vzorku respondentů byl náhodný. Jedinou podmínkou, kterou museli respondenti splňovat, byla odbornost ve finanční oblasti.

Rozhovorů se zúčastnili tito 4 odborníci z následujících finančních institucí:

Ing. Pavel Kohout – statutární ředitel a předseda správní rady
Algorithmic Investment Management, a.s.

Bc. Jiří Kubík, EFA – VIP Consultant
Partners Financial Services, a.s.

Bc. Štefan Ďurdík – ředitel pobočky
UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.

Mgr. Martin Švec – generální ředitel a předseda představenstva
Simplea pojišťovna, a.s.

5 Výsledky a diskuse

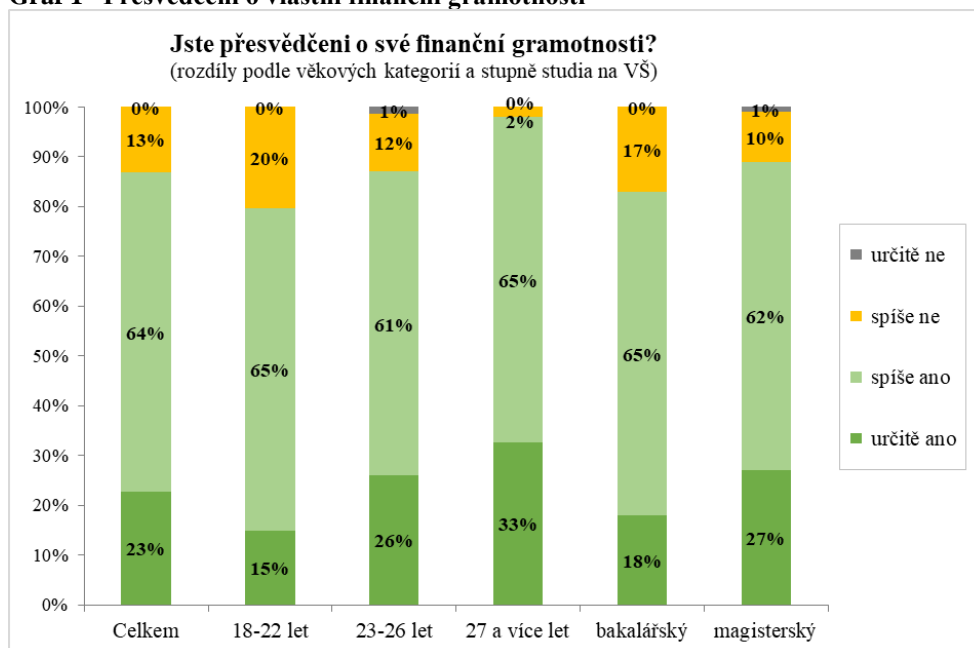
V této kapitole jsou shrnuty výsledky z provedených výzkumů – dotazníkového šetření, rozhovorů s odborníky. Jsou studenti České zemědělské univerzity finančně gramotní? Jaká je úroveň jejich finanční gramotnosti? Jak finanční gramotnost vnímají naopak specialisté z finančního sektoru? Toto a mnohé další zodpoví vyhotovená šetření.

5.1 Dotazníkové šetření

V rámci provedeného dotazníkového šetření odpovídalo celkem 200 respondentů – studentů České zemědělské univerzity v Praze. Věkové zastoupení bylo následující: 18 – 22 let 83 respondentů, 23 – 26 let 77 respondentů a 27 a více let 40 respondentů. Z toho bylo 100 respondentů studující na bakalářském stupni studia a 100 respondentů studující na magisterském stupni studia. Každá fakulta byla zastoupena počtem 40 respondentů (20 bakalářů a 20 magistrů).

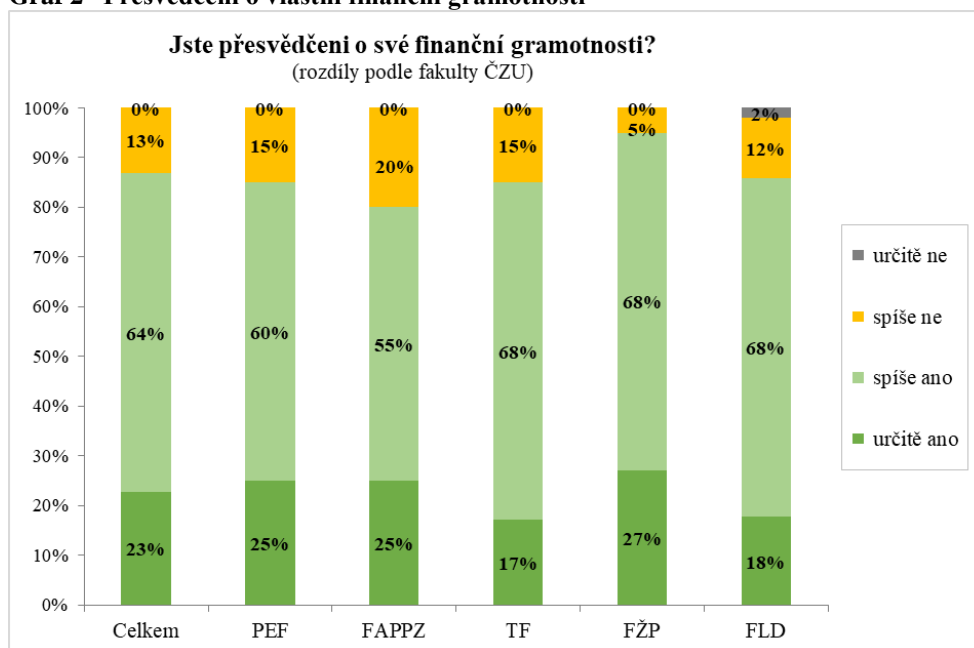
Celkem 23 % (46 respondentů) jsou určitě přesvědčeni o své finanční gramotnosti, 64 % (128 respondentů) jsou spíše přesvědčeni o své finanční gramotnosti, 13 % (26 respondentů) spíše nejsou přesvědčeni o své finanční gramotnosti. Rozdíly v přesvědčení o své finanční gramotnosti jsou znatelné ve věkových kategoriích a stupních studia – starší studenti (27 a více let) a zároveň magistři jsou více přesvědčeni o své gramotnosti oproti mladším studentům (18 – 22 let, 23 – 26 let), bakalářům. Dá se předpokládat, že s rostoucím věkem roste i finanční gramotnost. Porovnání mezi fakultami ukázalo, že TF (17 %, 7 respondentů) a FLD (18 %, 7 respondentů) jsou určitě přesvědčeni o své finanční gramotnosti méně oproti ostatním fakultám. Naopak FAPPZ, zde je nejvíce studentů, kteří spíše nejsou přesvědčeni o své finanční gramotnosti (20 %, 8 respondentů). U FŽP je pouze 5 % (2 respondenti), kteří spíše nejsou přesvědčeni o své finanční gramotnosti. Celkově lze konstatovat, že jsou studenti ČZU spíše přesvědčeni o své finanční gramotnosti.

Graf 1 Přesvědčení o vlastní finanční gramotnosti

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

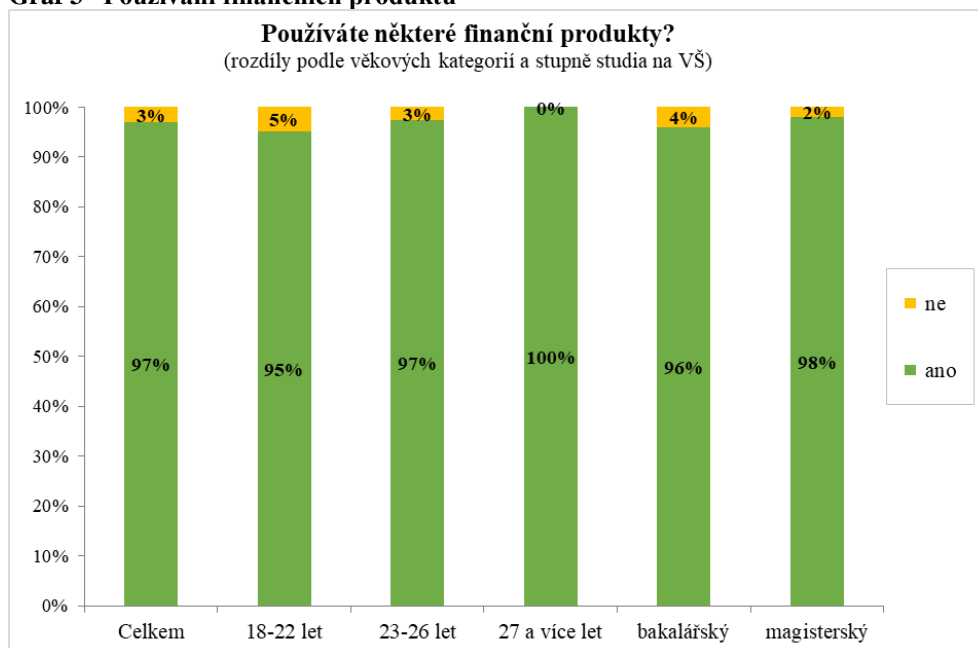
Graf 2 Přesvědčení o vlastní finanční gramotnosti

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

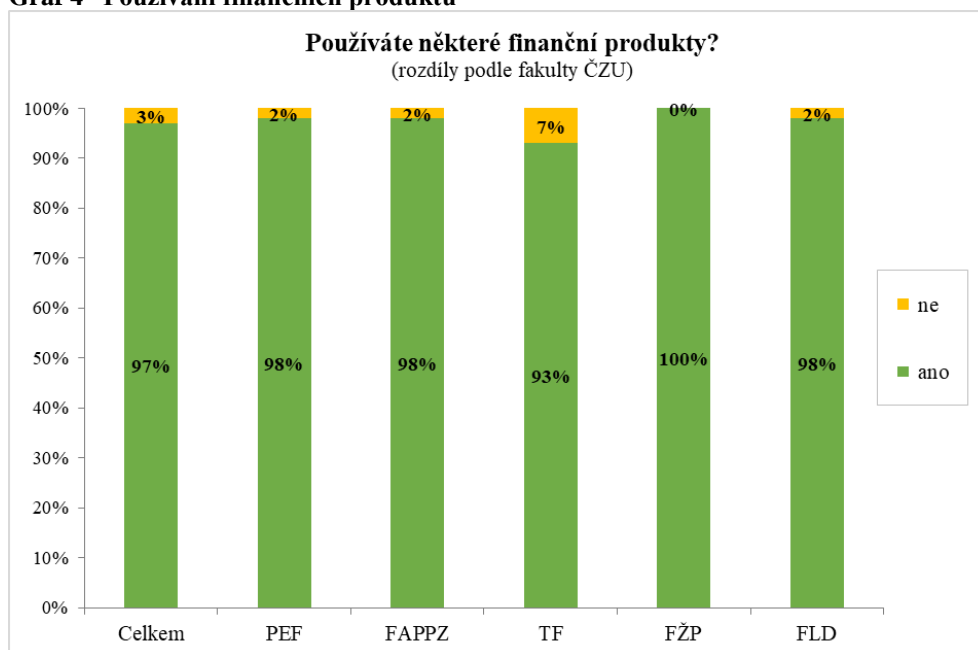
Celkově studenti ČZU používají finanční produkty (97 %, 194 respondentů). Pouze 3 % (6 respondentů) finanční produkty nepoužívají. Nejeví se podstatný rozdíl ve věku, ani stupni studia. V rámci TF je nejvíce studentů, kteří nepoužívají finanční produkty (7 %, 3 respondenti).

Graf 3 Používání finančních produktů

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Graf 4 Používání finančních produktů

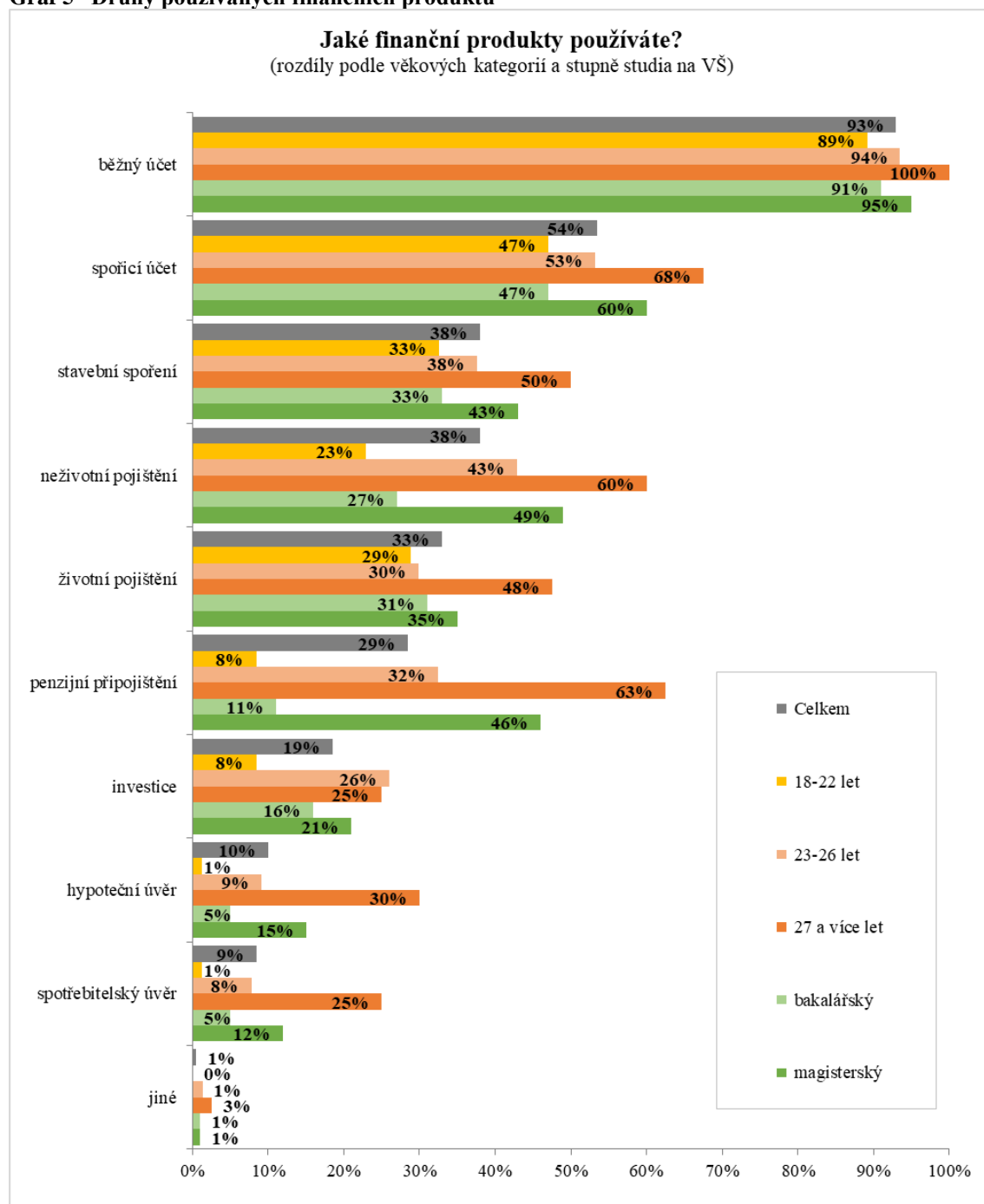

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Na další otázku odpovídala pouze ta část respondentů, kteří uvedli kladnou odpověď u předchozí otázky. Mezi nepoužívanější produkty se celkově řadí v následujícím pořadí – běžný účet (93 %, 180 respondentů), spořicí účet (54 %, 105 respondentů), stavební spoření (38 %, 74 respondentů) a neživotní pojištění (38 %, 74 respondentů). Čím je student starší, studuje na magisterském stupni studia, tím více používá dané finanční

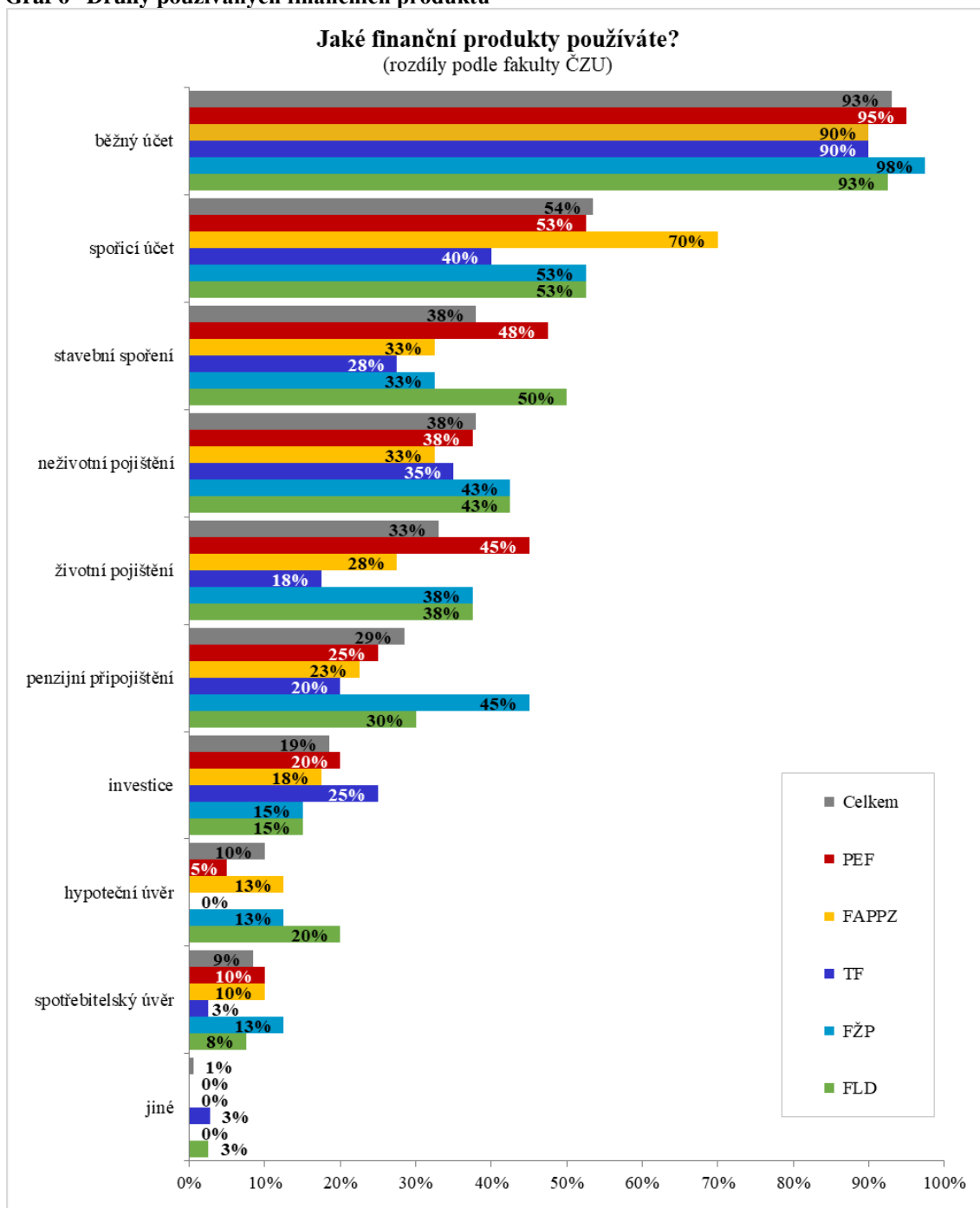
produkty. Respondenti ve věku 27 a více let zdatelně využívají více produkty typu penzijní připojištění, hypoteční úvěr a spotřebitelský úvěr. Mezi jiné odpovědi patřily: 1x: osoba 23 – 26 let, bc., studující TF: „Bitcoin“, 1x: osoba 27 a více let, mgr., studující FLD: „kreditní karta“. FAPPZ více využívá spořicí účet oproti ostatním (70 %, 27 respondentů). Větší četnost při používání penzijního připojištění je zaznamenána u FŽP (45 %, 18 respondentů).

Graf 5 Druhy používaných finančních produktů

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

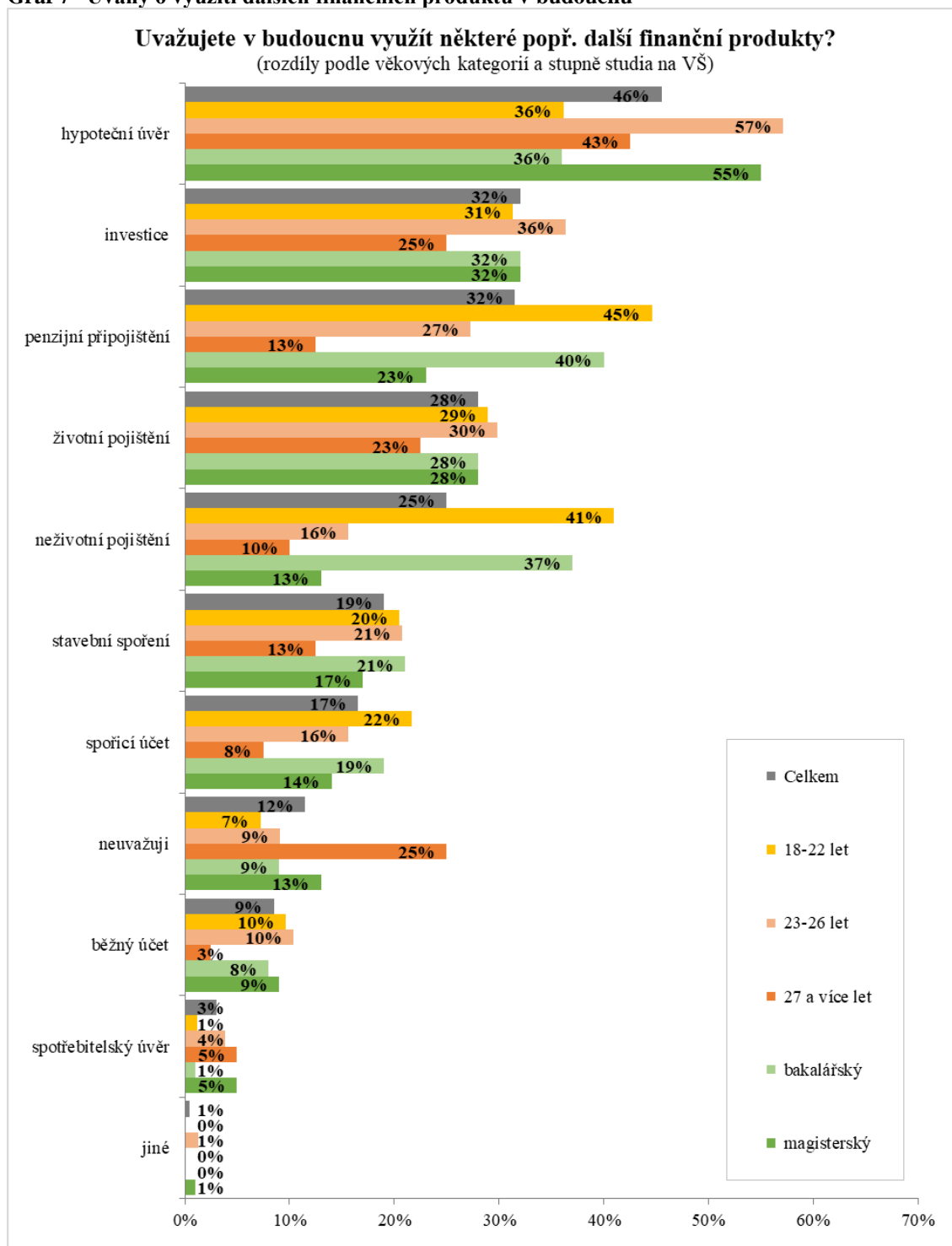
Graf 6 Druhy používaných finančních produktů

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

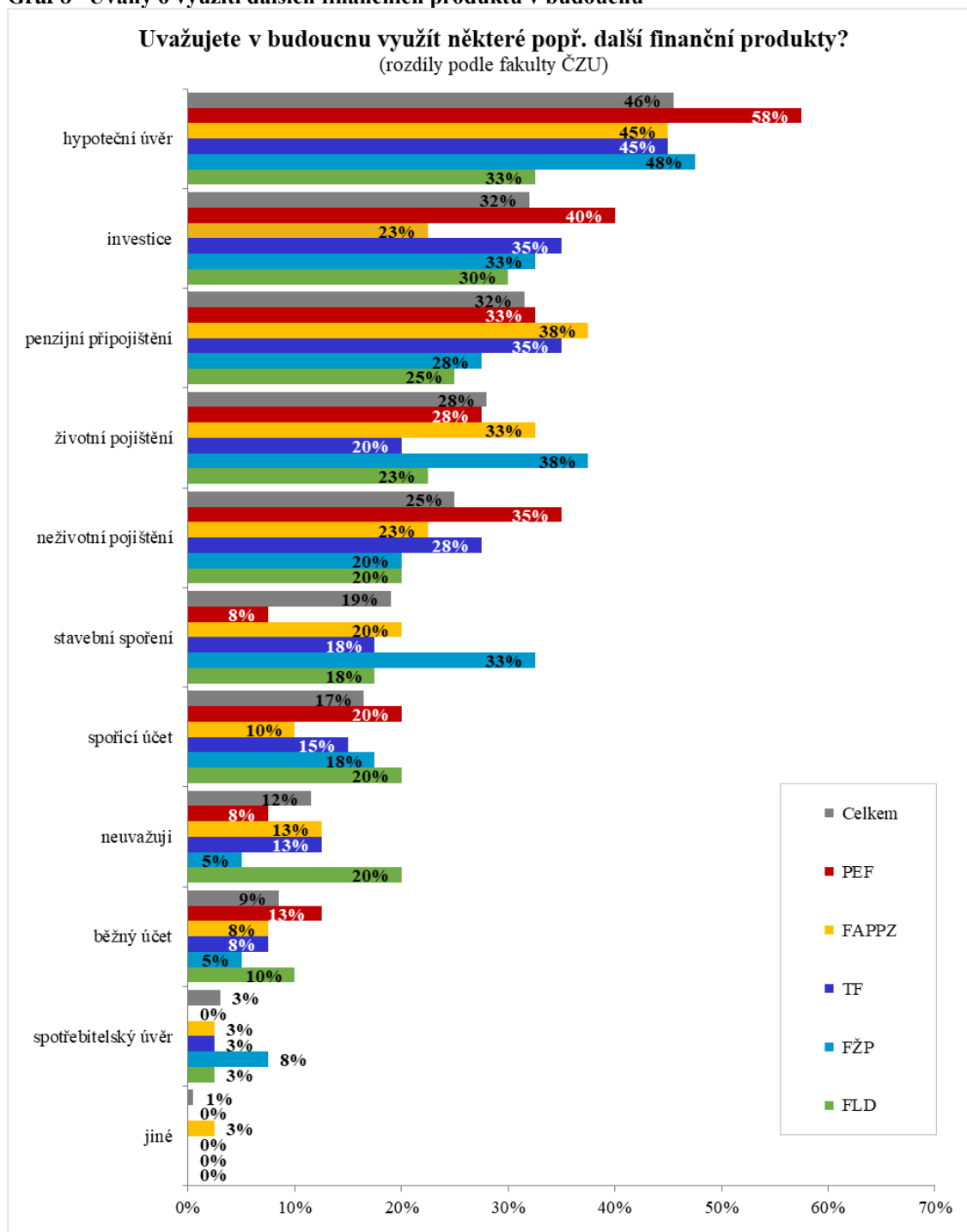
Celkem 12 % (24 respondentů) neuvažuje v budoucnu využít některé popř. další finanční produkty, z největší části jsou to studenti ve věku 27 a více let (25 %, 10 respondentů). Pořadí budoucích nejvyužívanějších produktů celkem je následující – hypoteční úvěr (46 %, 92 respondentů), investice (32 %, 64 respondentů), penzijní připojištění (32 %, 64 respondentů) a životní pojištění (28 %, 56 respondentů). Hypoteční úvěr uvažují více využít respondenti ve věku 23 – 26 let (57 %, 44 respondentů) a studující na magisterském stupni studia (55 %, 55 respondentů). O penzijním připojištění více uvažují studenti ve věku 18 – 22 let (45 %, 37 respondentů) a bakalářský stupeň studia (40 %, 40 respondentů). Tatáž skupina studentů uvažuje více o neživotním pojištění. Jeden student (23 – 26 let, mgr., studující FAPPZ) uvedl odpověď „pravděpodobně ano“. FLD (20 %, 8 respondentů) zvolilo nejvíce možnost „neuvažují“ mezi fakultami. O stavebním spoření uvažuje nejvíce FŽP (33 %, 13 respondentů). Z šetření vyplývá, že převážná většina studentů uvažuje v budoucnu využít některý popř. další finanční produkt.

Graf 7 Úvahy o využití dalších finančních produktů v budoucnu

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Graf 8 Úvahy o využití dalších finančních produktů v budoucnu

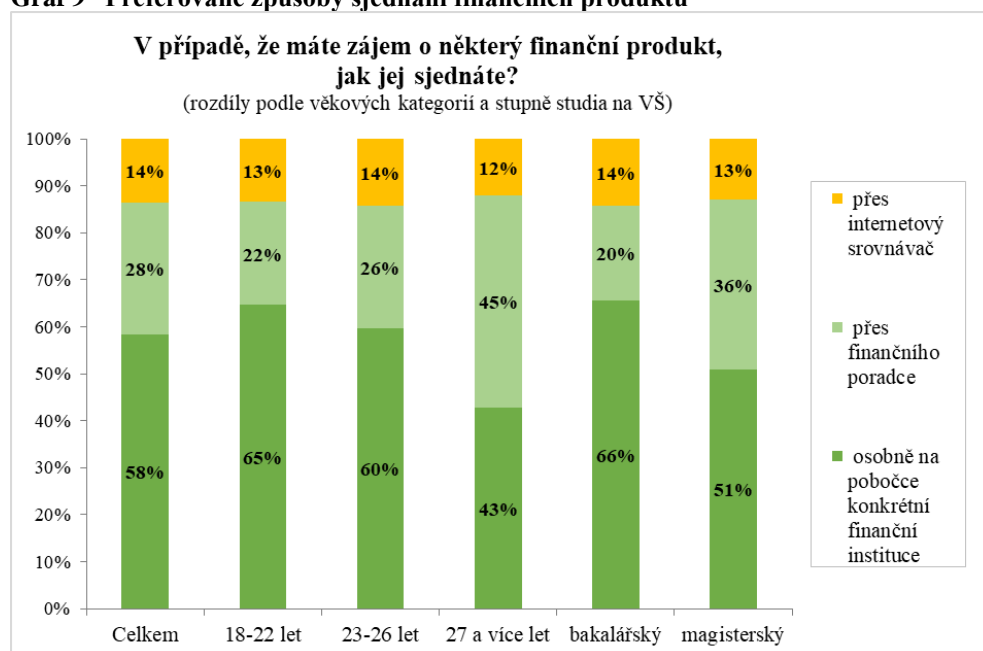

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Celkem 58 % (116 respondentů) sjednává finanční produkt osobně na pobočce konkrétní finanční instituce, 28 % (56 respondentů) využívá služeb finančního poradce a 14 % (28 respondentů) používá k tomuto účelu internetový srovnávač. Podobné je tomu i tak v rámci věkových kategorií s rozdílem, že studenti věkové kategorie 27 a více let preferují více sjednávání přes finančního poradce (45 %, 18 respondentů). PEF využívá

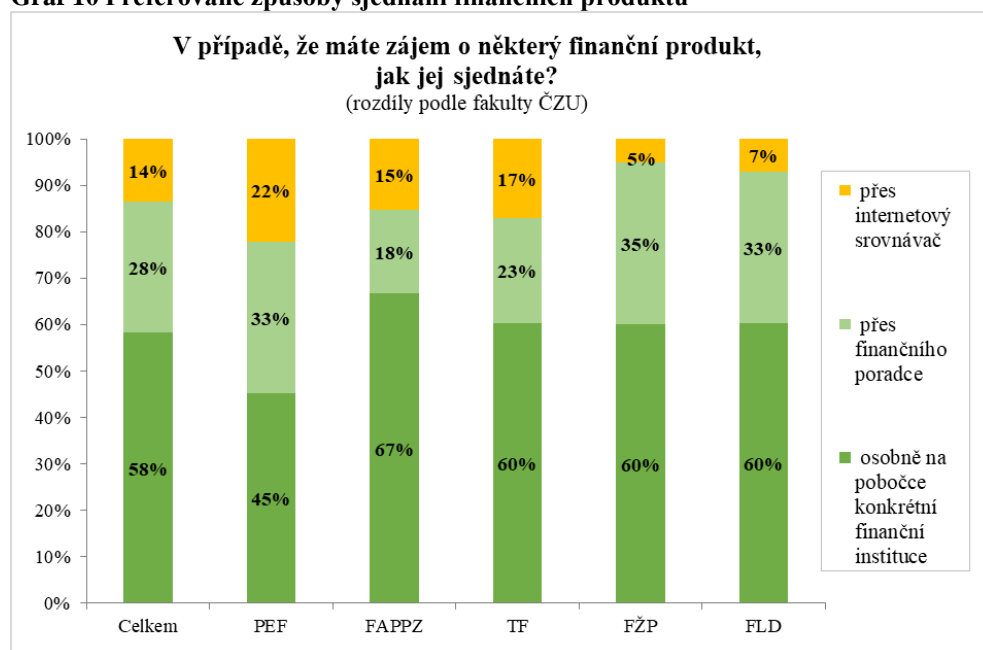
více možnosti internetového srovnávače na rozdíl od ostatních fakult (22 %, 9 respondentů) a naopak méně řeší sjednání produktu osobní formou skrze pobočku (45 %, 18 respondentů). FAPPZ nejméně využívá služeb finančního poradce v mezifakultním srovnání (18 %, 7 respondentů). Bylo zjištěno, že studenti ČZU preferují sjednání finančního produktu osobně na pobočce konkrétní finanční instituce.

Graf 9 Preferované způsoby sjednání finančních produktů

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

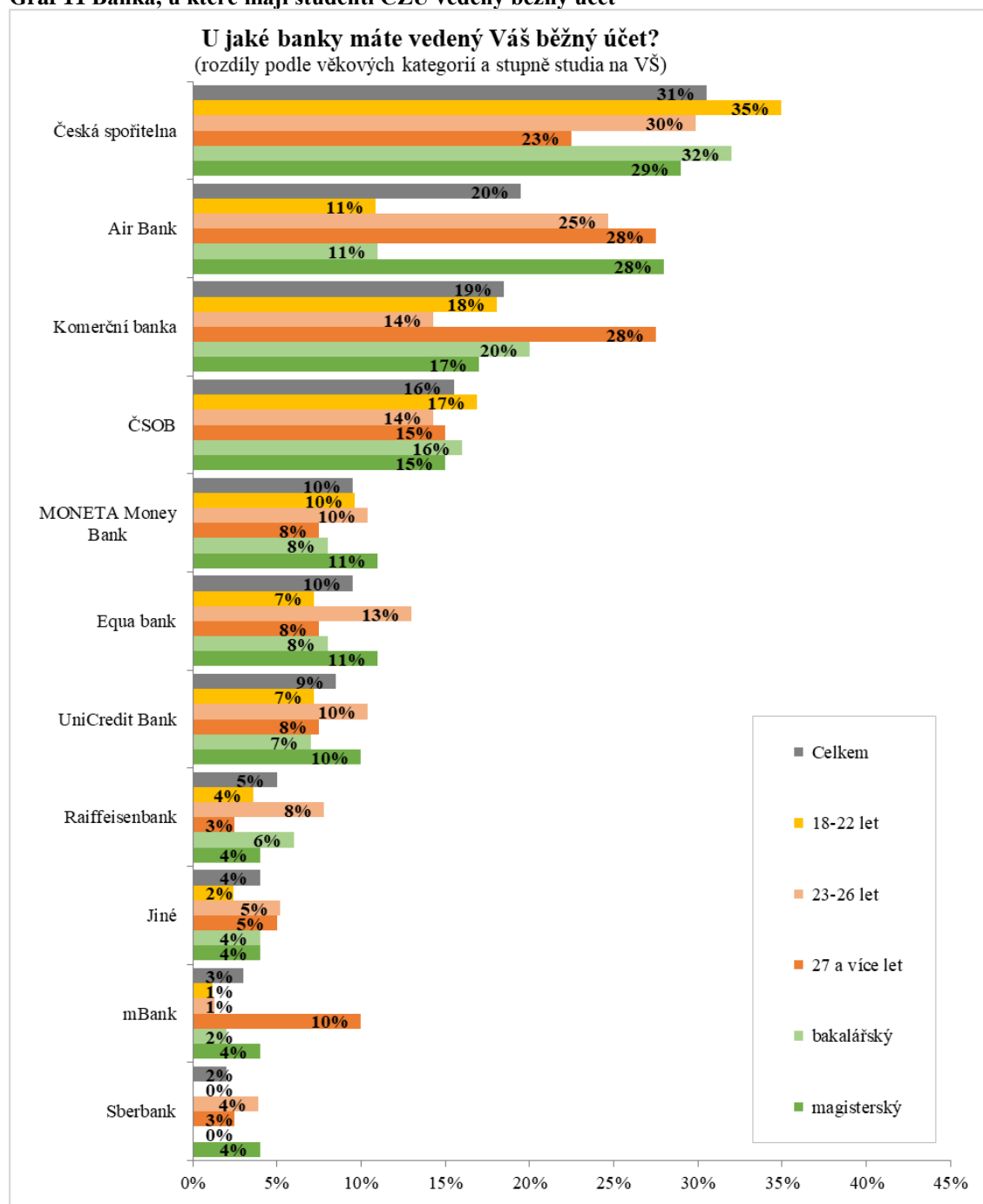
Graf 10 Preferované způsoby sjednání finančních produktů

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Respondenti také odpovídali na otázku, u jaké banky mají vedený běžný účet. Na prvních třech místech, co do četnosti, se umístily tyto banky – Česká spořitelna (celkem 31 %, 62 respondentů), Air Bank (20 %, 40 respondentů) a Komerční banka (19 %, 38 respondentů). Českou spořitelnu mají více věkově mladší respondenti, Air Banku a Komerční banku naopak spíše ti starší. Nad rámec uvedených možností 8 respondentů také uvedlo Fio banku a jeden respondent uvedl banku Revolut.

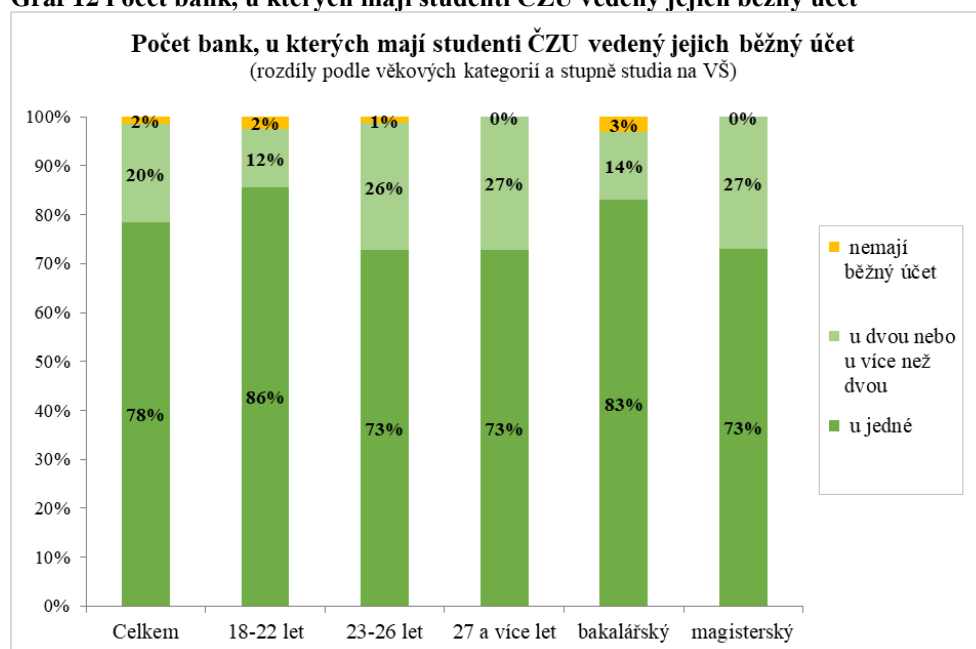
Graf 11 Banka, u které mají studenti ČZU vedený běžný účet

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Z výše uvedených odpovědí bylo možné získat informaci týkající se počtu bank, u kterých mají studenti ČZU vedený jejich běžný účet. Celkem 78 % (156 respondentů) má vedený účet u jedné banky, 20 % (40 respondentů) má vedený účet u dvou nebo u více než dvou bank a zbylá 2 % (4 respondenti) běžný účet nemá. Z hodnocení vyplývá, že většina vysokoškolských studentů vlastní účet pouze u jedné banky.

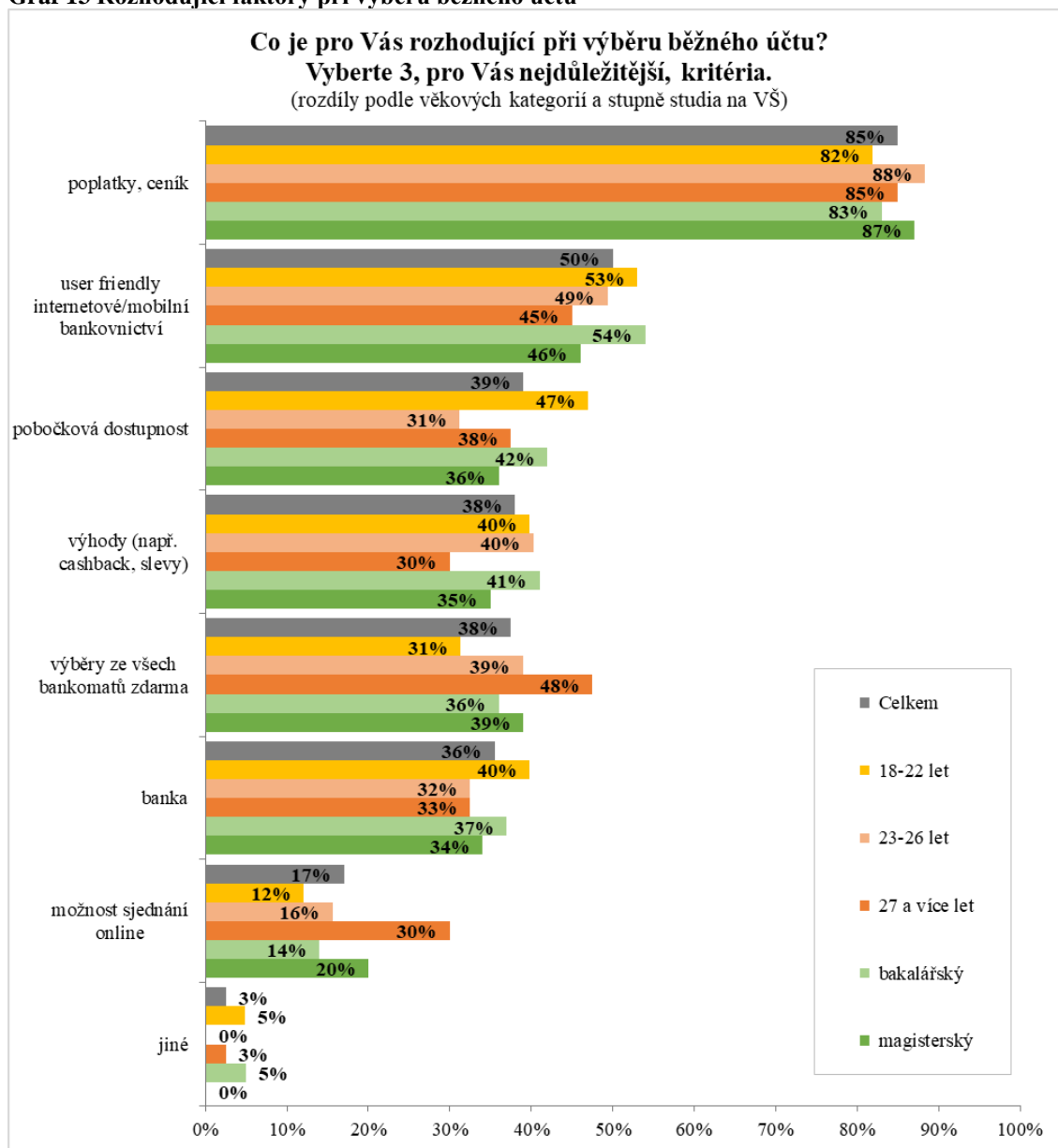
Graf 12 Počet bank, u kterých mají studenti ČZU vedený jejich běžný účet

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

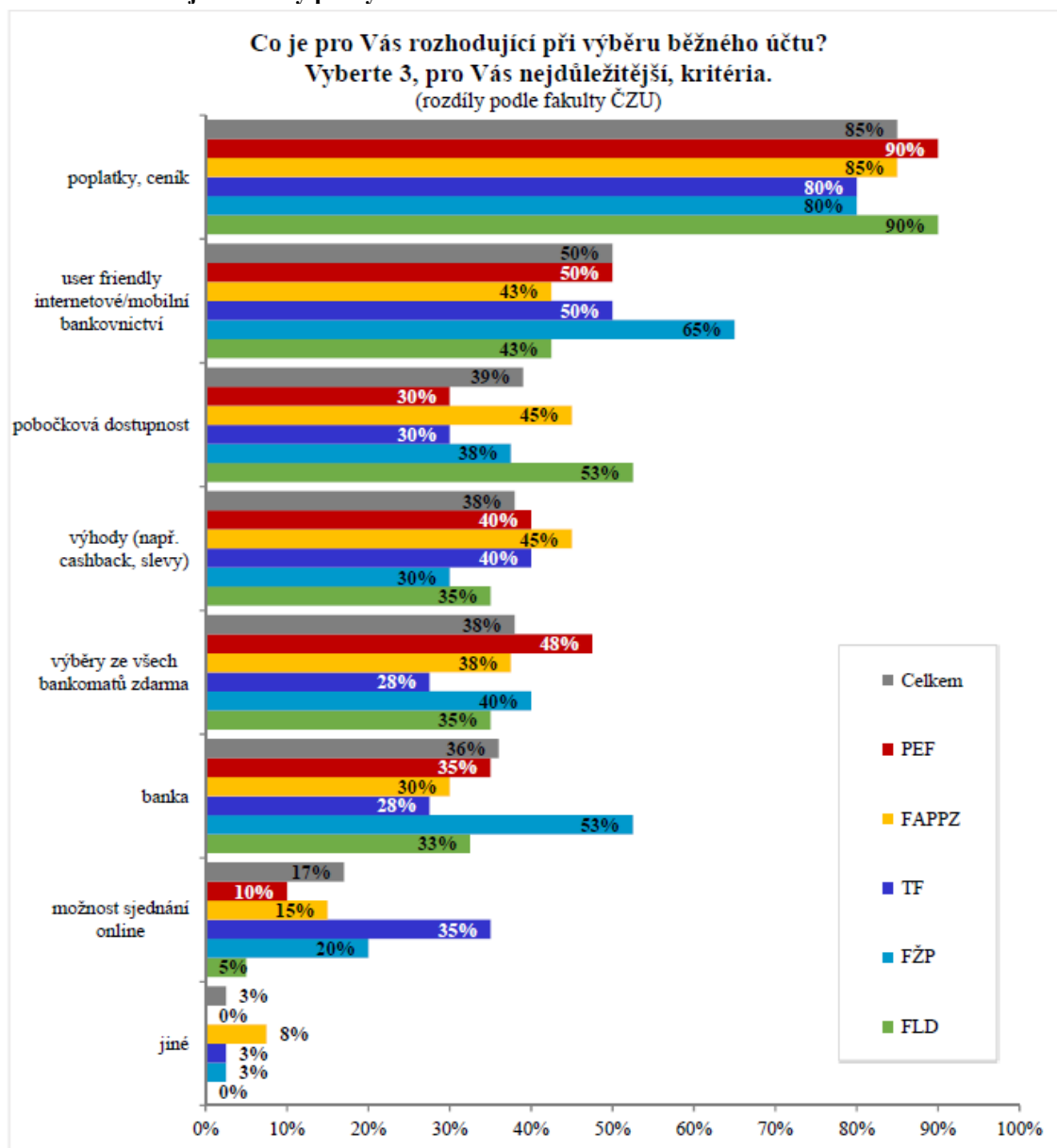
Rozhodující faktor při výběru běžného účtu, který obsadil 1. místo byly celkově poplatky, ceník (85 %, 170 respondentů), 2. místo user friendly internetové/mobilní bankovníctví (50 %, 100 respondentů) a 3. místo pobočková dostupnost (39 %, 78 respondentů). Tato tři kritéria jsou pro vysokoškoláky nejdůležitější. Rozdíly podle věku či stupně studia jsou zanedbatelné. Mezi další odpovědi, které studenti uváděli, bylo: osobní bankéř, zkušenosti známých, stejná banka jako má rodina. User friendly internetové/mobilní bankovníctví více volili studenti FŽP (65 %, 26 respondentů). Také pro FŽP je na rozdíl od ostatních fakult více podstatná banka, u níž je veden běžný účet (53 %, 21 respondentů). TF naopak upřednostňuje možnost sjednání online oproti ostatním (35 %, 14 respondentů).

Graf 13 Rozhodující faktory při výběru běžného účtu

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

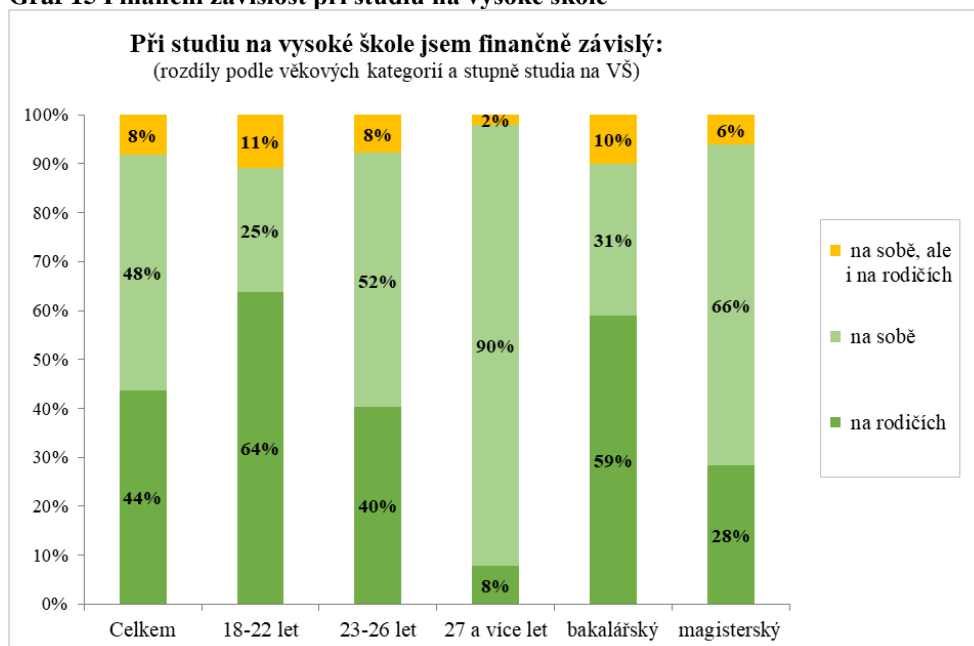
Graf 14 Rozhodující faktory při výběru běžného účtu

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

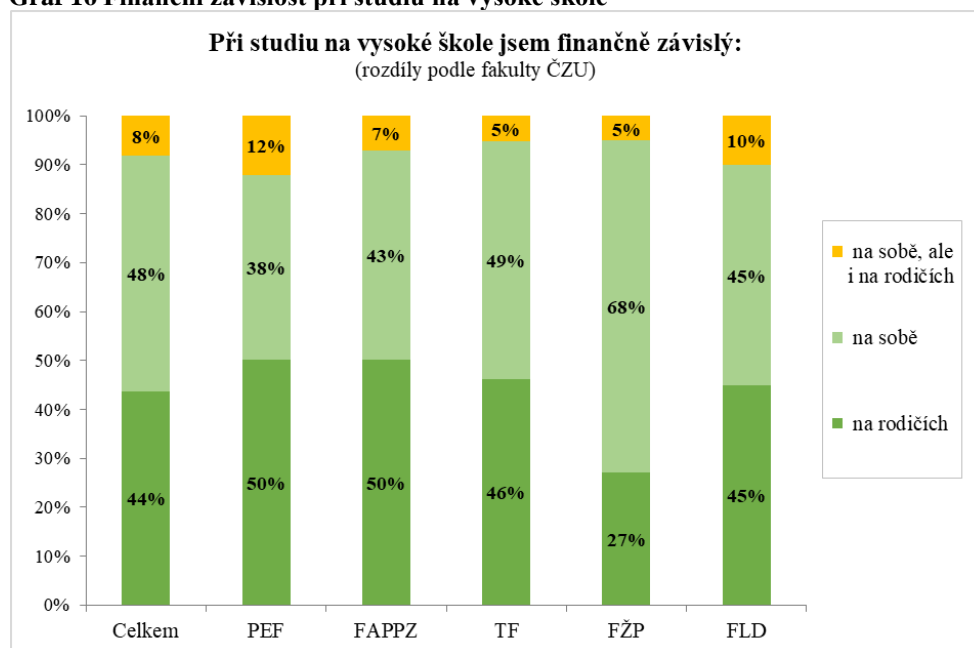
Celkem 44 % (88 respondentů) je při studiu na vysoké školy závislých na svých rodičích, 48 % (96 respondentů) je závislých na sobě a 8 % (16 respondentů) je závislých jak na sobě, tak i na rodičích. Ve finanční závislosti na rodičích je patrný rozdíl jak u věkové kategorie, tak stupně studia tj. mladší respondenti (bc. stupeň) jsou více finančně závislí na rodičích než ti starší (mgr. stupeň). Starší studenti jsou více finančně závislí sami na sobě. Mezi fakultami takové velké rozdíly shledány nejsou, pouze u FŽP, kde je 27 % (11 respondentů) závislých na rodičích a 68 % (27 respondentů) finančně závislých na sobě. Všeobecně platí, že více jsou studenti finančně závislí sami na sobě.

Graf 15 Finanční závislost při studiu na vysoké škole

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

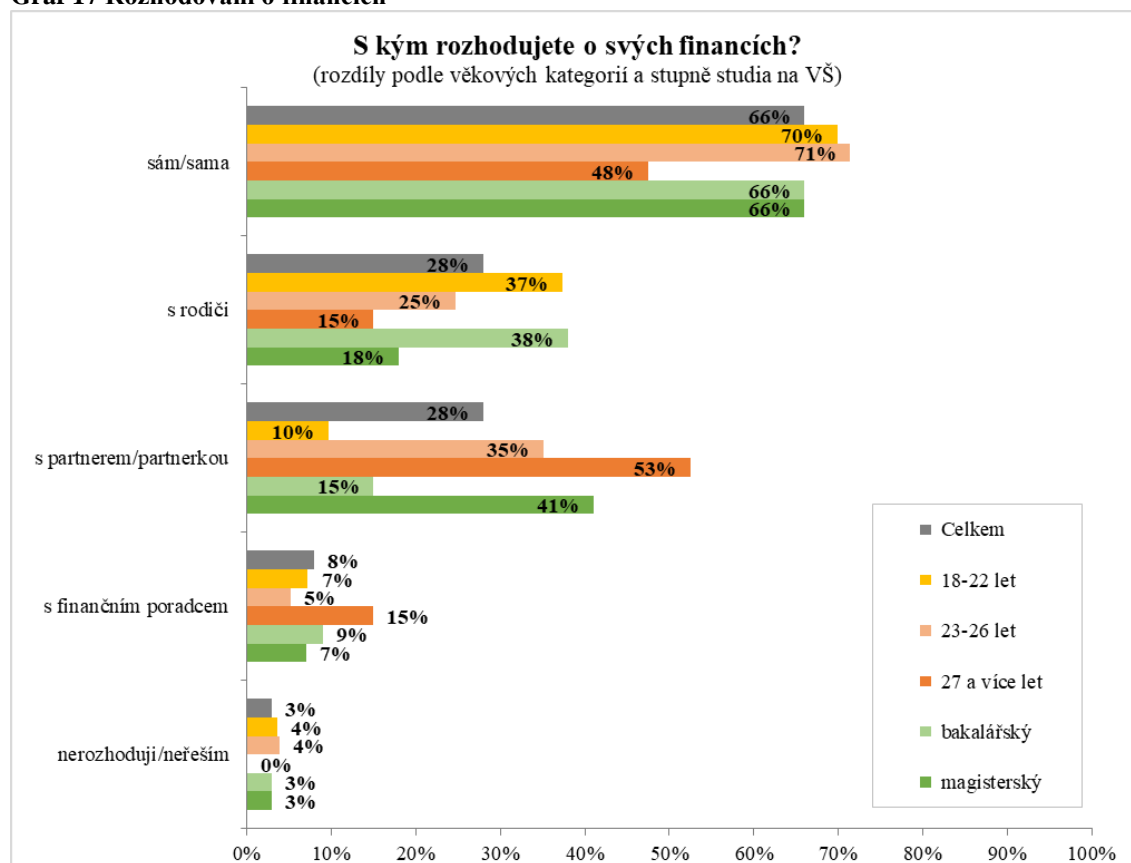
Graf 16 Finanční závislost při studiu na vysoké škole

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

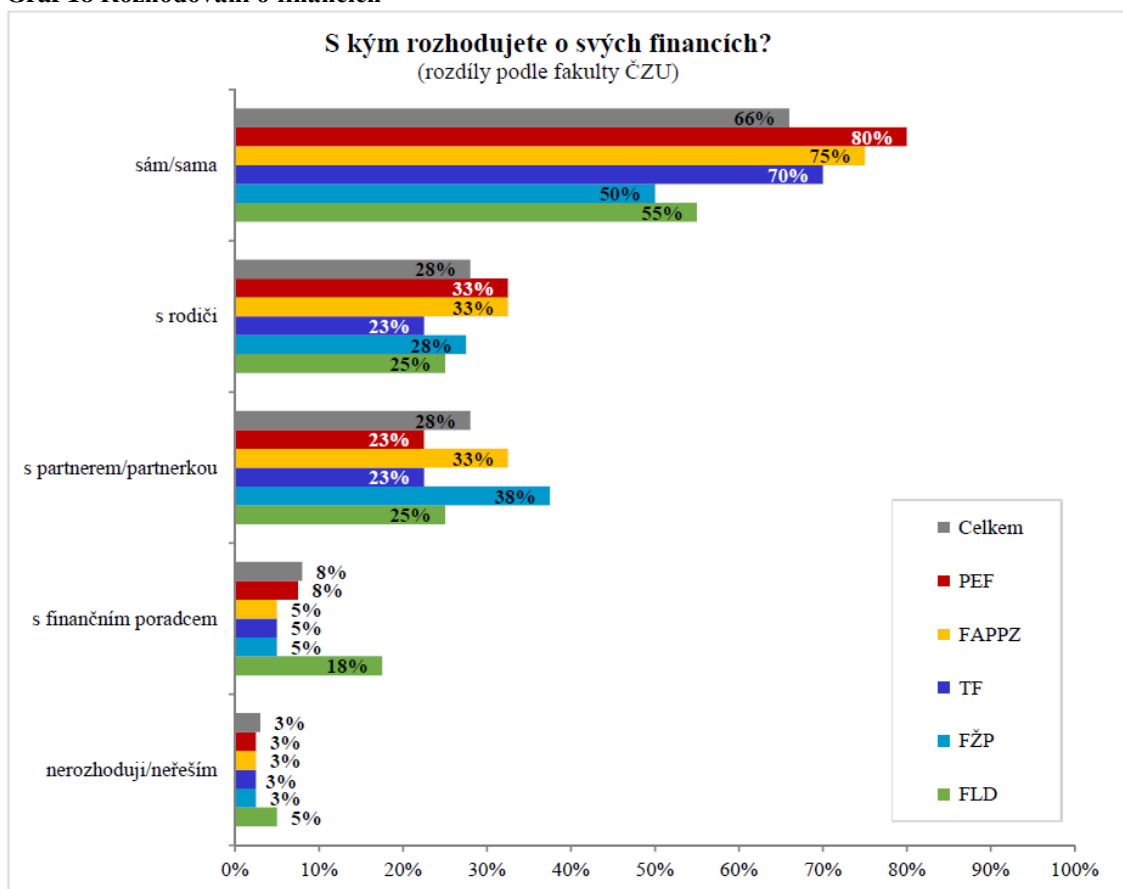
Vysokoškolští studenti nejvíce rozhodují o svých financích sami (celkem 66 %, 132 respondentů). Možnost „s rodiči“ a „s partnerem/partnerkou“ získala stejný počet tj. 28 % (56 respondentů). Pouze 8 % (16 respondentů) rozhoduje o svých financích s finančním poradcem. 3 % (6 respondentů) dokonce své finance neřeší, nerozhoduje o nich. Rozhodovat o svých financích sami mají více tendenci mladší studenti (18 – 22 let, 23 – 26 let). Rozhodování s rodiči o svých financích s věkem a změnou stupně studia klesá. Naopak s partnerem/partnerkou rozhodují více ti starší respondenti (27 a více let), studující na magisterském stupni. Studenti PEF rozhodují o svých financích sami více (80 %, 32 respondentů), než studenti FŽP (50 %, 20 respondentů). Studenti navštěvující FLD volili více možnost „s finančním poradcem“ oproti ostatním fakultám (18 %, 7 respondentů).

Graf 17 Rozhodování o financích

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

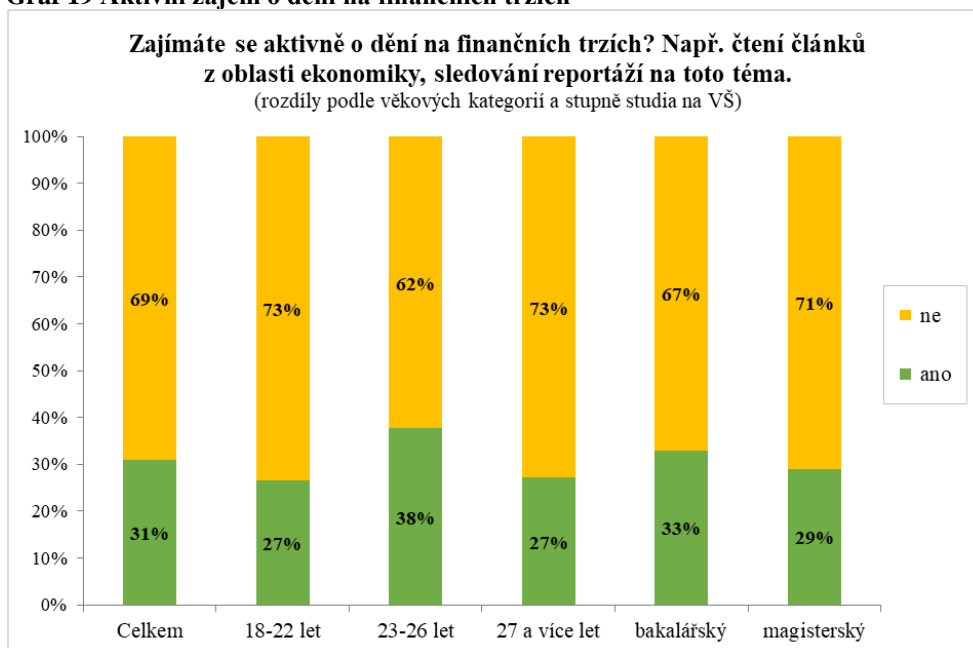
Graf 18 Rozhodování o financích

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

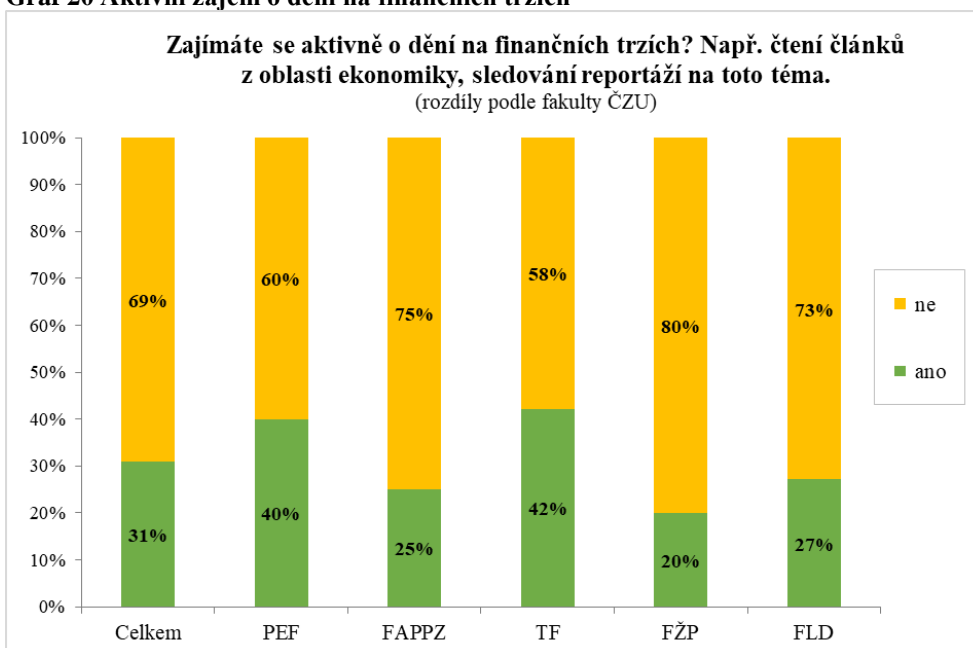
Aktivní zájem o dění na finančních trzích má celkově pouze 31 % (62 respondentů). Většina tj. 69 % (138 respondentů) zájem o dění na finančních trzích nemá. Zájem se příliš nemění ani s věkem, ani se stupněm studia. O dění na finančních trzích se více zajímá PEF (40 %, 16 respondentů) a TF (42 %, 17 respondentů).

Graf 19 Aktivní zájem o dění na finančních trzích

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

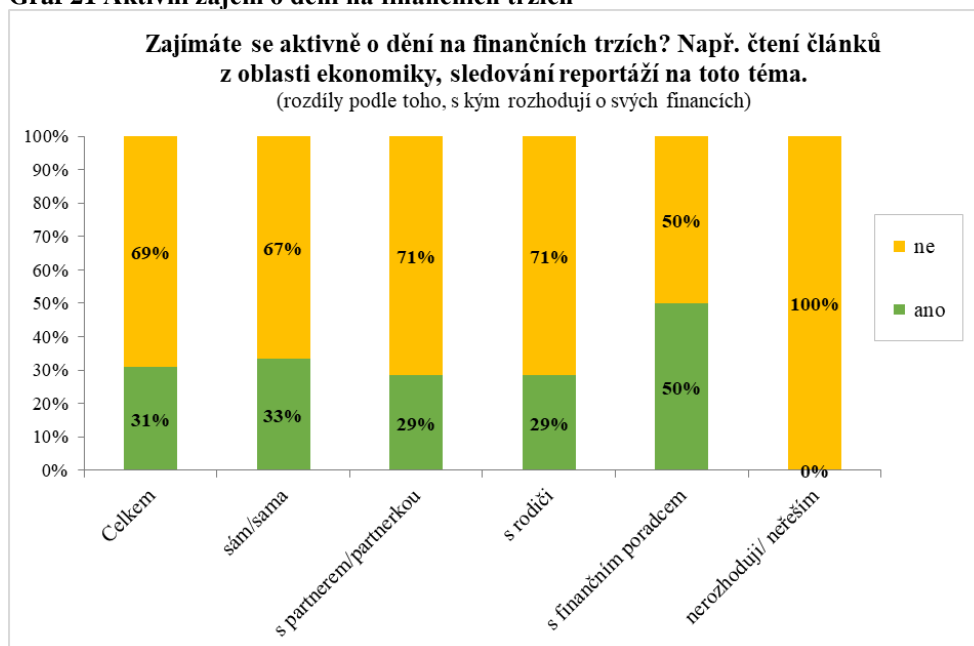
Graf 20 Aktivní zájem o dění na finančních trzích

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Výsledky se liší i v závislosti na tom, s kým studenti rozhodují o svých financích. V případě, že studenti rozhodují o svých financích s finančním poradcem, je poměr odpovědí jiný – polovina studentů se aktivně zajímá o dění na finančních trzích, druhá polovina zájem nejeví. Ti, co své finance neřeší, nerozhodují o nich, se o dění nezajímají.

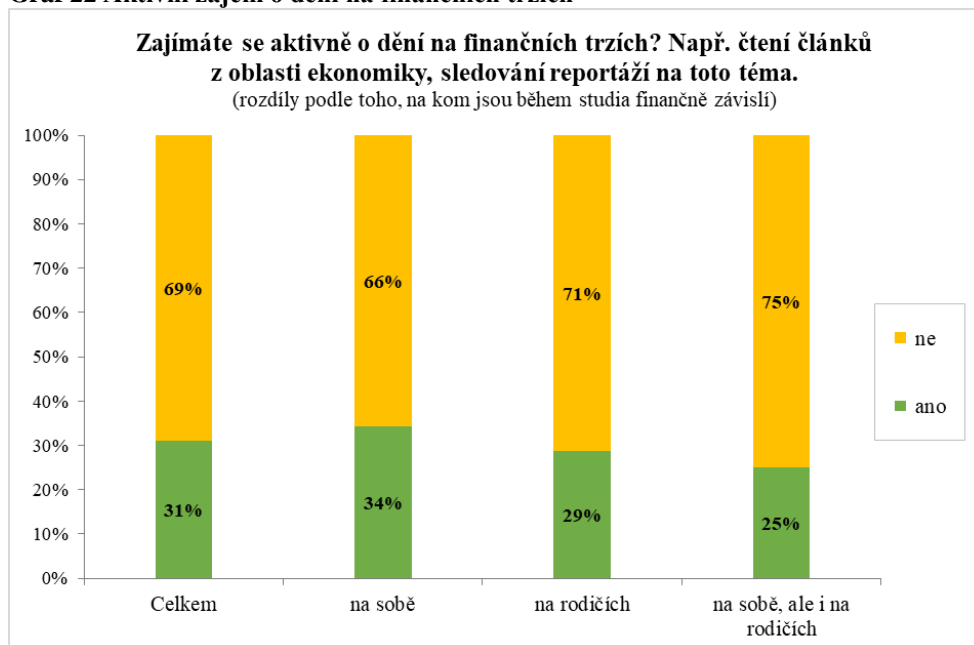
Graf 21 Aktivní zájem o dění na finančních trzích

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Pokud se udělá srovnání dle toho, na kom jsou studenti během studia závislí, nejsou zde velké rozdíly. Minimální odchylka se jeví, pokud je student při studiu finančně závislý sám na sobě – více se zajímá o dění na finančních trzích.

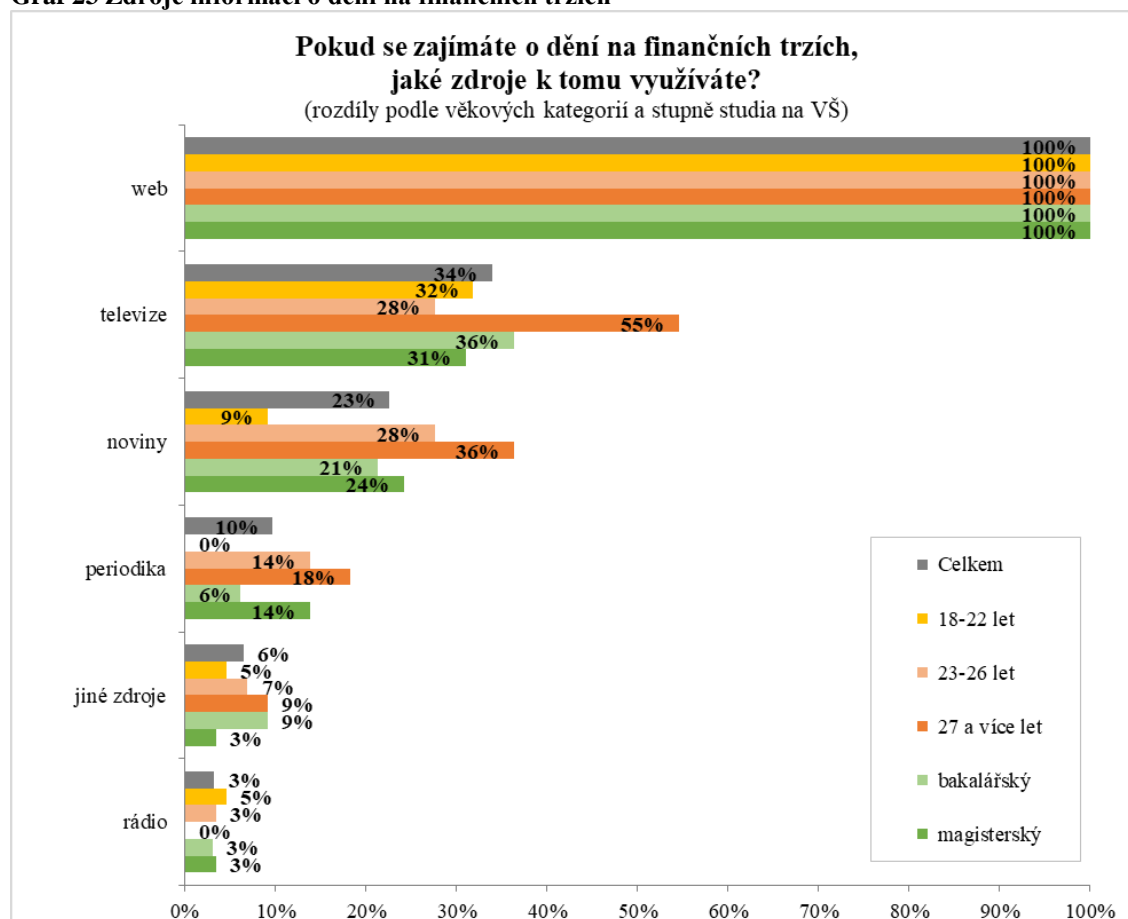
Graf 22 Aktivní zájem o dění na finančních trzích

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

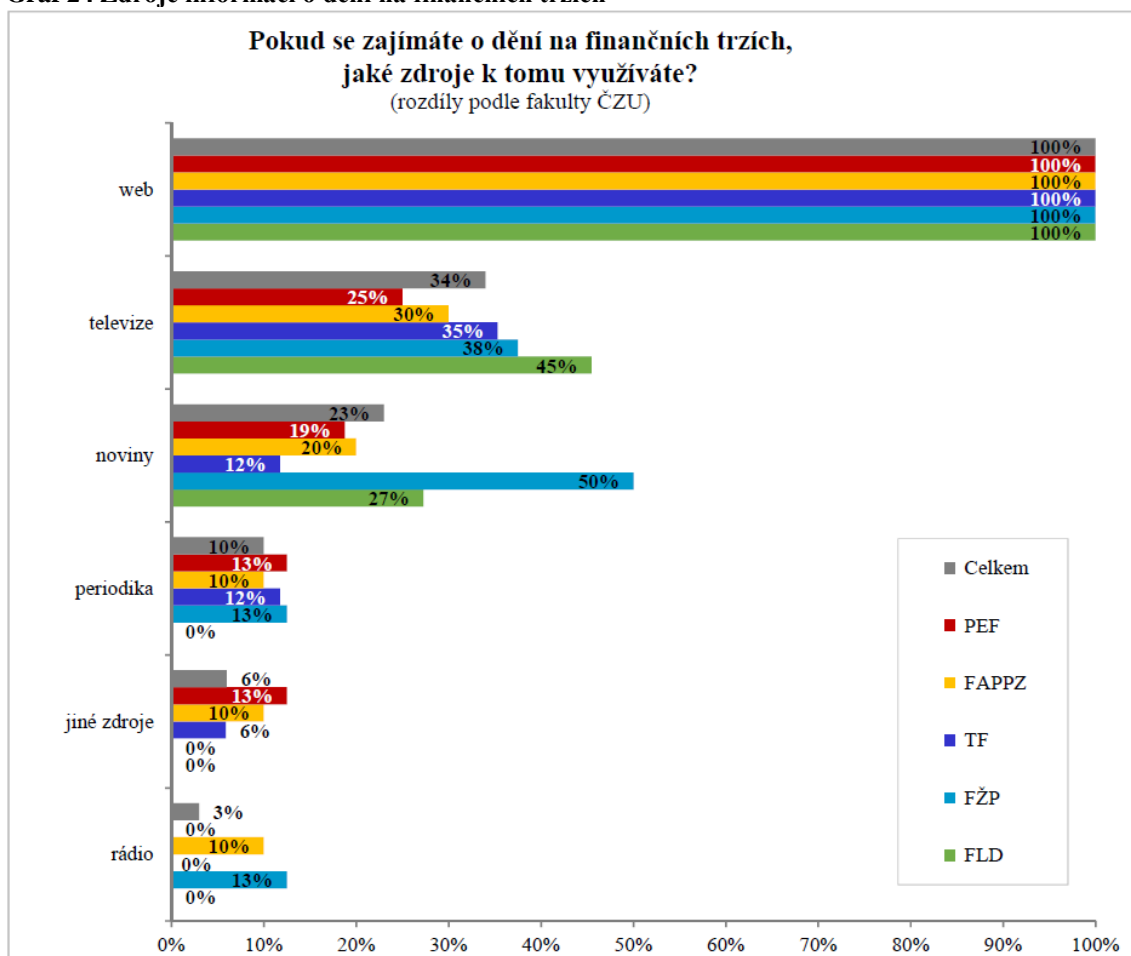
Na další otázku odpovídali pouze respondenti, kteří odpověděli kladně na předchozí, tj. aktivně se zajímají o dění na finančních trzích. Mezi nejpoužívanější zdroje patří – web (celkem 100 %, 62 respondentů), televize (34 %, 21 respondentů) a noviny (23 %, 14 respondentů). Všichni respondenti bez rozdílu na věk či stupeň studia sledují dění prostřednictvím webu. Televizi k tomu využívají více studenti ve věku 27 a více let (55 %, 6 respondentů). Mladší studenti (18 – 22 let) používají noviny k tomuto účelu nejméně ze všech věkových kategorií (9 %, 2 respondenti). Mezi jiné odpovědi studenti uvedli: bankěř, obchodní zástupci, Youtube, sociální sítě, podcast. Všechny fakulty bez rozdílu využívají web. Znametelné odchýlení vykazují noviny, které používá nejvíce FŽP (50 %, 4 respondenti). Možnost „rádio“ zvolila pouze FAPPZ (10 %, 1 respondent) a FŽP (13 %, 1 respondent).

Graf 23 Zdroje informací o dění na finančních trzích

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

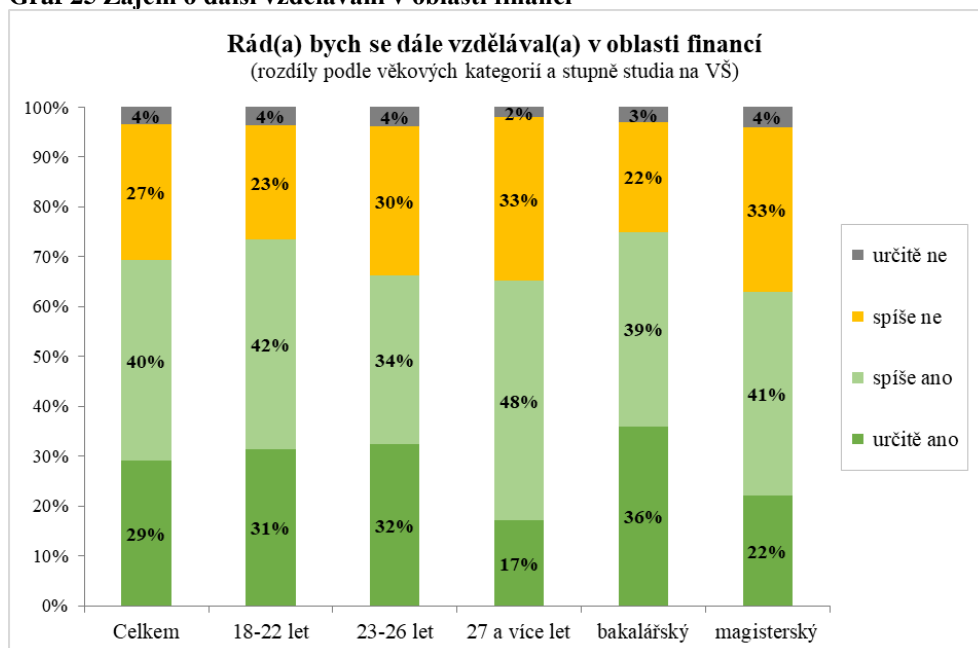
Graf 24 Zdroje informací o dění na finančních trzích

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

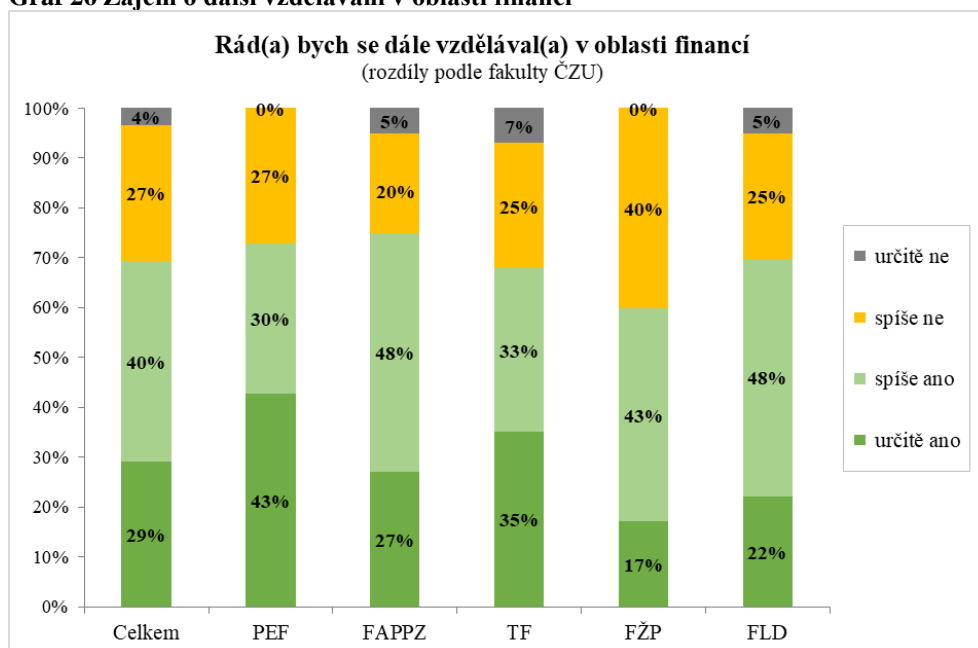
Celkem 29 % studentů (58 respondentů) by se určitě rádi dále vzdělávali v oblasti financí, 40 % (80 respondentů) zvolilo, že by se spíše rádi dále vzdělávali, 27 % (54 respondentů) by se spíše dále nevzdělávali a 4 % (8 respondentů) další vzdělání zavrhli úplně. Určitě se vzdělávat chtějí více vysokoškoláci ve věku 18 – 22 let, 23 – 26 let, bakalářského stupně studia. Mezi fakultami se chce nejvíce dále určitě vzdělávat PEF (43 %, 17 respondentů), nejméně naopak FŽP (17 %, 7 respondentů). Studenti FŽP také zvolili nejčteněji možnost „spíše ne“ (40 %, 16 respondentů). Z uvedeného šetření vyplývá, že se studenti ČZU celkově chtějí spíše dále finančně vzdělávat.

Graf 25 Zájem o další vzdělávání v oblasti financí

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

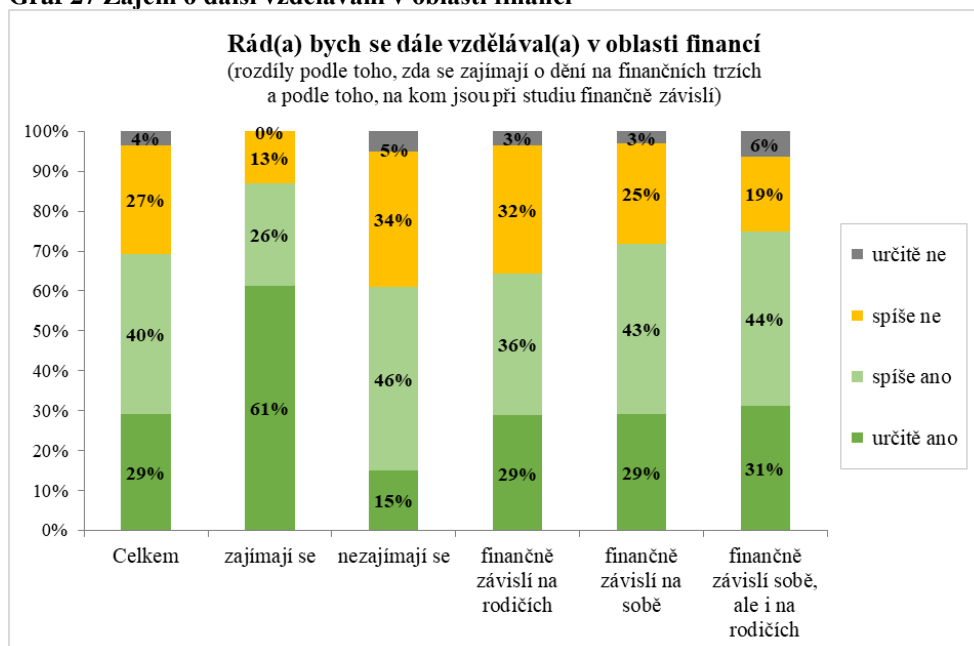
Graf 26 Zájem o další vzdělávání v oblasti financí

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Studenti, kteří se zajímají o dění na finančních trzích, by se určitě rádi dále vzdělávali v oblasti financí a to 4krát více než studenti, kteří se o dění nezajímají. I přes to studenti, kteří zájem o dění na finančních trzích nemají, by se spíše rádi dále vzdělávali. Finanční závislost ve vztahu ke vzdělávání v oblasti financí nejeví příliš rozdílné výsledky. Spíše se vzdělávat nechtějí studenti, kteří jsou finančně závislí na svých rodičích.

Graf 27 Zájem o další vzdělávání v oblasti financí

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

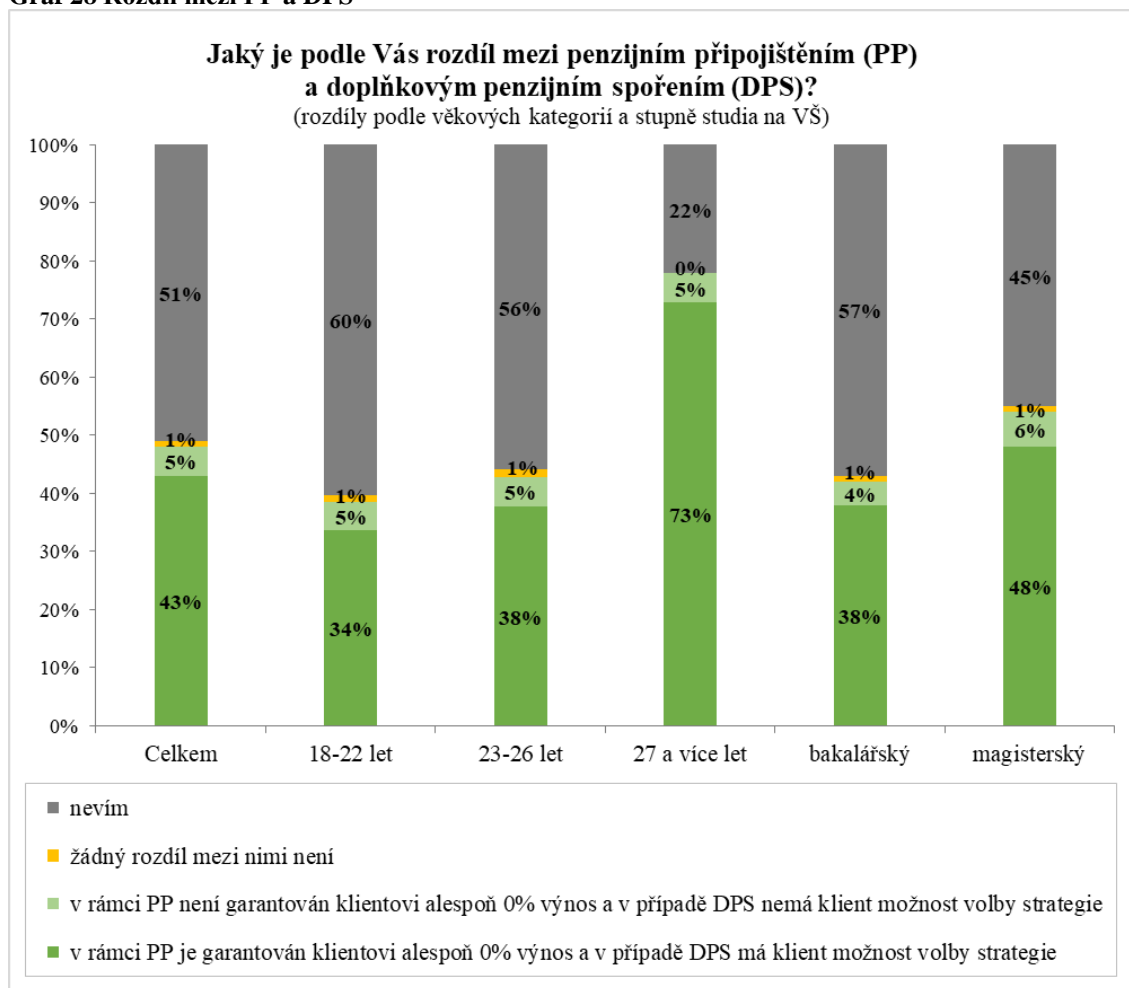
Následující typy otázek měly prověřit znalosti vysokoškolských studentů týkající se financí obecně (sazby, dohled nad finančním trhem, pojem inflace) a konkrétních finančních produktů (penzijní připojištění, stavební spoření, hypoteční úvěr). Každá z otázek je vyhodnocena tak, jako tomu bylo doposud a v závěru se nachází celkové zhodnocení (úspěšnost) v testových otázkách.

1. Jaký je podle Vás rozdíl mezi penzijním připojištěním (PP) a doplňkovým penzijním spořením (DPS)?

Správná odpověď: v rámci PP je garantován klientovi alespoň 0% výnos a v případě DPS má klient možnost volby strategie

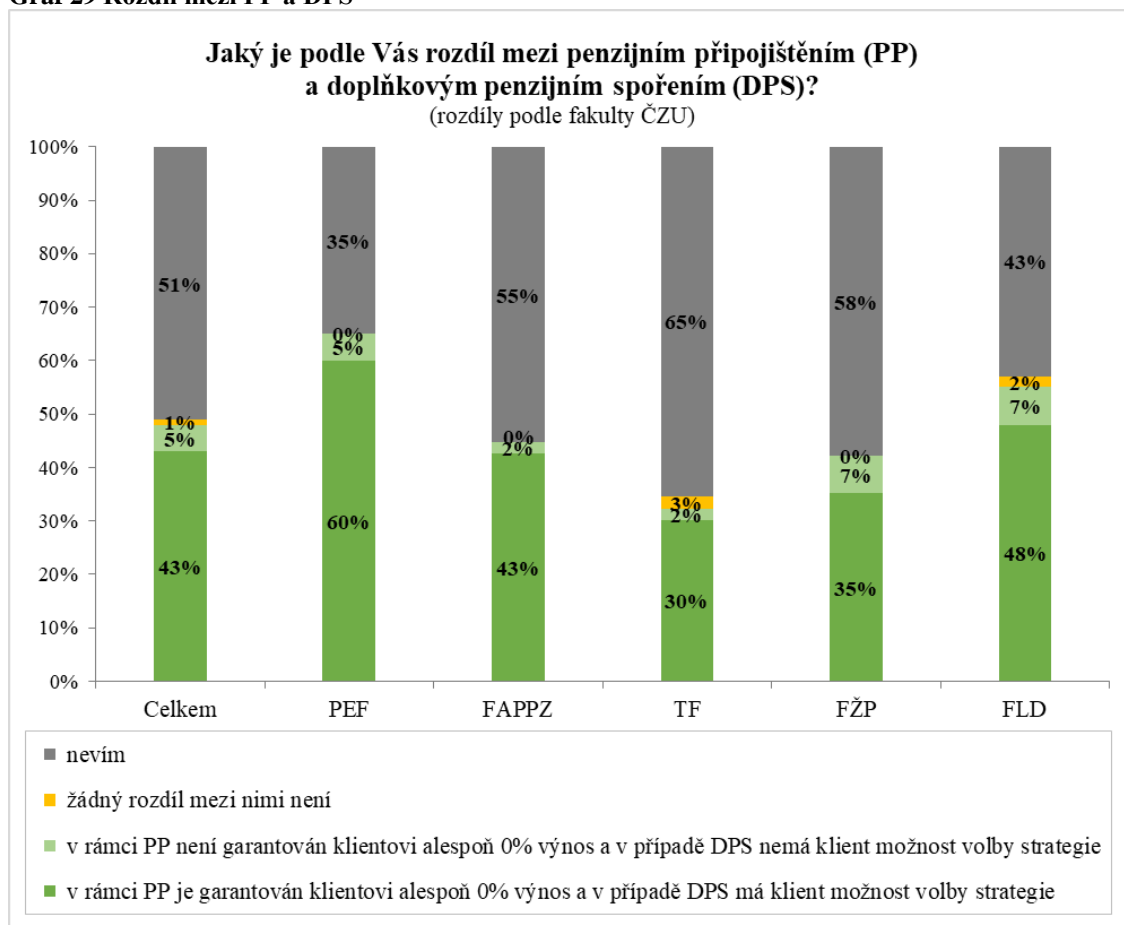
Studenti správně odpovídali se 43% úspěšností (86 respondentů). Polovina studentů (51 %, 102 respondentů) neznalo na otázku odpověď. Rostoucí tendence volby správné odpovědi je prokazatelná mezi věkovými kategoriemi i stupněm studia – starší respondenti (27 a více let) a studující na magisterském stupni studia vědí lépe, jaký je rozdíl mezi PP a DPS. Může to být způsobeno tím, že starší vysokoškoláci využívají tohoto produktu více, než ti mladší. Tudíž se předpokládá větší znalost produktu. Studenti PEF volili správnou odpověď více než studenti ostatních fakult (60 %, 24 respondentů). Největší neznalost tohoto produktu byla v rámci TF (65 %, 26 respondentů).

Graf 28 Rozdíl mezi PP a DPS

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Graf 29 Rozdíl mezi PP a DPS

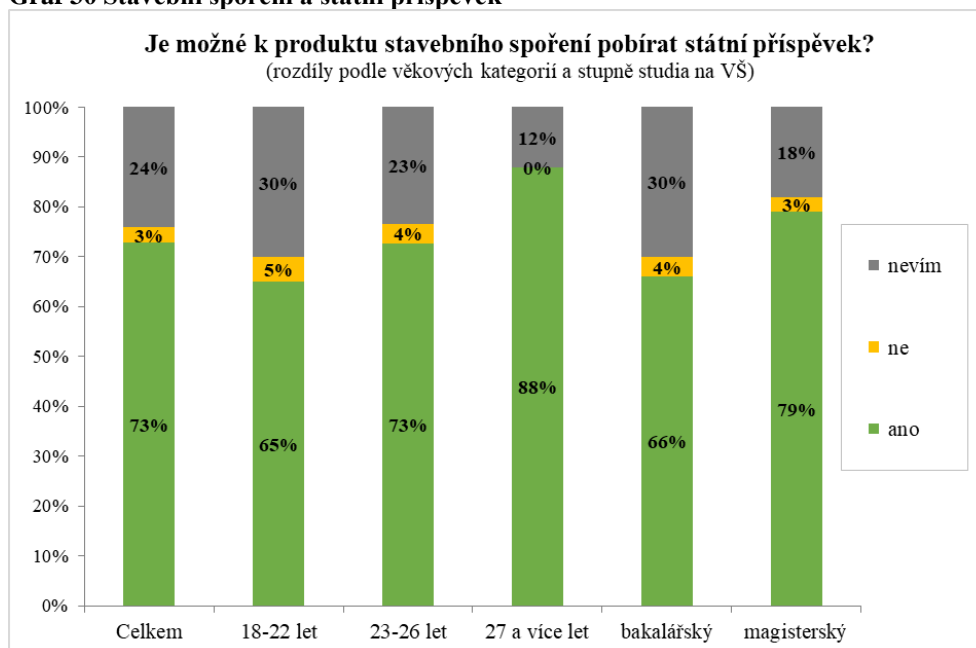
Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

2. Je možné k produktu stavebního spoření pobírat státní příspěvek?

Správná odpověď: ano

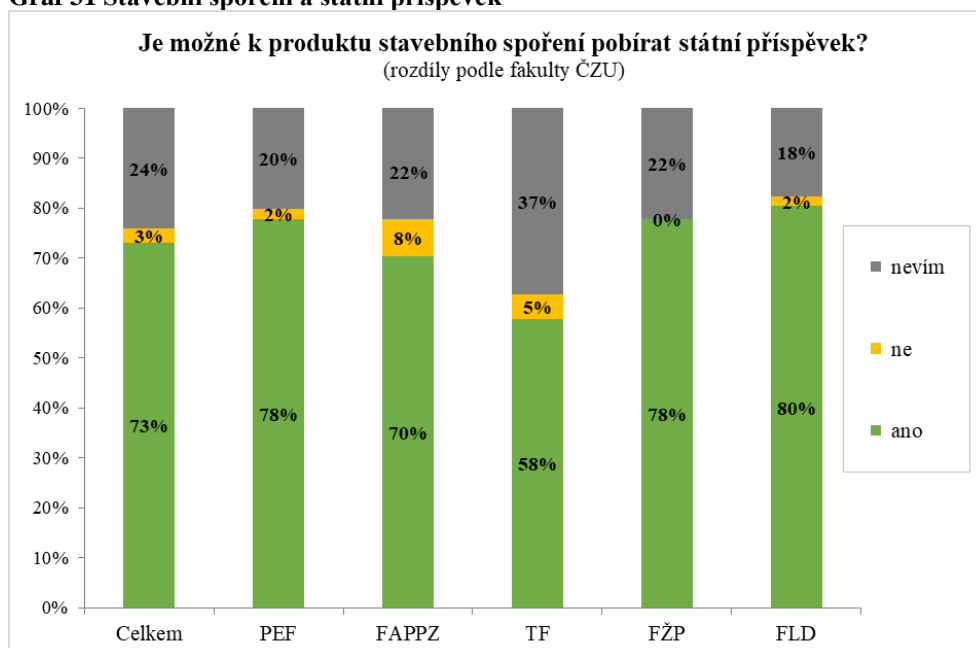
Celkem 73 % (146 respondentů) odpovědělo správně, že „ano“. 24 % (48 respondentů) odpověď nevědělo. Opět je zde rostoucí tendence počtu správných odpovědí, jako tomu bylo u předchozí otázky. Počet správných odpovědí roste s věkem a stupněm studia. Odpovědi v rámci fakult nejsou příliš odlišné. Studenti FLD volili správnou odpověď nejvíce (80 %, 32 respondentů). Možnost „nevím“ zvolila nejvíce TF (37 %, 15 respondentů). Jedná se o třetí nepoužívanější finanční produkt v rámci tohoto šetření. Proto lze konstatovat, že vysokoškolští studenti ČZU mají povědomí o fungování stavebního spoření, alespoň co se státního příspěvku týká. Rodiče mívají tendence sjednávat produkt svým dětem již v útlém věku. Naopak mladší generace, zakládající svou rodinu, bydlení, mnohdy stavebním spořením dofinancovávají své potřeby.

Graf 30 Stavební spoření a státní příspěvek

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Graf 31 Stavební spoření a státní příspěvek

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

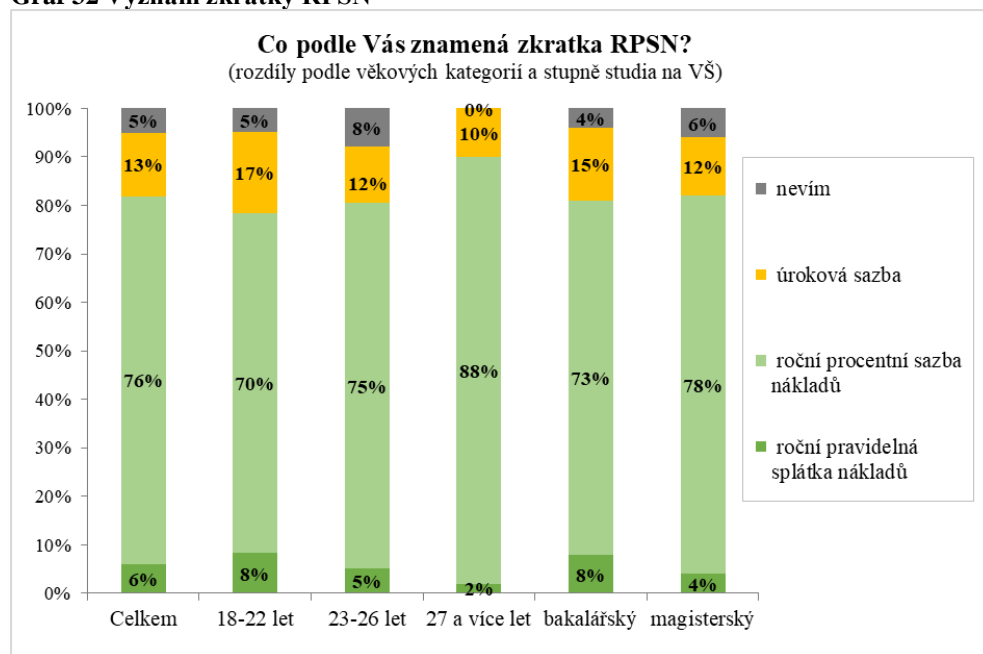
3. Co podle Vás znamená zkratka RPSN?

Správná odpověď: roční procentní sazba nákladů

Správnou odpověď zvolilo celkem 76 % (152 respondentů). Správná odpověď s rostoucím věkem a stupněm studia vykazuje růst. PEF volila odpověď „roční procentní sazba nákladů“ 88 % (35 respondentů) a umístila se v této otázce na prvním místě.

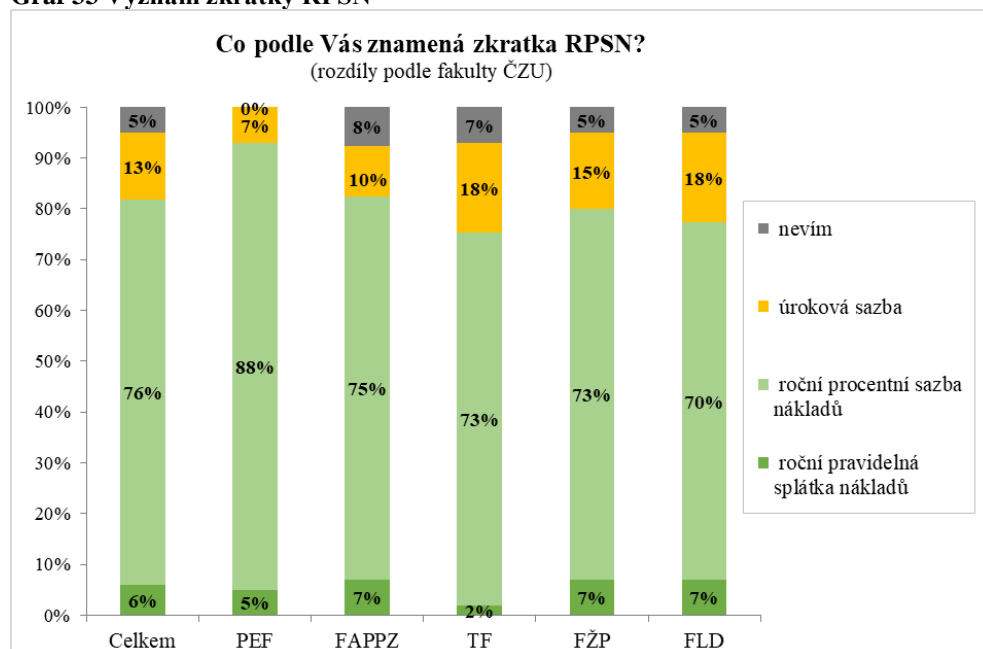
Poslední místo v počtu správných odpovědí získala FLD se svými 70 % (28 respondentů). Přesto jsou výsledky v rámci fakult velmi podobné. Celkově většina studentů ví, co skrývá pod svým názvem zkratka RPSN. Vlivem toho mohou být média, kde jsou tyto sazby neustále zmiňovány nebo například vzdělání na školách.

Graf 32 Význam zkratky RPSN

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Graf 33 Význam zkratky RPSN

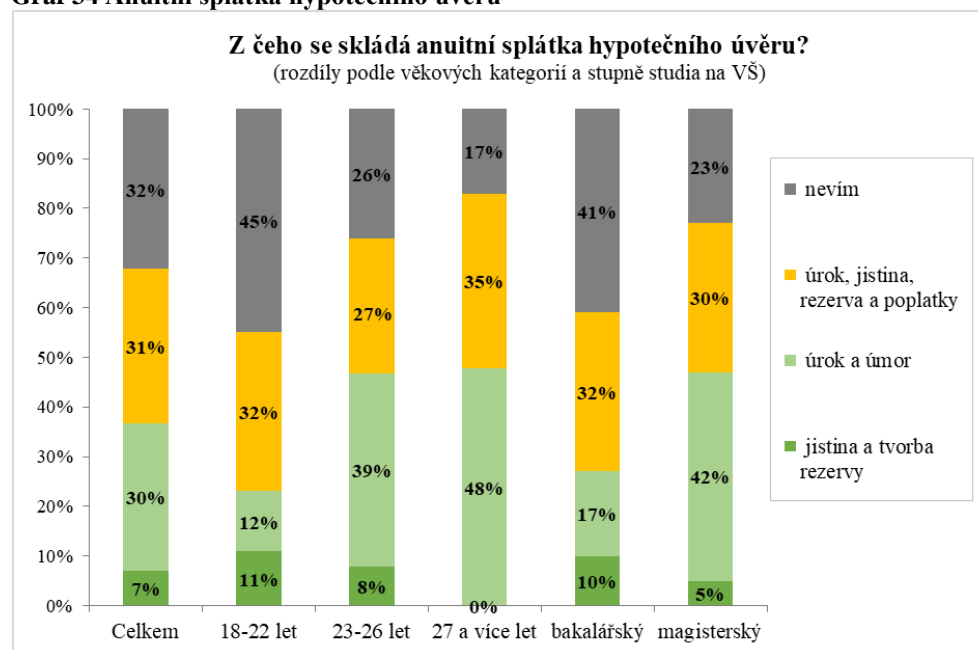
Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

4. Z čeho se skládá anuitní splátka hypotečního úvěru?

Správná odpověď: úrok a úmor

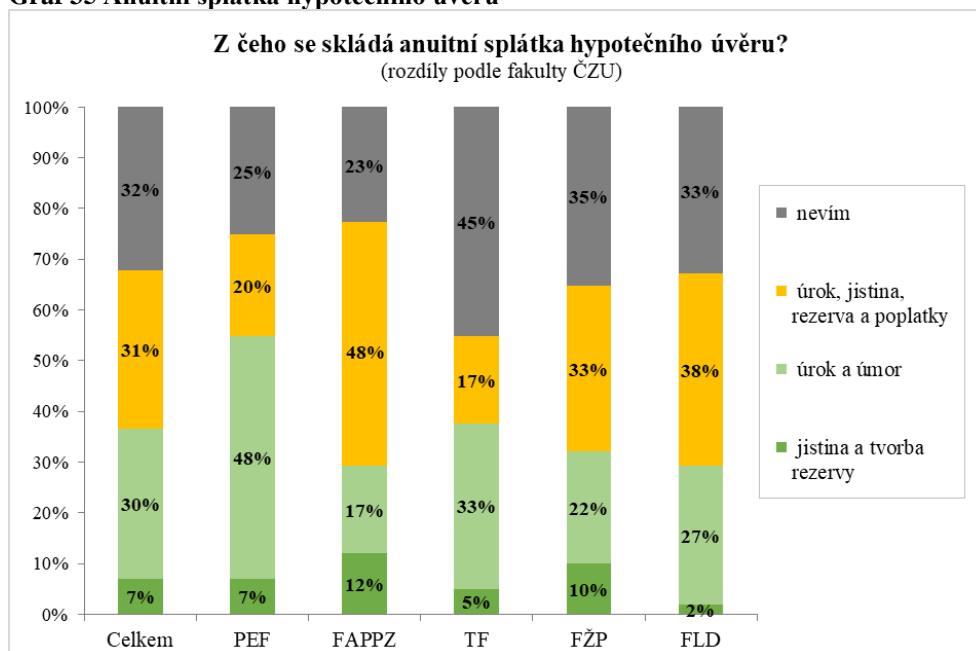
V rámci této otázky se odpovědi respondentů velice rozcházejí. Správnou odpověď zvolilo celkem pouze 30 % (60 respondentů). Počet správných odpovědí roste s věkem a stupněm studia. 48 % (19 respondentů) ve věku 27 a více let ví, z čeho se skládá anuitní splátka hypotečního úvěru. Jejich znalost může být vyvolána tím, že již mívají uzavřený nějaký hypoteční úvěr, nebo o něm alespoň uvažují. Při dotazníkovém šetření bylo zjištěno, že 30 % (12 respondentů) ve věku 27 a více let má hypoteční úvěr. Výsledky v rámci fakult jsou též velmi různorodé. Studenti PEF volili správnou odpověď s úspěšností 48 % (19 respondentů), naopak nejméně úspěšní byli studenti FAPPZ se 17 % (7 respondentů) správných odpovědí. Možnost „nevím“ nejvíce označila TF (45 %, 18 respondentů). Na znalost studentů ekonomického zaměření mohou mít vliv předměty, které se vyučují na České zemědělské univerzitě v Praze.

Graf 34 Anuitní splátka hypotečního úvěru

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Graf 35 Anuitní splátka hypotečního úvěru

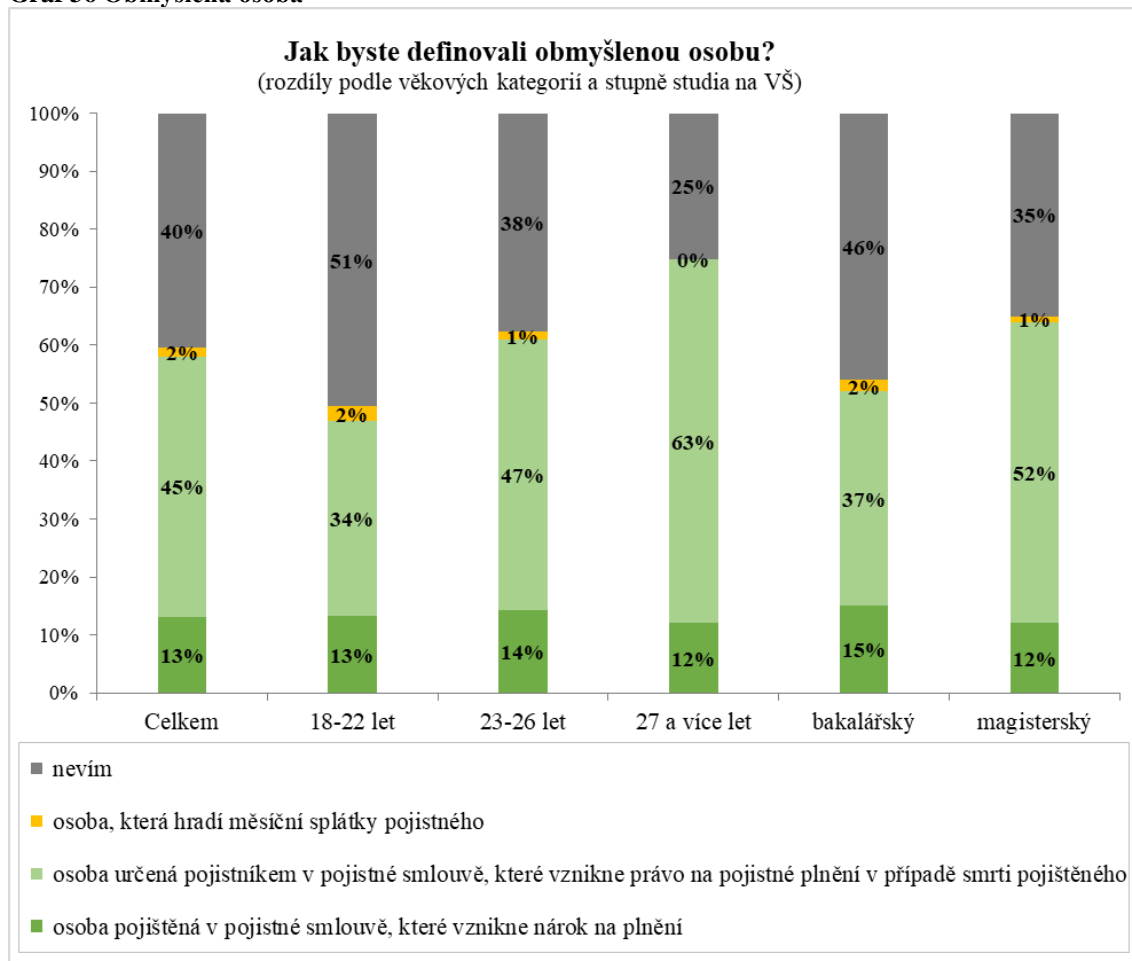
Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

5. Jak byste definovali obmyšlenou osobu?

Správná odpověď: osoba určená pojistníkem v pojistné smlouvě, které vznikne právo na pojistné plnění v případě smrti pojištěného

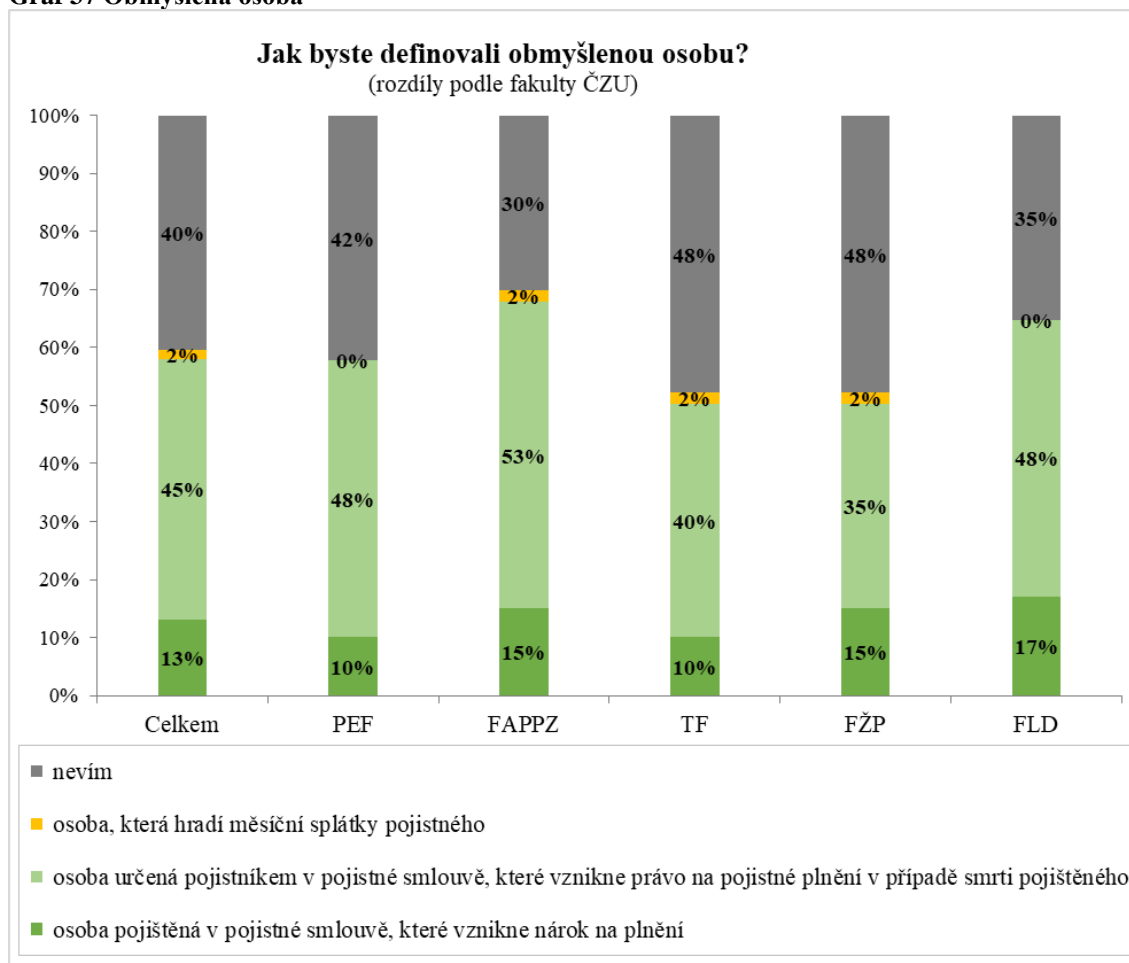
Celkem 45 % (90 respondentů) označilo správnou odpověď, 40 % (80 respondentů) odpověď na otázku neznalo. Opět zde roste počet správných odpovědí s věkem a stupněm studia – čím je student starší či studuje na magisterském stupni studia, tím více je zvolena správná odpověď. Obmyšlená osoba se vyskytuje u pojistných produktů (životního pojištění, jež mají více uzavřené studenti ve věku 27 a více let tj. 48 %, 19 respondentů). Nejlépe zvolila správnou odpověď FAPPZ – 53 % (21 respondentů). Nejméně správných odpovědí měla FŽP (35 %, 14 respondentů). Odpověď „nevím“ zvolilo nejvíce studentů z TF a FŽP, každá 48 % (19 respondentů). Celkově necelá polovina respondentů se s tímto termínem setkala a zná jeho význam.

Graf 36 Obmyšlená osoba

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Graf 37 Obmyšlená osoba

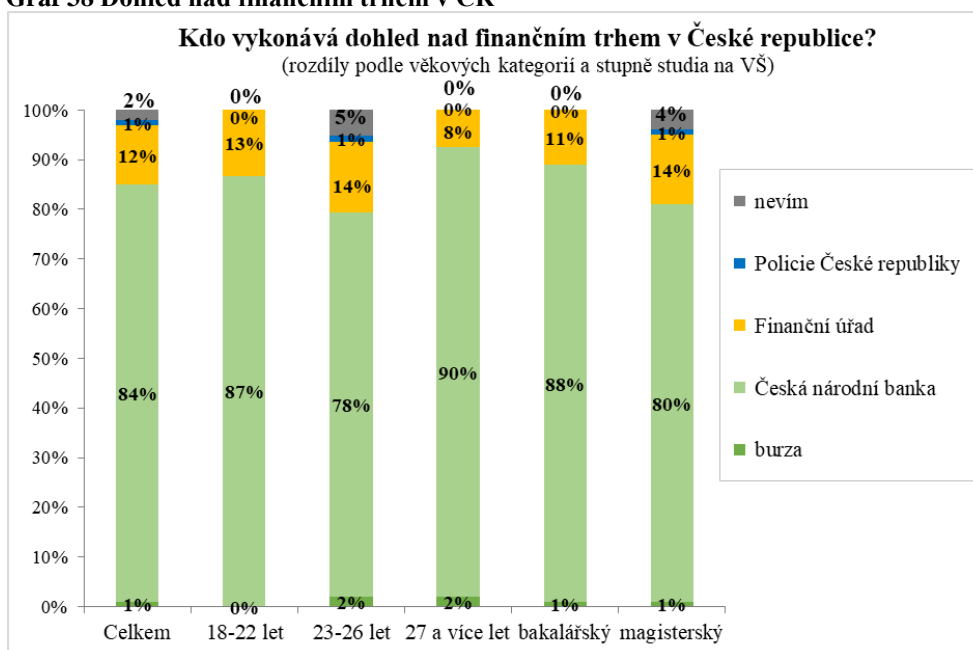
Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

6. Kdo vykonává dohled nad finančním trhem v České republice?

Správná odpověď: Česká národní banka

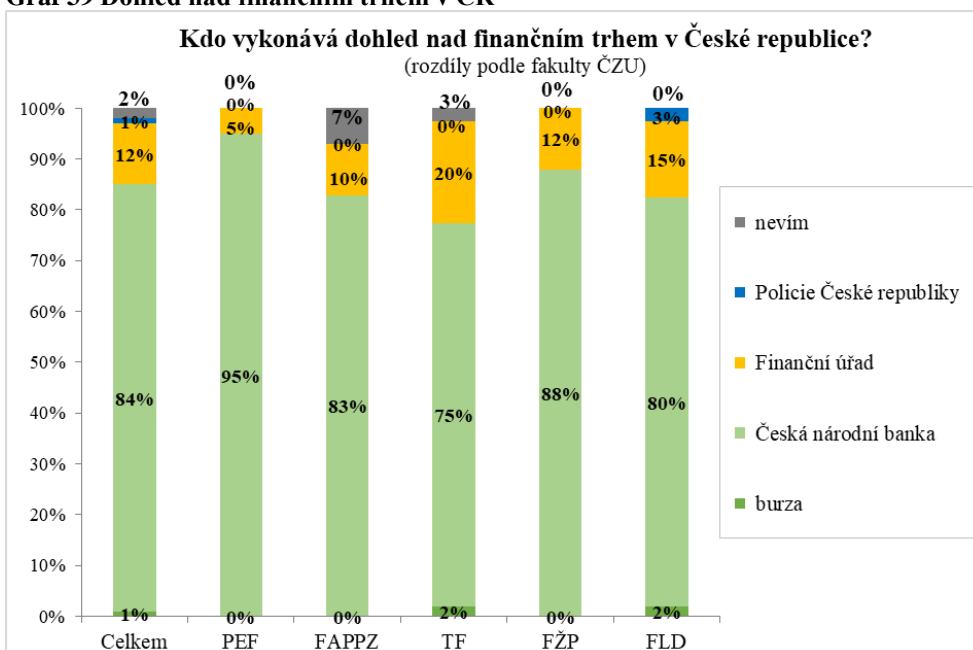
Správnou odpověď vybralo celkem 84 % (168 respondentů). Rozdílnost odpovědí ve vztahu k věkové kategorii nebo stupni studia je zanedbatelná. Viditelné rozdíly existují v rámci mezifakultního srovnání, kdy Českou národní banku zvolili nejvíce studenti PEF (95 %, 38 respondentů) a naopak nejméně studenti TF 75 % (30 respondentů). Je zjevná celková vysoká znalost studentů České zemědělské univerzity v Praze ohledně dohledu nad finančním trhem resp. České národní banky.

Graf 38 Dohled nad finančním trhem v ČR

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Graf 39 Dohled nad finančním trhem v ČR

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

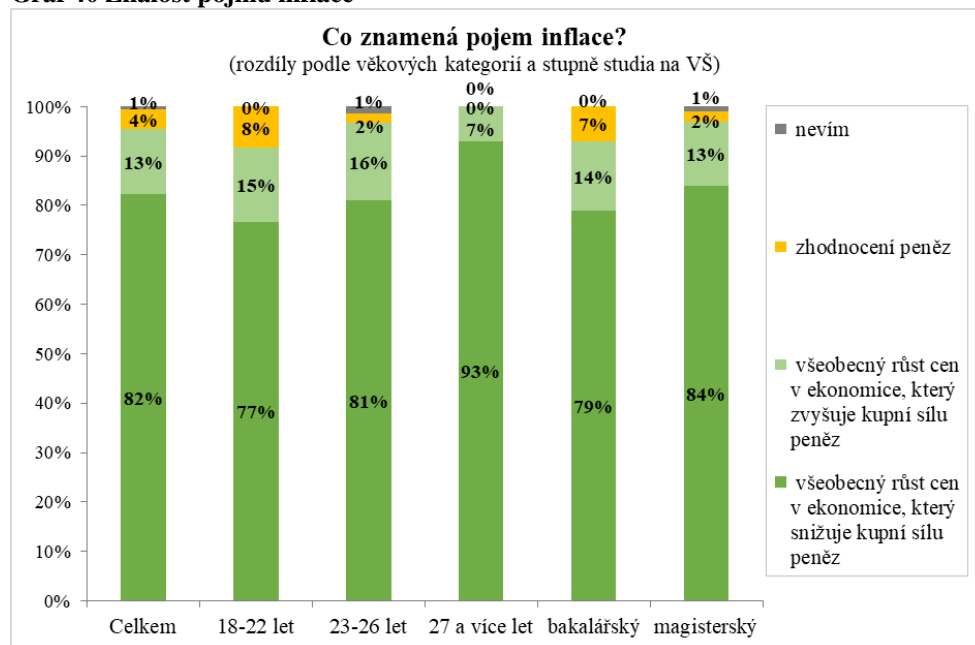
7. Co znamená pojem inflace?

Správná odpověď: všeobecný růst cen v ekonomice, který snižuje kupní sílu peněz

Celkem 82 % (164 respondentů) zvolilo správnou možnost. Nárůst počtu správných odpovědí roste s věkem i stupněm studia. Špatné odpovědi jsou přisuzovány spíše k nepozornosti, rychlému čtení možných odpovědí. Mezi fakultami jsou mírné nuance,

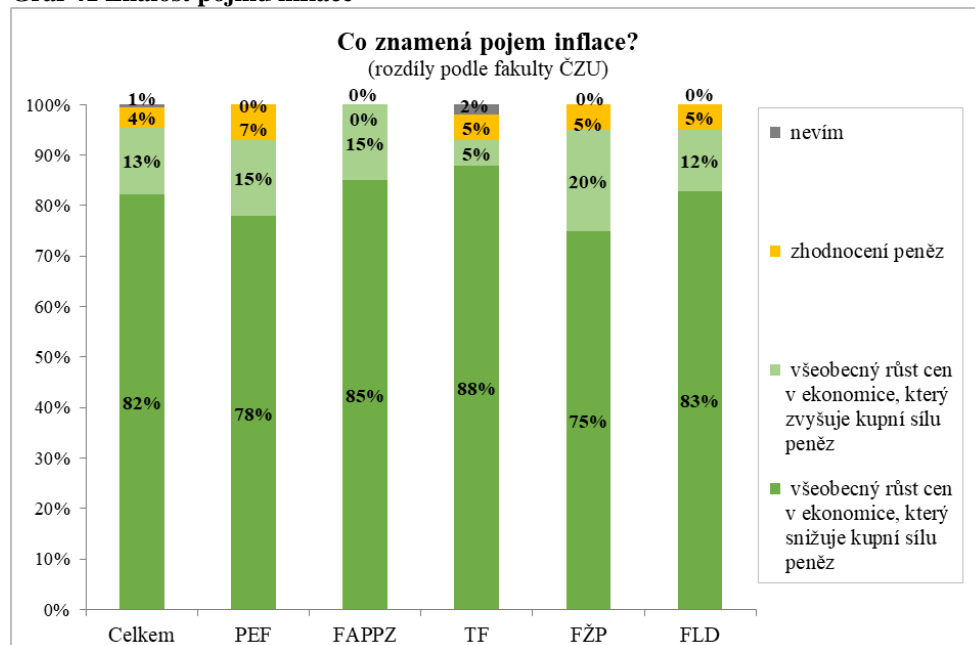
nejlépe odpovídali studenti TF (88 %, 35 respondentů) co do množství správných odpovědí. Nejméně správných odpovědí měla FŽP (75 %, 30 respondentů). Dle výsledků pojem inflace je celkově vysokoškolským studentům dobře znám.

Graf 40 Znalost pojmu inflace

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Graf 41 Znalost pojmu inflace

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

5.1.1 Shrnutí výzkumu

Provedeného kvantitativního výzkumu se zúčastnili studenti České zemědělské univerzity v Praze. Studenti odpovídali na uzavřené typy otázek, které nabízely možnost jedné či více odpovědí. Nadpoloviční většina studentů je spíše přesvědčena o své finanční gramotnosti. Dotazovaní používají finanční produkty (194 respondentů z 200). Mezi ty nejpoužívanější patří běžný účet, spořicí účet, stavební spoření a neživotní pojištění. Vysokoškolští studenti ve věku 27 a více let využívají více produkty typu penzijní připojištění, hypoteční úvěr a spotřebitelský úvěr. Z dotazníkového šetření vyplývá, že převážná většina studentů uvažuje v budoucnu využít některý popř. další finanční produkt. Mezi tyto produkty s největší četností lze zařadit hypoteční úvěr, investice, penzijní připojištění a životní pojištění. Pokud by si studenti měli sjednat některý z finančních produktů, spíše by k tomu využili osobní návštěvu pobočky konkrétní finanční instituce. Běžný účet mají respondenti nejvíce u České spořitelny, Air Banky a Komerční banky. Ve většině případů má jeden student jeden běžný účet. Pokud by si dotazovaní měli vybírat běžný účet podle nějakých kritérií, byla by to nejvíce tato: poplatky, ceník, user friendly internetové/mobilní bankovníctví a pobočková dostupnost. Při studiu na vysoké škole jsou studenti více finančně závislí sami na sobě, než na rodičích. Vysokoškoláci nejvíce rozhodují o svých financích sami, poté s rodiči či partnerem/partnerkou. Většina studentů nemá zájem o dění na finančních trzích. Ti, co se aktivně zajímají o dění na finančních trzích k tomu využívají nejvíce následující zdroje – web, televize a noviny. Existuje více těch studentů, kteří by se rádi dále vzdělávali v oblasti financí, než těch, kteří to spíše odmítají.

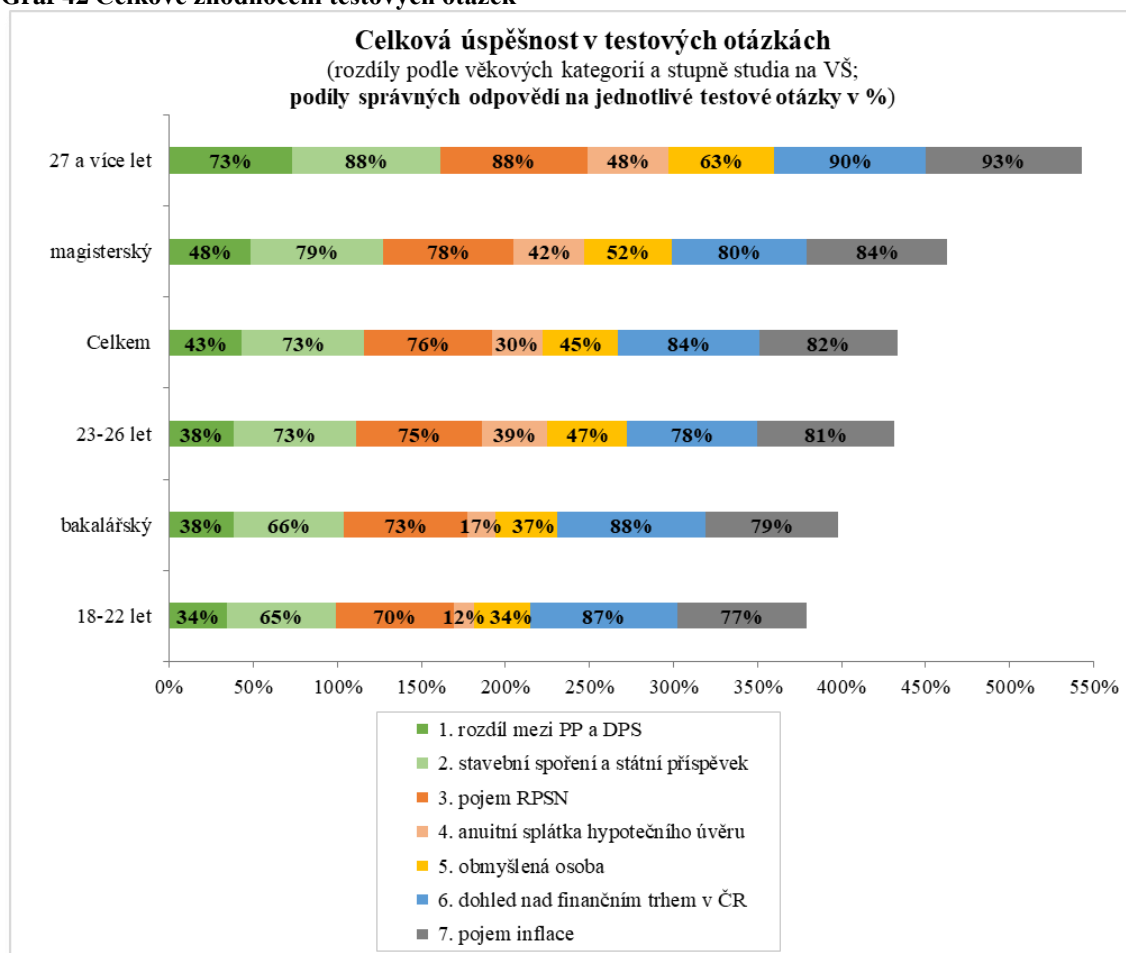
V rámci dotazníkového šetření byla i prověřena znalost studentů týkající se různých pojmů a finančních produktů. Pohled na celkovou úspěšnost nabízí níže uvedené grafy. Celková úspěšnost bez rozdílů věku, stupně studia a fakulty byla následující:

1. otázka – rozdíl mezi PP a DPS, 43 %
2. otázka – stavební spoření a státní příspěvek, 73 %
3. otázka – pojem RPSN, 76 %
4. otázka – anuitní splátka hypotečního úvěru, 30 %
5. otázka – obmyšlená osoba, 45 %
6. otázka – dohled nad finančním trhem v ČR, 84 %
7. otázka – pojem inflace, 82 %

Nejlépe, s největší úspěšností správných odpovědí, odpovídali respondenti ve věku 27 a více let. Aktuálně studovaný stupeň studia – magisterský. Starší lidé mají větší povědomí o finančním trhu a fungování finančních produktů, jelikož je více využívají, než mladší generace. Více přemýšlí nad svou budoucností, co bude dál. Bydlení? Rodina? Důchod? Jsou více otevření finančním otázkám.

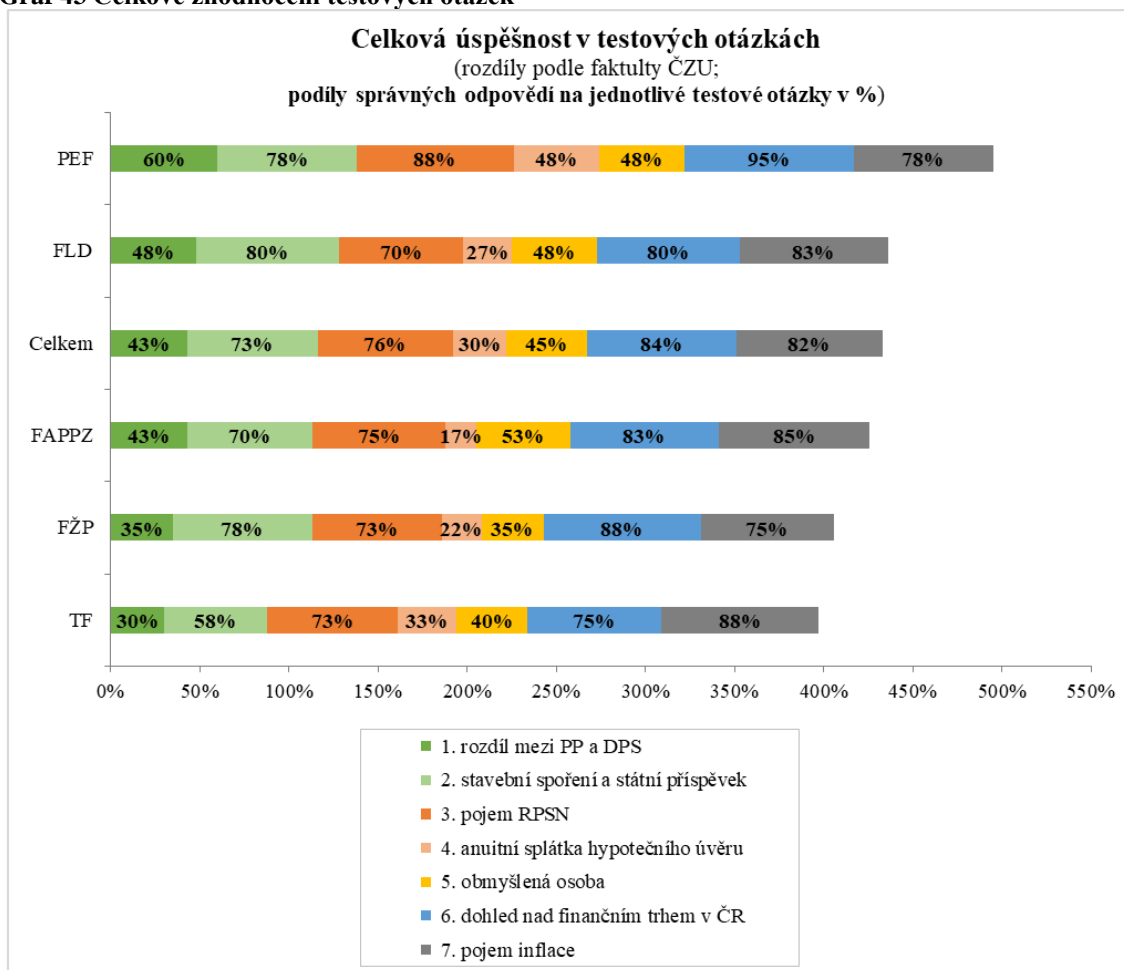
Úspěšnost kladených otázek se v rámci fakult lišila. Na 1. otázku lépe odpovídala PEF (60 %). Na 2. otázku naopak FLD (80 %). 3. a 4. otázka patřila opět PEF (88 %, 48 %). S 5. otázkou si více poradila FAPPZ (53 %). PEF reagovala lépe na 6. otázku (95 %). A poslední, 7. otázka, zde se nejlépe umístila TF (88 %). Dle souhrmných výsledků prokázala největší znalost z těchto sedmi otázek PEF. Od studentů ekonomického zaměření se dá očekávat větší znalost týkající se financí, finanční problematiky.

Graf 42 Celkové zhodnocení testových otázek

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Graf 43 Celkové zhodnocení testových otázek

Zdroj: Janáková, vlastní šetření, 2020

Z dotazníkového šetření vyplývá, že vysokoškolští studenti celkově dosahují z hlediska těchto testových otázek, vztažených k finanční gramotnosti lepšího průměru (úspěšnost 62 %). Výsledek je možné považovat za dobrý, avšak je zde prostor pro možné zlepšení, které je žádoucí. Svou finanční gramotnost studenti zdokonalí následným vzděláváním a životní praxí.

5.2 Rozhovory s odborníky

Provedený kvalitativní výzkum tj. konkrétní odpovědi na položené otázky, se nachází v závěru diplomové práce (viz. Příloha B).

Strukturované rozhovory s odborníky z finanční oblasti je skládaly z následujících otázek:

- 1) Jaká je podle Vás úroveň finanční gramotnosti celkově pro Českou republiku a dále pak konkrétně u vysokoškolských studentů?
- 2) Jaké jsou důvody takové úrovně, proč tomu tak je?
- 3) Existují ve Vašich očích možná zlepšení finanční gramotnosti? Uveďte, prosím, konkrétní návrhy, doporučení.
- 4) Mladí lidé bývají mnohdy skeptičtí ke svým financím – nechtějí je řešit. Jaký je podle Vás toho důvod?
- 5) S kým by se studenti měli radit o svých penězích?
- 6) Co by se studenti měli naučit jako první, když pracují se svými penězi?
- 7) Jakým způsobem motivovat studenty zlepšovat svou finanční gramotnost? Co pomůže?
- 8) Jaký je aktuální trend vysokoškolských studentů s ohledem na finanční nástroje, o které nástroje mají studenti zájem?
- 9) Jaký má/bude mít dopad pandemie COVID-19 na finanční trh?
- 10) Zajímá se instituce, jíž jste součástí, o finanční vzdělávání – klientů, studentů apod.?

Dle globálního výzkumu, který provedla společnost Standard & Poor's v roce 2014, je úroveň finanční gramotnosti České republiky srovnatelná například s USA, ale horší než například v Německu. Odborníci se shodují na tom, že je finanční gramotnost velmi nízká, nedostačující. A to jak na úrovni obyvatelstva bez vysoké školy, tak s vysokoškolským vzděláním. Zlepšení je ale možné vidět ve větších městech a u mladých lidí. Mladší generace obzvláště vysokoškoláci se začínají více zajímat o plánování, jelikož je to vzhledem k dnešním cenám (např. bydlení) nezbytné.

Důvodem tak nízké úrovně finanční gramotnosti je podle odborníků špatné vzdělání. Je to pozůstatek chybějící výuky a vzdělávání před rokem 1989, kdy rodiče neměli co předat svým dětem. Právě v rodinách často dochází ke špatným návykům. V posledních 10 letech začala na školách probíhat výuka finanční gramotnosti, díky níž je patrné mírné zlepšení. Na to, aby se ale zlepšila úroveň finanční gramotnosti napříč všemi generacemi,

je to málo. Je zapotřebí ještě nějakou dobu vyčkat. Dalším možným důvodem je velmi nízké povědomí o financích. Lidé nevědí, jak správně s vydělanými prostředky nakládat. Problém je možné vidět i v dnešní době, kdy reklamy ovlivňují své sledující. Učí lidi, že si vše mohou okamžitě dovolit.

Mezi doporučení, jak zlepšit úroveň finanční gramotnosti je zavedení výuky finanční gramotnosti (finanční matematiky) do školních osnov. Finanční vzdělání je stejně tak důležité jako ostatní předměty například jazyk. Je zapotřebí, aby finanční vzdělání prošlo napříč jednou generací – ten, kdo nyní finančně plánuje a tvoří si aktiva, ten nejenom že bude bohatší a svým dětem něco předá, ale také k tomuto návyku bude vést své děti. Dalším návrhem je zákaz reklam na rychlé půjčky. Dnešní generace nechce na nic čekat a bohužel se často nesmyslně zadluhuje na spotřební zboží. Často nemají vytvořenou rezervu pro případ nečekaných výdajů a jsou nuceny si půjčit.

Důvodem, proč mladí lidé nechtějí řešit (neřeší) své finance může být fakt, že žádné finance nemají, a pokud něco vydělají, chtějí si spíše užívat. Chtějí být ve své společnosti IN – kupují si nejnovější mobilní techniku, značkové oblečení, auta. Nejsou vedeni společností k určitému plánování – běžný člověk neumí plánovat dlouho dopředu a už vůbec není nucen a veden k tomu přemýšlet co a jak bude za 20 – 30 let. Mladí lidé mívají tendenci všechno vědět, všemu rozumět a „nějak se to udělá“.

Studenti by se o svých penězích měli radit s osobou vzdělanější, než jsou oni sami. V jeho blízkém okolí může student vyhledat pomoc svých rodičů, nebo v ideálním případě obrátit se na odborníka, finančního poradce. S volbou toho „správného“ mohou být nápomocné reference, jeho historie a tituly EFA nebo EFP. Inspirovat se může také od člověka, který peníze sám vydělal a dokázal o ně nepřijít.

V otázce „Co by se studenti měli naučit jako první, když pracují se svými penězi?“ nabídli odborníci řadu užitečných doporučení. Nepodceňovat své budoucí finanční potřeby – život studenta může být skromný, ale co pak, když bude chtít založit a uživit rodinu? Nezabřednout do dluhů s výjimkou hypotečních úvěrů. Nepůjčovat své peníze, zejména ne známým, příbuzným a kamarádům. Neutratit veškeré peníze, které si student vydělá/dostane tj. správné hospodaření s nimi, poznat hodnotu peněz. Znat základy, které by studenty ochránily před riziky dnešního finančního světa – jak fungují úroky, dopady nerozvážných půjček apod.

Motivovat studenty, aby zlepšovali úroveň své finanční gramotnosti, mohou reálné příklady ze života, jaký je rozdíl mezi člověkem, který je finančně gramotný a chápe, jak nakládat správně s penězi a proti tomu člověk, který se o finance nikdy nezajímal a žije tak říkajíc „z ruky do pusy“. Pokud studenti nebudou rozumět svým financím, postraší je i fakt, že mohou například přijít o střechu nad hlavou a skončit na ulici. Motivátorem je i samotné poznání sebe sama – kam se chci dostat, co chci dělat.

Trendovost vysokoškolských studentů je nepochybně v kryptoměnách (bitcoin). Mladé lidi láká vidina rychlého zbohatnutí, modernost samotného fenoménu a skutečnost, že starší a střední generace kryptoměnám moc nerozumí. Dále jsou populární tzv. fin-tech věci např. aplikace na investování na burze. Mezi studenty je největší zájem o úvěrové produkty, dále pak o spořicí produkty a zajišťovací produkty.

Dopad na finanční trh bude mít COVID-19 v oblasti úspor jednotlivých osob. Kdo je finančně gramotnější a odkládal si, tak by se neměl dostat větších potíží. Současně lidé, kteří odkládají nepravidelně, ale i tak si nějakou malou rezervu vytvořili, to pocítí již více a nejhůře na tom budou lidé, kteří tvorbě rezerv nedávali do dnešní doby žádnou prioritu. Obecně lidé začnou více šetřit a ekonomika se tím velmi zpomalí. Firmy si uvědomují, že nemohou jít jenom po nákladech, ale také po udržitelnosti a rozkládat si svoje rizika. Některé věci se musí přesunout zpět do svých zemí nebo alespoň poblíž. Do budoucna lze počítat se sníženými výnosy z vkladů a pevně úročených nástrojů, se zdražováním bydlení a s růstem cen akcií.

Instituce, z nichž odborníci se zúčastnili tohoto rozhovoru, se zajímají o finanční vzdělávání. Někteří odborníci publikují odborné knihy a články, jiní naopak přednáší vysokoškolským studentům. V rámci svých organizací uskutečňují projekty na základních, středních a vysokých školách týkající se právě problematiky finanční gramotnosti.

5.2.1 Shrnutí výzkumu

Finanční gramotnost v rámci České republiky a zároveň u vysokoškolských studentů je na velmi nízké, nedostačující úrovni. Důvodem tak nízké úrovně finanční gramotnosti je podle odborníků jednoznačně špatné vzdělání, dále nízké povědomí o financích, nebo také vliv médií – reklamy (přesvědčení o tom, že je možné si vše okamžitě dovolit). Aby docházelo ke zlepšení úrovně finanční gramotnosti, odborníci doporučují zavést výuku finanční gramotnosti (finanční matematiky) do školních osnov. Dále by bylo vhodné například zakázat reklamy na rychlé půjčky. Mladí lidé nechtějí řešit (neřeší) své finance mnohdy z důvodu, že si chtějí spíše užívat, kupovat si moderní věci, techniku, auto, být zkrátka IN. Nejsou vedeni společnostmi k určitému plánování. Studenti se o svých penězích mohou radit například s rodiči, ideálně však s odborníkem (finančním poradcem). Jako první by se měli studenti naučit při práci se svými penězi hospodařit s nimi. Nezapřednout do dluhů, nepůjčovat své peníze, myslet na budoucnost resp. své budoucí finanční potřeby (potřeba zajištění své rodiny). Motivovat studenty zlepšit si svou finanční gramotnost mohou reálné příklady ze života – rozdíl mezi člověkem, který je gramotný, ví jak nakládat se svými penězi a člověkem, který to neřeší a žije „z ruky do pusy“. Trendem, který je mezi studenty rozšířený, jsou kryptoměny např. bitcoin, dále také fin-tech věci. Studenti nejvíce sjednávají úvěrové produkty, spořicí produkty a zajišťovací produkty. Dopad pandemie COVID-19 na finanční trh bude mít jistě v oblasti úspor jednotlivých osob. Ten, kdo si vytvářel finanční rezervu, na tom bude podstatně lépe. Obecně lidé začnou více šetřit a ekonomika se tím velmi zpomalí. Reálné jsou též budoucí snížené výnosy z vkladů a pevně úročených nástrojů, zdražování bydlení a růst cen akcií. Instituce, ale též sami odborníci se zajímají a aktivně se podílejí na finančním vzdělávání.

6 Závěr

Tématem diplomové práce byla finanční gramotnost. Hlavním cílem práce bylo zhodnotit úroveň finanční gramotnosti vysokoškolských studentů v České republice, konkrétně na vzorku studentů vysoké školy České zemědělské univerzity v Praze. Vzhledem k různorodosti oborů a množství fakult, které jsou součástí vybrané školy, je možné aplikovat podobné výsledky i na ostatní vysokoškolské studenty.

Práce byla rozdělena na dvě části – rešeršní (teoretická východiska) a praktickou (vlastní práce).

Rešeršní část práce byla zpracována na základě studia odborné literatury. Cílem bylo podat komplexní přehled na danou problematiku. V práci byl charakterizován finanční trh, jeho funkce, účastníci, členění a také regulace. Bylo zde podrobně popsáno tzv. finanční plánování, které hraje důležitou roli ve finanční gramotnosti. Taktéž byl vysvětlen samostatný pojem, termín finanční gramotnosti. Důležitou část představovaly charakteristiky finančních nástrojů (produktů). Vzhledem k faktu, že je jich na trhu opravdu hodně, byly zvoleny pouze ty nejpoužívanější, se kterými je možné se v praxi běžně setkat. Následně bylo zmíněno finanční vzdělávání, které má velký vliv na úroveň finanční gramotnosti.

Praktická část zahrnovala dva typy výzkumů – dotazníkové šetření a rozhovory s odborníky. Dotazníkového šetření se zúčastnili vysokoškolští studenti. Rozhovory byly provedeny s odborníky (zástupci různých finančních institucí) a to díky jejich názorům a praktickým zkušenostem.

Šetřením bylo zjištěno, že úroveň finančních gramotnosti u vysokoškolských studentů dosahuje lepšího průměru. V rámci testových otázek, které byly součástí dotazníkového šetření, nejlépe odpovídali studenti ve věku 27 a více let, magisterského stupně studia a v mezifakultním srovnání dosáhla nejlepšího výsledku (úspěšnosti) Provozně ekonomická fakulta.

Výsledky provedeného výzkumu korespondují i s názory odborníků. Úroveň finanční gramotnosti celkově pro Českou republiku, tak u studentů vysokých škol není příliš dostačující. Existuje zde prostor pro možné zlepšení a to díky finančnímu vzdělání, které začalo být součástí školních osnov. Než se ale projeví určitá finanční vzdělanost napříč generacemi, je třeba tomu ponechat více času a trpělivosti. Finančnímu vzdělávání napomáhají i různé projekty, pořádanými finančními institucemi.

7 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

- ARIELY, Dan, KREISLER, Jeff. *Peníze a zdravý selský rozum*. 1. vyd. Praha: Práh, 2019. 332 s. ISBN 978-80-7252-796-0.
- BERTL, Ivan. *Finanční gramotnost v kontextu rozvoje celoživotního učení dospělých*. 1. vyd. Praha: Česká andragogická společnost, z. s., 2016. 176 s. ISBN 978-80-905460-3-5.
- ČEJKOVÁ, Viktória. *Pojistný trh*. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, spol. s r. o., 2002. 120 s. ISBN 80-247-0137-5.
- ČERNOHORSKÝ, Jan, TEPLÝ, Petr. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2011. 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3.
- DITTRICHOVÁ, Jaroslava, PTATSCHEKOVÁ, Jitka, JINDRA, Vojtěch. *Základy financí*. 1. vyd. Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2010. 187 s. ISBN 978-80-7435-074-0.
- DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 3. vyd. Praha: Ekopress, s. r. o., 2009. 222 s. ISBN 978-80-86929-51-4.
- KOCIÁNOVÁ, Helena. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. 1. vyd. Olomouc: Anag, spol. s r.o., 2012. 151 s. ISBN 978-80-7263-767-6.
- LUKÁŠ, Vojtěch, KIELAR, Petr. *Stavební spoření a stavební spořitelny*. 2. vyd. Praha: Ekopress, s. r. o., 2014. 132 s. ISBN 978-80-87865-05-7.
- MÁLEK, Petr, OŠKRDALOVÁ, Gabriela, VALOUCH, Petr. *Osobní finance*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 203 s. ISBN 978-80-210-5157-7.
- PARTNERS. *Jak ovládnout své peníze. Finanční plánování pro každého*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2013. 227 s. ISBN 978-80-265-0127-5.
- PFEIFEROVÁ, Daniela, ULRICH, Milan. *Obchodní bankovníctví*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2015. 159 s. ISBN 978-80-213-2585-2.
- REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 4. aktualizované a rozšířené vyd., dotisk 2017. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. 760 s. ISBN 978-80-247-3671-6.
- SYROVÝ, Petr. *Financování vlastního bydlení*. 5. zcela přepracované vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2009. 144 s. ISBN 978-80-247-2388-4.

- SYROVÝ, Petr, NOVOTNÝ, Martin. *Osobní a rodinné finance*. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2003. 172 s. ISBN 80-247-0478-1.
- SYROVÝ, Petr, TYL, Tomáš. *Osobní finance*. 2. aktualizované vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2014. 224 s. ISBN 978-80-247-4832-0.
- ŠKVÁRA, Miroslav. *Finanční gramotnost*. 1. vyd. Praha: Ing. Miroslav Škvára, 2011. 219 s. ISBN 978-80-904823-0-2.

Internetové zdroje

- BUCKLE, M., BECCALLI, E. *Principles of banking and finance* [online]. Etext. No. FN1024, 2790024. London: University of London, 2011 [cit. 2020-11-02]. Dostupné z WWW: https://www.academia.edu/24827134/Principles_of_banking_and_finance.
- CNB.CZ. *Měření úrovně finanční gramotnosti občanů České republiky. Společný projekt MFČR a ČNB* [online]. (PDF). [cit. 2020-11-02]. Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/verejnost/galleries/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2010/download/20100831_hradil_mf_tk_mereni_fin_gram.pdf.
- CSAS.CZ. *Abeceda peněz* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z WWW: <https://www.csas.cz/cs/page/abecedapenez>.
- CSOB.CZ. *Pro vzdělání* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z WWW: <https://www.csob.cz/portal/csob/spolecenska-odpovednost/odpovedne-podnikani/pro-vzdelani>.
- DENFINANCNIGRAMOTNOSTI.CZ. *Den finanční gramotnosti* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z WWW: <https://www.denfinancnigramotnosti.cz/>.
- ENCYKLOPEDIE.SOC.CAS.CZ. *Sociologická encyklopedie* [online]. [cit. 2020-11-04]. Dostupné z WWW: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Gramotnost>.
- FINANCNIGRAMOTNOST.MFCR.CZ. *Finanční vzdělávání a jeho vývoj v České republice* [online]. (PDF). [cit. 2020-11-04]. Dostupné z WWW: [PSFV_2020_Financni-vzdelavani-a-jeho-vyvoj-v-CR.pdf](https://www.financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-psfv_2020_Financni-vzdelavani-a-jeho-vyvoj-v-CR.pdf).
- FINANCNIGRAMOTNOST.MFCR.CZ. *Měření finanční gramotnosti 2020* [online]. [cit. 2020-11-04]. Dostupné z WWW: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2020/mereni-financni-gramotnosti-2020-3302>.

FINANCNIGRAMOTNOST.MFCR.CZ. *Strategické dokumenty* [online]. [cit. 2020-11-04]. Dostupné z WWW: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategie-dokumenty>.

INVESTUJEME.CZ. *Finanční gramotnost: Jak se měří?* [online]. [cit. 2020-11-04]. Dostupné z WWW: <https://www.investujeme.cz/clanky/financni-gramotnost-jak-se-meri/>.

8 Přílohy

Příloha A Dotazníkové šetření

Finanční gramotnost vysokoškolských studentů

Dobrý den,

ráda bych Vás touto cestou požádala o vyplnění otázek týkajících se finanční gramotnosti.

Dotazníkové šetření se skládá ze 22 otázek, je anonymní a bude sloužit ke zpracování praktické části diplomové práce.

Děkuji Vám za vyplnění,

Karolína Janáková

Váš věk:

- 18 – 22
- 23 – 26
- 27 a více

Aktuálně studovaný stupeň studia na vysoké škole:

- Bakalářský
- Magisterský

Fakulta, kterou navštěvujete:

- Provozně ekonomická fakulta
- Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
- Technická fakulta
- Fakulta životního prostředí
- Fakulta lesnická a dřevařská

Jste přesvědčeni o své finanční gramotnosti?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

Používáte některé finanční produkty?

- Ano
- Ne

Jaké finanční produkty používáte?

- Životní pojištění
 - Neživotní pojištění (pojištění majetku, odpovědnosti za škodu, povinné a havarijní pojištění apod.)
 - Běžný účet
 - Spořicí účet
 - Stavební spoření
 - Penzijní připojištění/Doplňkové penzijní spoření
 - Investice (dluhopisy, podílové fondy, akcie apod.)
 - Spotřebitelský úvěr
 - Hypoteční úvěr
 - Jiné
- Napište odpověď

Zbývá 100 znaků

Uvažujete v budoucnu využít některé popř. další finanční produkty?

- Životní pojištění
- Neživotní pojištění (pojištění majetku, odpovědnosti za škodu, povinné a havarijní pojištění apod.)
- Běžný účet
- Spořicí účet
- Stavební spoření
- Penzijní připojištění/Doplňkové penzijní spoření
- Investice (dluhopisy, podílové fondy, akcie apod.)
- Spotřebitelský úvěr
- Hypoteční úvěr
- Neuvažuji
- Jiné

Napište odpověď

Zbývá 100 znaků

V případě, že máte zájem o některý finanční produkt, jak jej sjednáte?

- Osobně na pobočce konkrétní finanční instituce
- Přes internetový srovnávač
- Přes finančního poradce
- Jiné

Napište odpověď

Zbývá 100 znaků

U jaké banky máte vedený Váš běžný účet?

- Česká spořitelna
- Komerční banka
- Raiffeisenbank
- UniCredit Bank
- Air Bank
- Equa bank
- mBank
- ČSOB
- MONETA Money Bank
- Sberbank
- Jiné

Napište odpověď

Zbývá 100 znaků

Co je pro Vás rozhodující při výběru běžného účtu? Vyberte 3, pro Vás nejdůležitější, kritéria.

- Banka
- Pobočková dostupnost
- Možnost sjednání online
- Poplatky, ceník
- Výhody (např. cashback, slevy)
- Výběry ze všech bankomatů zdarma
- User friendly internetové/mobilní bankovníctví
- Jiné

Napište odpověď

Zbývá 100 znaků

Při studiu na vysoké škole jsem finančně závislý:

- Na rodičích
- Na sobě
- Jiné

Napište odpověď

Zbývá 100 znaků

S kým rozhodujete o svých financích?

- Sám
- S partnerem/partnerkou
- S rodiči
- S finančním poradcem
- Nerozhoduji/neřeším

Zajímáte se aktivně o dění na finančních trzích? Např. čtení článků z oblasti ekonomiky, sledování reportáží na toto téma.

- Ano
- Ne

Jaké zdroje k tomu využíváte?

- Noviny
- Web
- Televize
- Rádio
- Periodika
- Jiné

Napište odpověď

Zbývá 100 znaků

Rád(a) bych se dále vzdělával(a) v oblasti financí.

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

Jaký je podle Vás rozdíl mezi penzijním připojištěním (PP) a doplňkovém penzijním spoření (DPS)?

- Žádný rozdíl mezi nimi není
- V rámci PP je garantován klientovi alespoň 0% výnos a v případě DPS má klient možnost volby strategie
- V rámci PP není garantován klientovi alespoň 0% výnos a v případě DPS nemá klient možnost volby strategie
- Nevím

Je možné k produktu stavebního spoření pobírat státní příspěvek?

- Ano
- Ne
- Nevím

Co podle Vás znamená zkratka RPSN?

- Úroková sazba
- Roční pravidelná splátka nákladů
- Roční procentní sazba nákladů
- Nevím

Z čeho se skládá anuitní splátka hypotečního úvěru?

- Jistina a tvorba rezervy
- Úrok, jistina, rezerva a poplatky
- Úrok a úmor
- Nevím

Jak byste definovali obmyšlenou osobu?

- Osoba pojištěná v pojistné smlouvě, které vznikne nárok na plnění
- Osoba určená pojistníkem v pojistné smlouvě, které vznikne právo na pojistné plnění v případě smrti pojištěného
- Osoba, která hradí měsíční splátky pojistného
- Nevím

Kdo vykonává dohled nad finančním trhem v České republice?

- Finanční úřad
- Policie České republiky
- Česká národní banka
- Burza
- Nevím

Co znamená pojem inflace?

- Všeobecný růst cen v ekonomice, který snižuje kupní sílu peněz
- Všeobecný růst cen v ekonomice, který zvyšuje kupní sílu peněz
- Zhodnocení peněz
- Nevím

Odměna za doplnění dotazníkového šetření - za pomoc s vyplněním tohoto dotazníku získáváte bezplatnou konzultaci v oblasti osobních financí a audit stávajících smluv. V případě zájmu, prosím, vyplňte své kontaktní údaje – jméno, příjmení, tel., email.

 Napište větu

Zbývá 250 znaků

ODESLAT DOTAZNÍK

Příloha B Rozhovory

Ing. Pavel Kohout, Algorithmic Investment Management, a.s.

1) Jaká je podle Vás úroveň finanční gramotnosti celkově pro Českou republiku a dále pak konkrétně u vysokoškolských studentů?

Podle globálního výzkumu společnosti Standard & Poor's z roku 2014 je Česko zhruba na stejné úrovni finanční gramotnosti jako USA nebo Švýcarsko, ale horší než Británie, Kanada, skandinávské země, Nizozemsko, Německo nebo například Izrael. Jsme ovšem podstatně lepší než jižní nebo východní Evropa.

Zdroj: https://gflec.org/wp-content/uploads/2015/11/3313-Finlit_Report_FINAL-5.11.16.pdf?x38887

2) Jaké jsou důvody takové úrovně, proč tomu tak je?

Řekl bych, že tento výsledek odpovídá všeobecné úrovni vzdělanosti v této zemi. Stručně řečeno: není to úplně špatné, ale stále je tu obrovský prostor pro zlepšení.

3) Existují ve Vašich očích možná zlepšení finanční gramotnosti? Uveďte, prosím, konkrétní návrhy, doporučení.

Finanční gramotnost je především matematika aplikovaná na finance doprovázená některými faktografickými znalostmi, kterých ovšem není nějak extrémně velký objem. Nejde o žádnou složitou matematiku, spíše počty. Střední škola naprosto postačí. Myslím, že zavádět nový předmět do škol je zbytečné. V rámci středoškolských osnov bych věnoval o něco méně pozornosti například goniometrickým vzorcům (které v praxi skutečně skoro nikdo nepotřebuje) a ušetřený prostor bych věnoval finanční matematice.

4) Mladí lidé bývají mnohdy skeptičtí ke svým financím – nechtějí je řešit. Jaký je podle Vás toho důvod?

Důvod, proč mladí lidé nechtějí řešit finance, bývá zpravidla velmi průhledný. Mladí totiž obvykle žádné finance nemají, a pokud něco vydělají, chtějí si spíše užívat. Sám si na to živě pamatuji. Nevyčítal bych to mladým, ale upozornil bych je na to, že když budou alespoň málo investovat, později to ocení. Kdybych v roce 1995 investoval například tisíc dolarů do indexu S&P 500, měl bych dnes zhruba šestkrát tolik. Kdybych tehdy investoval milion do bytu v Praze, měl bych možná ještě více. Problém byl v tom, že v roce 1995 jsem ten milion zkrátka neměl.

5) S kým by se studenti měli radit o svých penězích?

Především s někým, kdo není chudý. Ideálně s osobou, která si peníze sama vydělala a dokázala o ně nepřijít – což není úplně samozřejmé!

6) Co by se studenti měli naučit jako první, když pracují se svými penězi?

Za první, nepodceňujte své budoucí finanční potřeby. Myslíte si, že jste skromný člověk, kterému ke štěstí stačí málo? Mýlíte se. Možná vám teď stačí pokoj na koleji, pár knih a počítač, ale jednou budete chtít založit a slušně uživit rodinu. Budete potřebovat mnohem více peněz, než kolik si teď vůbec dokážete představit. Vyberte si kariéru, která vás uživí, spíše než podle vašeho názoru záslužnou, leč mizerně placenou práci ve vaší oblíbené neziskovce.

Za druhé, nezapředněte do dluhů: s jedinou výjimkou, což je hypotéka. Za třetí, vyhýbejte se finančním podvodníkům, což je ale ve většině případů poměrně jednoduché, stačí sledovat několik srozumitelných pravidel. Za čtvrté, pokud máte peníze, nikomu nepůjčujte. Zejména ne známým, příbuzným a kamarádům. Za páté, rada spíše již pro mladé rodiny: neubližujte svým dětem tím, že jim budete dávat příliš mnoho peněz. Věřte mi, že za každou z těchto rad stojí příběh, vlastně spíše celá řada smutných příběhů!

7) Jakým způsobem motivovat studenty zlepšovat svou finanční gramotnost? Co pomůže?

Nevím, kdo sám nechce, toho je asi zbytečné motivovat.

8) Jaký je aktuální trend vysokoškolských studentů s ohledem na finanční nástroje, o které nástroje mají studenti zájem?

Nejsem v přímém kontaktu s mnoha studenty, ale největší módní vlnou jsou nepochybně kryptoměny. Mladé lidi láká vidina rychlého zbohatnutí, modernost samotného fenoménu a skutečnost, že starší a střední generace kryptoměnám moc nerozumí. Zde bych podotkl, že kryptoměny jsou sice zajímavá věc, ale ignorovat kvůli nim klasické finance je krátkozraké.

9) Jaký má/bude mít podle Vás dopad pandemie COVID-19 na finanční trh?

Již na jaře 2020 bylo možno sledovat obrovskou monetární expanzi, reakci centrálních bank na pandemii. Expanze se odrazila na růstu cen dluhopisů, akcií, ale také nemovitostí. Do budoucna – s časově neomezeným horizontem – lze počítat se sníženými výnosy z vkladů a pevně úročených nástrojů, ale se zdražováním bydlení a s růstem cen akcií. Nejde o nový trend, ale o posílení vývoje, který převládal již od doby finanční krize v roce 2007 a který ale začal již kolem roku 2000. Zvrat tohoto trendu je v jakékoli dohledné době nepravděpodobný.

10) Zajímá se instituce, již jste součástí, o finanční vzdělávání – klientů, studentů apod.?

Jsme společnost o dvou lidech, žádná velká korporace, máme omezené prostředky. Nicméně jsem během své od roku 1993 trvající kariéry napsal několik populárních knih a stovky článků, takže snad mohu tvrdit, že mě finanční vzdělávání zajímá.

Bc. Jiří Kubík, EFA, Partners Financial Services, a.s.

1) Jaká je podle Vás úroveň finanční gramotnosti celkově pro Českou republiku a dále pak konkrétně u vysokoškolských studentů?

Statistiky nejsou dobré. Celkově si myslím, že je to ještě horší. Osobně působím v bublině jménem Praha. Zde žije velká část bohatých a střední vrstvy a zde je gramotnost lepší. Obecně si myslím, že ve větších městech a u mladých lidí se to zlepšuje. Mladší generace obzvláště vysokoškoláci se začínají více zajímat o plánování. V dnešních cenách bydlení a všeho to jinak ani nejde.

2) Jaké jsou důvody takové úrovně, proč tomu tak je?

Vnímám to jako špatné vzdělání. Kdo je to má naučit? V rodině? Těžko. Zde právě často dochází ke špatným návykům. Ve škole? Zde se to maličko zlepšuje v rámci občanské nauky. Další problém je dnešní doba. Reklamy učí lidi, že si vše mohou dovolit zrovna. Konzumní život je všude. Není lehké mu nepodlehout.

3) Existují ve Vašich očích možná zlepšení finanční gramotnosti? Uveďte, prosím, konkrétní návrhy, doporučení.

Myslím si, že to musí projít jednou generací. Ten, kdo nyní finančně plánuje a tvoří si aktiva, ten nejenom že bude bohatší a svým dětem něco předá, ale také k tomuto návyku bude vést své děti. Jinak si myslím, že se to nezlepší. Chce to čas. Už nyní jsou první vlny mezigeneračních převodů v rodinách. Zde vidím obrovský posun, jak jejich děti přemýšlí. Převezmou majetek a dál ho rozšiřují pro další generace a přitom se samozřejmě mají lépe díky kapitálovým výnosům.

4) Mladí lidé bývají mnohdy skeptičtí ke svým financím – nechtějí je řešit. Jaký je podle Vás toho důvod?

Jak jsem říkal. Okolí na Vás tlačí mít nejnovější mobilní techniku, oblečení, celkově image. Nemáte auto? Nejste in. Často, než-li se dostanete na rozumný příjem stojí čas. Nehledě na to, že pokud investujete do svého vzdělání v rámci vysoké školy, tak teprve ve 30 letech získáváte větší zkušenosti a zde je další milník a to bydlení, rodina apod.

5) S kým by se studenti měli radit o svých penězích?

Samozřejmě ideálně s odborníkem. Ale můžeme si těžko definovat, kdo to je a jakou má motivaci pomáhat. Ideální je alespoň vyhledat finančního poradce s dobrými referencemi, historií a s titulem EFA nebo EFP.

6) Co by se studenti měli naučit jako první, když pracují se svými penězi?

Neutratit veškeré peníze, které si vydělám/dostanu. Tzn. udělat si jednoduchou finanční bilanci.

7) Jakým způsobem motivovat studenty zlepšovat svou finanční gramotnost? Co pomůže?

Na každého působí něco jiného. Jeden je od přírody spořivý, druhý ne. Tzn. nejdříve poznat sebe, kam se chci dostat, co chci dělat a poznat svoje silné a slabé stránky.

8) Jaký je aktuální trend vysokoškolských studentů s ohledem na finanční nástroje, o které nástroje mají studenti zájem?

Dneska je hodně cool aplikace na investování na burze, bitcoin apod. Tzn. velice fin-tech věci. Zase je to z důvodu okolí. Nemáte? Nejste cool.

9) Jaký má/bude mít podle Vás dopad pandemie COVID-19 na finanční trh?

Ze střednědobého až dlouhodobého maličko zamyšlení nad globalizací. Například v období lockdownu Indie dala stop na export pantenolu. To je základní surovina pro výrobu léčiv pro zlepšení onemocnění covid – 19. Dnes například zavřel Samsung svoji továrnu v Číně. Tesla otevřela továrnu v Německu, kde je dražší pracovní síla. Tzn. i firmy si uvědomují, že nemohou jít jenom po nákladech, ale také po udržitelnosti a rozkládat si svoje rizika. Evropa neskutečně zbohatla díky Číně. Ale některé věci se musí přesunout zpět do svých zemí nebo alespoň blíž. V tom hrají i roli daňové aspekty, cla, embarga apod.

Dále zamyšlení nad dluhem zemí. Tisknutí peněz již moc ekonomiku nestimuluje a při vysoké inflaci s nulovými úrokovými sazbami je to problém.

10) Zajímá se instituce, již jste součástí, o finanční vzdělávání – klientů, studentů apod.?

Ano. Školí právě na základních, středních a vysokých školách finanční gramotnost.

Bc. Štefan Ďurdík, UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.

- 1) Jaká je podle Vás úroveň finanční gramotnosti celkově pro Českou republiku a dále pak konkrétně u vysokoškolských studentů?**

Úroveň finanční gramotnosti je velmi nízká a to i na úrovni VŠ studentů.

- 2) Jaké jsou důvody takové úrovně, proč tomu tak je?**

Důvodem je velmi nízké povědomí o financích a jak správně s vydělanými prostředky nakládat.

- 3) Existují ve Vašich očích možná zlepšení finanční gramotnosti? Uveďte, prosím, konkrétní návrhy, doporučení.**

Zlepšení by jistě přineslo začlenění finanční gramotnosti do základní výuky již na základní škole a to hlavně z důvodu, že finanční gramotnost je stejně důležitá jako jazyk, obecná matematika atd.

- 4) Mladí lidé bývají mnohdy skeptičtí ke svým financím – nechtějí je řešit. Jaký je podle Vás toho důvod?**

Důvodem je opět špatné vedení společnosti a to hlavně v oblasti plánování. Běžný člověk neumí plánovat dlouho dopředu a už vůbec není nucen a veden k tomu přemýšlet co a jak bude za 20 – 30 let.

- 5) S kým by se studenti měli radit o svých penězích?**

Studenti by se měli radit se svými rodiči a případně se svými vrstevníky, kteří jsou v této oblasti vzdělanější než oni sami.

- 6) Co by se studenti měli naučit jako první, když pracují se svými penězi?**

Důležitým základem je naučit se správně hospodařit a pochopit práci peněz v čase.

- 7) Jakým způsobem motivovat studenty zlepšovat svou finanční gramotnost? Co pomůže?**

Pomůžou reálné příklady ze života, jaký je rozdíl mezi člověkem který je finančně gramotný a chápe jak nakládat správně s penězi a proti tomu člověk který se o finance nikdy nezajímal a žije tak říkajíc „z ruky do pusy“.

- 8) Jaký je aktuální trend vysokoškolských studentů s ohledem na finanční nástroje, o které nástroje mají studenti zájem?**

Největší zájem je o úvěrové produkty, následně o spořicí produkty a zajišťovací produkty.

- 9) Jaký má/bude mít podle Vás dopad pandemie COVID-19 na finanční trh?**

Dopad na finanční trh bude mít COVID-19 hlavně v oblasti úspor jednotlivých osob. Kdo je finančně gramotnější a odkládal si tak by se neměl dostat větších potíží. Současně lidé, kteří odkládají nepravidelně ale i tak si nějakou malou rezervu vytvořili

to pocítí již více a nejhůře na tom budou lidé, kteří tvorbě rezerv nedávali do dnešní doby žádnou prioritu.

Obecně začnou lidé více šetřit a ekonomika se tím velmi zpomalí.

10) Zajímá se instituce, jíž jste součástí, o finanční vzdělávání – klientů, studentů apod.?

Ano. Společnost Partners se snaží své klienty vzdělávat a učit je jak správně se svými penězi nakládat.

Mgr. Martin Švec, Simplea pojišťovna, a.s.

1) Jaká je podle Vás úroveň finanční gramotnosti celkově pro Českou republiku a dále pak konkrétně u vysokoškolských studentů?

Nedokážu přesně říci, jaká je, ale určitě není dostatečná. A to jak u lidí bez VŠ, tak s VŠ vzděláním.

2) Jaké jsou důvody takové úrovně, proč tomu tak je?

Je to pozůstatek chybějící výuky a vzdělávání před rokem 1989, kdy rodiče prostě neměli co předat svým dětem. Výuka finanční gramotnosti je otázka především posledních 10 let, a to je málo, aby to propadlo napříč generacemi. Myslím, že to minimálně ještě dvě dekády potrvá, než ta úroveň bude přiměřená.

3) Existují ve Vašich očích možná zlepšení finanční gramotnosti? Uveďte, prosím, konkrétní návrhy, doporučení.

Zakázat reklamy na rychlé půjčky, protože dnešní generace nechce na nic čekat a bohužel se často nesmyslně zadlužuje na spotřební zboží. Nemají samozřejmě ve většině případů žádné rezervy a první klopýtnutí a už se to s nimi veze. A právě reklamy často vyznívají, že půjčka je vlastně v pohodě a není se čeho bát.

4) Mladí lidé bývají mnohdy skeptičtí ke svým financím – nechtějí je řešit. Jaký je podle Vás toho důvod?

Myslí si často, že je to jednoduché a rozumí tomu a nějak samo se to ☺

5) S kým by se studenti měli radit o svých penězích?

To záleží na situaci v rodině, často stačí se o tom pobavit s rodiči. Často ale nepřiměřeně riskují, pokud se v jejich okolí objeví nějaká zaručená investice. O tomto by se měli pobavit s odborníky, a někdy ne pouze s jedním. Můžou se vyhnout různým podvodům, kterých tu stále je bohužel hodně.

6) Co by se studenti měli naučit jako první, když pracují se svými penězi?

Základní hodnotu peněz, finanční instituce (proč je lepší jít do banky), jak fungují úroky, dopady nerozvážených půjček, prostě hlavně základy, co by je ochránilo před riziky dnešního finančního světa.

7) Jakým způsobem motivovat studenty zlepšovat svou finanční gramotnost? Co pomůže?

Že když si nebudou pamatovat z dějepisu dobu železnou, tak se nic nestane. Ale když nebudou rozumět svým financím, můžou skončit na ulici...

8) Jaký je aktuální trend vysokoškolských studentů s ohledem na finanční nástroje, o které nástroje mají studenti zájem?

To netuším.

9) Jaký má/bude mít podle Vás dopad pandemie COVID-19 na finanční trh?

Nyní je to těžké odhadovat, ale určitě dojde k určité ekonomické krizi.

10) Zajímá se instituce, jíž jste součástí, o finanční vzdělávání – klientů, studentů apod.?

Ano, měl jsem přednášet VŠ studentům, ale díky koronakrizi se to odložilo. Co se týče klientů, snažili jsme se naše pojištění udělat tak jednoduché a podmínky srozumitelné, aby to pochopil opravdu každý.